

**Defensio Astronomiæ habita
per Clarissimum philoso
phum Gabrielem Piro
uanum Patritium
Mediolanensem .**

Cum Gratia Et Priuilegio.

Illustri:& Excelso Principi Io. Iacobo Triuultio Alexander Minutianus Salutē & christianissimi Regis Gratiā inoffensam.

Qui faciunt Illustrissime Princeps : ut eorum nomina: qui aut sanguinis necessitudine sibi deuincti sint : aut illustri aliqua uirtute alios sibi obnoxios reddiderunt: claro litterarū monumento posteritati celebrentur: uel eximium pietatis genus exhibent: & eternū. Id quod tibi doctorum uirorum clarissima ingenia exhibere cogis: dum presentissimo animi uigore ea efficis cotidie: quæ litterarū fabri omni ære perenniora exædificent: Inter quæ ueteris seculis erit maxime spectandū : quod Lodouico Galliarū Regi potentissimo : & uirtutū spectatori exactissimo egregiis tuis & pacis & belli artibus aduersus prementem inuidiam te ducem egregium & cōsiliarium singularem probas. Quæ quidem pietatis opinione commotus eximius uir Michael Pirouanus Gabrieli fratri Litterarū hoc substruxit trophæum : cuius materia & opera & si ipsius fratris erant: quia tamen disiecta & rudia iacebant: ei potius quàm Gabrieli structurā hanc acceptam referimus qui in totius operis consultationem Hieronymum Aplanum philosophum acutissimum adhibēs: ipsius auctoris labores & dissipatas uigilias ita digessit: cōposuit: & perfecit: ut Gabrielis anima in ipsius pectus ex Pythagoræ sententiā cōmigrasse crediderim. Neque enim aliter formā ullā acceptura uidebatur: adeo omnia & interrupta pendebant: & crebris ruinis discepta reconcinatione omnem prorsus desperabant. Huius ergo uiri laboribus : & pertinacis studio cum effectum sit: ne Gabrielis lucubrationes deperirent: quis negauerit tam clara hæc monumenta fratris pietati: qui Hieronymū uirū doctissimū: ac ipsius auctoris discipulum gratissimum ad hos labores impulerit: referenda esse? Quæ ut alicuius magni quoque principis p̄sidio cōmuniant tu in primis pientissimo fratri occurristi: cum quod sua erga te fide omnia a te sperat: tū quod Gabrielis iudicia quæ uerissima sæpe expertus: ipsum philosophiam omnem tam diuinam quàm humanā optime calluisse nosti. Et enim Illustrissime Princeps & si in te ipso teres totus atque rotundus ex te semper pependisti: ac propria uirtute ad supremos honorum gradus tibi euadendum esse existimasti: quod sapientem: fortem: & constantem uirū astris dominari

ab ineunte ætate didicisti: Gabriele tñ p̄dicēte uariā & insignē fortunā tuā ex celorū aspectibus: quos excellētissimus hic Astrologus excelso dephēdit aīo: p̄sensisti. Cōsultabat a maximis & potentissimis subinde uiris: qui euentu certissimo ipsius responsa Delphici Apolinis oraculo ueriora cognouerant. Vnde factū est ut eorum liberalitate & nominis & rei q̄ plurimum sit adeptus: Et Ludouici regis christianissimi iadulgentia honestissimis comitatus Decii titulis fuerit insignitus. Tuo ergo patrocinio Illustrissime Princeps tam Illustria Gabrielis monumenta defende: ita ut qui astrologorū dogmata ne meracissime nugæ & anilia deliramenta habeantur constantissime defendit: præsidio tuo communitus oppugnantium tela minime reformidet. Vale armorum decus & litterarum columen. Mediolani, tertio nonas Iunii, M. DVII.

The first part of the text discusses the nature of the world and the human condition. It begins with a reflection on the transient nature of life and the inevitability of death. The author then delves into a detailed analysis of the human mind, exploring the various faculties and the interplay between them. This section is characterized by its philosophical depth and the use of classical references.

In the second part, the author continues the exploration of the human mind, focusing on the process of knowledge acquisition and the role of education. He argues that true knowledge is not merely the accumulation of facts but a deep understanding of the principles that govern the world. This part of the text is more practical, offering insights into how one can cultivate their intellect and improve their character.

The final part of the text is a concluding reflection on the author's journey of thought. It summarizes the key points made throughout the work and offers a final perspective on the human condition. The author expresses a sense of hope and optimism, believing that through the pursuit of knowledge and the exercise of reason, one can achieve a more meaningful and fulfilling life.

LIBRARY
 OF THE
 UNIVERSITY OF
 CHICAGO

GABRIELIS PIROVANI PHILOSOPHI
EXCELLENTISSIMI DE ASTONOMIAE
VERITATE OPVS AB SOLVTISSIMVM

i
N uestibulo sermonis: in quo dicta sparsim astrono-
morum obscura: uel præpostera in una quaq; parte
astronomiæ aggregare: & coordinare proposueram
quo facilior cognitu doctrina eēt: & obseruabilior:
magnitudine rerum obstupui: eoque res difficilior
uifa est: q; in me tenue sit ingenium: & sermo subtī-
lis: & contradicentium tanta auctoritas dicendi: q; copia: ut fru-
stra omne opus scribendi uel colligendi uideretur: nisi contradi-
centium rōnes de medio tollerent. Quo fit ut trepidus: anceps:
facinus uel temerariū cepisse uideri possim: & me ipsum (ut ue-
rum loquar) o fidelis Angele frequēter seuera obiurgatione re-
prehendi. Verum trepidationem meam hortatio fidelitatis ere-
xit: coegitq; ueritas aggredi: quod sæpe ex diffidentia sermonis
deserui. Fauente ergo prima ueritate: quæ uniformis omnium
bonorum ē manatio: a qua ueritas: & quæcūq; perfectio: & om-
ne bonum: quibus res distinguntur: manant etiā impartita: agre-
dior respōdere hīs qui totam uim astrorum sua auctoritate ac
disputationibus: uel potius imputationibus conantur euertere:
& (ut ita dixerim) diuinam hāc scientiam: & facile omnium na-
turalium primam: cum ad istam omnes aliæ primū gradus certi-
tudinis scientiæ coordinentur: putant se posse elati sermonis au-
ctoritate scientia & eloquentia perfringere uel suspendere: quos
sicuti ego iudico: & ueritas ipsa testatur: nō falsitas doctrinæ ad
hoc impulit: sed eorum partim: ut homines ad falsam religiōē
conuersos: & ad naturalia solū intentos: ad ueri dei cultum euo-
carent: Christumq; unicum dei filium in plenitudine temporum
missum postea colerent: & adorarent: christianamq; religionem
uerā obseruarent: & ampliarent: persuaderentq; hominibus mo-
do non naturalibus scientiis: nec astrorum cognitione & obser-
uatione: sicut a principio ante legem cōditam: uel uerbi incarna-
tionem opus fore: cum satis hominibus sua largitate deus natu-
ralia illa magnifica entia inspirasset: ut se mundi conditorem co-
gnoscerent: colerent: & amarent: cultumq; demonum fugerent:

uel respuerent: & uti falsum relinquerent: quod cum a pluribus
uel fere ab omnibus neglectum accepisset: abominationemq;
falsorum deorum abū dare uidiſſet: miſit unigenitum filium su-
um dominum nostrum Iesum Christum: cuius Dei uiuī cogni-
tione: uisione: palpatione etiam ex condigno medio ad eternam
beatitudinem posse peruenire deberent & sperarent: nec dubita-
rent: sed sic etiam omnia mundana deserendo ardentius Deo Ie-
su Christo toto corde seruirent: aduertentes insuper postea illa
tempora mala: in quibus demones colebantur: naturalibus sci-
entis imbuti (ut Eusebio placuit) cum ex astronomia futura
uaticinādo aliquid in se diuini esse apud indoctos autumabāt:
qui tamen facile apud doctos huius scientiæ cōuinci paterent:
non deos esse: sed ea naturaliter (ut in processu dicetur) prauū
disse: Partim uero contra hanc studia contradicendi sollicitant:
cum certis ac diffinitis rebus: quas non tantum mente uel ratio-
ne cernimus: sed ipsa oculorum acie aspiciamus: argumentatio-
num pugnaci dicentia resistatur: qui tamen quanto uehementi-
us pugnant: & persuadēdi uias quarunt: tātō fidem astrologiæ
uehementius fortiusq; cōmunire & corroborare probabimus.
Neq; enim eius esse uera essentia: nisi cōtra eam tantis argumē-
torū uiribus contenderetur: cementoq; uelut aureo cōprobare-
tur. Animaduerte ergo duo hæc contradicentium genera o fide-
lis Angele. Fidelis. Animaduerti in quā: sed (ut uideo) durā
admodū puinciam cepisti. Astro. Hac de causa me ipsum
sæpe reprahēdi. Deus adiutor ueritati est. Audiamus genus pri-
mum cum id auctoritate: scientia: ac eloquentia præpolleat: cui
si Deo fauente respōsum fuerit: ipsi immortales agemus gratui-
to gratias: & secūdo facile responsa patebunt: quibus perfectis
idonea quæ ad cognitionem astronomiæ iudiciariæ cōueniāt:
diligentius explanare curabo: si cōcordem cum Christo: & eius
orthodoxa fide astrorum scientiam prius fecero: fundamentis
iactis: quod posse non despero. Accede ergo: & quæ primi ge-
neris auctores adducunt contra astrorum scientiam ostende se-
riatim: & paucis si pōt. F. Audi ergo attēte: & arrige aures. In-
quiunt primum (ut ab excellentionibus trahant originem) cau-
sam regnorum: & maxime Romani Imperii: nec fortuitam: nec
stellarum positione: quod fatum appellant: cōsistere: nec fuisse.

Nam dicunt fortuita esse quæ uel nullas causas habent: uel nõ
ex aliquo rationabili ordine uenientia: & ea fatalia quæ præter
Dei & hominum uoluntatem cuiusdam ordinis necessitate uel
uì positionis stellarum contingant. Cum ergo constet prorsus
diuina prouidentia regna cõstitui humana: merito nec fortuita
nec fatalia esse relinquuntur. præsertim si ex usitata loquendi cõ
suetudine homines quando audiunt fatum: nõ nisi uim positio
nis siderum intelligant: qui quidem ab auribus hominum sunt
repellendi: Illi uero qui per fatum intelligunt uim positionis si
derum quodammodo decernentium qualisquisque sit & quid
boni uel mali accidat sed ex Dei uoluntate pendere confirmant
ea demq; stellas putant habere hæc potestatem traditam sibi ab
illa summa potestate: ut uolentes ista decernant magnam celo
iniuriam faciunt: in cuius ueluti clarissimo Senatu ac splendí
dissima curia opinantur scelera faciēda decerni: quale deinde iu
dicium de hominum factis Deo relinquitur quibus celestis ne
cessitas adhibetur cum dominus ille sit siderum & hominum
aut si dicunt stellas accepta a summo Deo potestate non arbi
trio suo ista decernere sed in talibus illius omnino iussa comple
re ita ne de ipso Deo sentiēdum est quod indignissimum est de
stellarum uoluntate sentire. Astro. Est ne aliud aduiciendū
huic p̄rio. F. Imo nec mathematicos ut debent loqui conce
dunt & a philosophis accipere oportere sermonis regulam ad
ea pronuntianda quæ in siderum positione se putant reperire
cum dicunt mars homicidam facit & dicere debuerant mars sic
positus homicidam significat cum non mediocriter doctorum
hominum fuerit sententia stellas significare potius ista q̄ facere.
Astro. Ergo iã habeo quod stellæ aliquid significant. F.
Id iñ omnes affirmant. Astro. Profecto ergo non parui
pendendæ sunt stellarum uires. Sed earum cognitio scientibus
multæ erit utilitatis: uis ne progredi ad ulteriora aut uis sigillatī
responsa: sed age seriatim respōdeamus quo cognitu facilius sit
disputatio. Causam magnitudinis Romani Imperii & ceterorū
omnium liquido demonstratur deum esse: cum prima causa sic
omnium æterna infinita in bonitate magnitudine potestate &
sapientia amore & p̄fectiōe: & sic Deus trinus & unus erit meri
to colendus: quod p̄bo. F. ha. ha omitte hæc: credita. n. sunt.

Astro. Credibilia sicut cum intellectus certis rationibus eis
assentiet. attende si placet: & fidelem astronomiam inuenies: nā
hæ p̄nomiatae uirtutes in rebus humanis: & naturalibus apud
philosophos tam naturales q̄ morales esse comprobatur: earū
q̄ opposita quocunq; nomine uel uocabulo contingat appella
ri: ab intellectu humano comprehenduntur: cognoscitq; si una
earum uirtutum cum aliquo conuenit: quod eius oppositū cū
eodem disconuenit: & cum opposito conuenit: ut puta: si boni
tas conuenit cum .a. malitia scilicet oppositum bonitati discō
uenit cum .a. & conuenit cum contrario .a. ut puta non .a.
uel .b. quoniam bonitas: & malitia opponuntur & .a. & non .a.
uel .b. similiter. ergo quanto uirtus cum esse concordabit: tanto
uitiū ei oppositum cum non esse stabit: & consequetur maior
uirtus cum maiori esse: & maius uitiū cum maiori non esse.
Hiis suppositis arguitur: bonitas & magnitudo sunt in esse cō
cordes: & opposita in non esse: & quanto maioris bonitatis: &
magnitudinis tāto cum maiori esse concordant: & opposita cū
maiori non esse: sed bonitas & magnitudo sunt in esse ut patet
ergo & illa sunt in esse que sunt maioris bonitatis: & magnitu
dinis: illa quæ sunt maioris bonitatis: & magnitudinis sunt in
esse: ergo aliquod bonum infinitum cum eē æterno & infinito
conuenit: consequentia tenet: & antecedens est uerum: ergo &
consequens: probo consequentiam primam tenere: nam opposi
tum consequentis repugnat antecedenti: consequentia tenet: an
tecedens probo: nam ex eo sequitur impossibile: ergo illud ē im
possibile: consequentia tenet: & antecedēs probo nam dicas tu
oppositum nullum bonum infinitum cum esse eterno & infini
to conuenit: & sequitur quod primum principium ab alio prin
cipio habuerit principium: & q̄ sit p̄cessus in infinitum in prin
cipiis: quæ duo sunt impossibilia: & probo consequentiam: quia
si nullum est bonum infinitum per te: cum nullum finitum ha
beat esse a se ipso: quia illud tale esset infinitum: ergo principiu
illud quod tu ponis primum habuit principium ab alio princi
pio: dicamus ergo q̄ illud principium principians sit .a. & qua
ro nūquid sit finitum: aut infinitum: si infinitum habeo propo
situm: si finitum ergo habuit principium: quia finitum cum in
finito non conuenit: ergo illud quod tu ponis primum princi

pium ab alio habuit principium: quod est primum probandum: & cum consimiliter possit quæri de secundo principio: & de tertio: erit processus in infinitum in principis: quod erat secundum deducendum. relinquatur ergo quod aliquod bonum infinitum cum esse æterno: & infinito conuenit: quod erat consequens deductum illud autem est deus prima causa eterna omnium: & ens eternum licet dicerent aliqui quod illud est celum: sed cum celum sit finitum in magnitudine: cum moueatur: patet quod non sit infinitum: & sic syllogizari posset. Omnis essentia entis principiatum presupponit de necessitate ens eternum esse: sed ens principiatum est uel essentia entis principiatum est: ergo de necessitate ens eternum est: tale autem ens est deus causa prima omnium. huius mediis patet intelligenti quod omnes dictæ uirtutes in dicto ente sunt eterne & infinite: quoniam si non essent infinite dicerent diminutionem & imperfectionem in deo: quod est impossibile. F. Profecto: ut mihi uideatur recte syllogizasti. cupere & audire syllogismum quomodo aliarum uirtutes sunt infinite aperte. Astro. Cogita & aduerte forte in fine aperiam: redeamus ad argumentum. Miror o Angele mi fidelis quare ex hoc illorum argumento uolunt astrorum scientiam improbare: cum dicant magnitudinem Romani imperii nec fortuitam nec fatalem: nullus enim nostrorum dixit magnitudinem romani imperii sine causa fuisse: sed omnes effectus dicimus a causa: cum omne habens esse sit aut a se ipso aut a causa efficiente: & sic ab aliquo rationabili ordine puenisse quidquid euenit: neque ita fatale ut præter Dei uoluntatem uel contra fuisse dicatur: sed a celo & eius influxu instrumento diuinæ prouidentie: cuius nutu omnia reguntur & coherdantur processisse: quæ nullo modo falli uel impediri possunt: si modo quid auctori uel astronomie imponitur: ut euidenter refellatur: sententiam ille teneat: uel linguam ipse potius corrigat: nos non fatum illa nefandissima loquendi consuetudine acceptamus: sed uim positionemque siderum naturalem causam inferiorum non omnino primariam esse: sed instrumentum diuinæ mentis arbitramur: neque ab auribus hominum sunt repellendi: qui ita uim siderum appellat: ut naturalia omnia infra cœcauum orbis lunæ existentia stellis subiciantur: tanquam diuinæ mentis instrumento: ut infra egregie probabitur. Possit tamen deus instrumenta sua

indisponere: & naturalia omnia permutari: nec ex hoc uirtutes
secundarum causarum de medio tollerentur: sicut nec præscie
tia dei aufert liberum arbitriū: sic nec libera potestas dei aufert
opera naturalia: & naturales ordines rerum: si modo quis rabiē
scientiæ uel auctoribus imponat: & quæ non sua sunt maledi
cta eis obiciat: facile sceleratam sciētiam pronuntiabit: quis in
quæ uolentes stellas aut nolentes dicit: aut quis nostrum ex influ
xu stellarum dei uoluntatem suspendit: ac si animatæ stellæ &
usum liberi arbitrii haberēt: quod nos infra improbabimus cō
tra stoicos: & contra platonicos arguendo: dicimus tamen po
testatem stellis a creatore insitā: ut naturalia naturaliter dispo
nant: nec opinamur in celo tanquā in clarissimo senatu & splēdi
dissima curia scelera faciēda decerni decreto libere earum uo
luntatis: quæ in stellis nulla est: sed ex complexiōibus: ut ita di
cam uel aspectibus stellarum nobilissimarum: & earū cōbina
tionibus rationalibus. & non surdis tali uirtute: & influētia do
tatarum a conditore æterno: ut in sibi proportionatis rebus na
turaliter influant per primas qualitates idest per proprias quali
tates: in quantum illæ exeunt de substantialibus principiis earū
per secundas uero qualitates idest per apropiatas quæ illis effe
ctiue appropriantur: ut late infra dicitur: secundum debitū mo
dum & conditionem recipientis & agentis: tam ex animatis quæ
inanimatis & rationalibus quæ irrationalibus. F. Quid ais: ra
tio ne uel intellectus stellis subicitur. Astrō. Attēde modū
in rationalibus dico ut in hominibus: sciendum quod stellæ & in
fluētiæ mouent elementa: & elementata: & humores & corpo
ra: ad qualitates primas & secundas conuenientes uel discōue
nientes suis sensibus & operationibus: sensus uero ita moti: &
recti mouent intellectum intellectus mouet uoluntatē: quibus
ordinibus fit aliquando & sæpe: uel potius sæpissime: ut de or
dinato sensu in suis operationibus deordinetur intellectus: &
consequenter deordinetur actus uolūtatis. ita quod tunc homines
ita deordinati operentur scelera ab influētiis supradicto modo
decreta: & ab astrorum scientia cognita: & per suos carissimos
hominibus pclamata ad humanam utilitatem: ut præuisa tela
minus ledant: si libero stante: arbitrio uti uelint: nec iniuriam
celo faciunt: sed honorem maximum sibi & conditori reddunt

si tales aduertunt in fecundissimo etiam cetu naturæ: & semina-
rio: semper tamen celo influente: serpentes & uenena nasci: & pe-
stilentias ordinatas esse & decretas: neque naturæ iniuria facta.
Quis ita ipudens: dicere ut audeat deum ista ordinatam: & na-
turam producētem mala & pexima ordinasse: uel produxisse:
celestis enim necessitas ita est ordini naturæ alligata: ut dñum
deo summo relinquat. Quis dubitat deum posse alterationes
omnes & motus corporum celestium & permutare: & impedi-
re: & tamen necessaria & immutabilia naturali ordine esse dicū-
tur: & a dei iussu nō arbitrio proprio ista decernere & comple-
re: & tamē deo nihil indignum attribuitur. itaque si quis normā
sermonis recte accipiat: dicat mathematicos recte loqui: & q̄ in
siderum positione reperiunt ut debent pronuntiare: stella enī
faciunt homines sceleratos & interfectores naturaliter: sicut &
serpentes & necantia uenena terrestria & aerea mediātibus aliis
causis inferioribus produciunt: a quibus homo præcaueri: si ab
eis concessum sit præcaueri potest: ita certe si recte quis interpre-
taretur: naturalia omnia fiunt: & producuntur: ut non nisi a li-
bera uoluntate possint immutari: uel impediri: non enim dicunt
mars homicidam facit: quia illi gladium Mars imponat: sicut
nec interpretatur uidit deus cuncta quæ fecerat: quod deus
faber fuerit: sed ita: mars celesti uirtute dotatus a creatore æter-
no accendit homines in iram uel concupiscentiam motu na-
turalium quæ a superioribus gubernantur nutu dei a quo
etiam liberum arbitrium regitur: ut possit si uelit reparanda
uel euitanda euitare. F. Satis huic responsum iudico.
Sed aliud est de quo quid sit nihil unquam dicere potuerunt
mathematici: ut asserit contradicens: uidelicet cur in uita ge-
minorum in actionibus & euentis in professionibus artibus
honoribus cæterisque rebus ad humanam uitam pertinenti-
bus atq; in ipsa morte sit plerumq; tanta diuersitas: ut similio-
res sint quantum ad hec attinet multi extranei: quam ipsi inter
se gemini: pro exiguo temporis interuallo in nascendo sepa-
seperatis in conceptu autem per unum concubium uno etiam
momento seminati. Astro. Hoc si recte concludes corrobora-
bit astrorum scientiam: ut dixi. profecto contradicens non au-

diuit nobiles medicos: Sed plebeos: uel fingit ignorare qđ assu-
mit in calce pro uero: cum dicant medici nobilissimi quorum
sententię ut inquit contradicens multo ẽ acceptabilior: qđ nō
unico momento sit geminorū conceptus: sed matrix inquit Auī-
cena primo deglutit unum semen pro formatione unius po-
stea alterum pro formatione alterius: cum mora & quiete. F.
Nunquid posset unica impulsioe sperma immitti in: matricem
pro geminis. Astro. Posset inq̄ sed raro. F. Ponamus er-
go qđ sperma pro geminis sufficiens mittatur in matricem uni-
co momento uel deglutiatur. Astro. Admittamus: sed quid
probabit argumentum: nisi qđ stante hoc & in aliis paritate isti
æqualiter formabuntur: & qđ fortius est eiusdem erūt sexus am-
bo æqualiter informabuntur: & deductis impedimentis ad idē
punctum partus deuenient: cupientq; ægredi æqualiter: & tamē
impossibile est: qđ ægrediantur simul: sed unus ante reliquum:
ut patet uaturaliter loquenti: & experto etiam fœminis: nisi ma-
trix rumpatur uel scindatur uel miraculose nascatur: eoq; casu
non loquimur in proposito. Age ergo o amice possunt ne ma-
themathici hoc aliquid quid sit diiudicare. F. Ita certe neq;
hoc animaduerti ante. Astro. Credis ne posse ad primam
partem confutata ultima rñdere. F. Credo æquidem & ui-
deo in casu posito contradictioem: nam ut probasti: uita huma-
na & naturales actiones ex influxu corporum superiorum de-
pendent: & credo te late infra probaturum & multoties exiguo
temporis interuallo maxime mutantur in: fluxus cum non pos-
sint eodem momento nasci: sequitur sic in geminis actioes mu-
tari: & cōtingit inter eos maior diuersitas per possibile q̄ in duo-
bus extraneis natis in proportionato influxu. Astro. Recte
accepisti rei fundamētum: sed adde quid si in casu nascantur il-
li gemini in simili quodammodo influxu: cum sit exiguum ite-
uallum. dico qđ proportionabiliter tāta erit inter geminos diuer-
sitas quanta fuit influxus diuersitas: stante paritate in cæteris:
& sic multo dissimiliores erunt extranei inter se q̄ illi gemini in-
ter se: & ridiculum esset aliter opinari: nisi illi extranei & gemini
in simili influxu nasci contingeret & concipi cæteris paribus: qđ
esset ualde longinquū a possibilitate & frequentia. F. Quid

si scissa matrice: uel adeo parui sint gemini ut in eadem secundi-
na egrediantur eodem momento uel extrahantur. Astro.
Hoc concessio pro possibili cum tamen sit de possibilibus lon-
ginquis uel impossibilibus cum artifex mora egcat: & motus
triant in tempore: & loquamur in proposito ad bonum sensum
de non monstrosis: uel miraculose natis: dico q̄ in geminis nul-
la erit diuersitas: stante paritate in cæteris: ut dictum est: secun-
dum enim conditiones rerum agit eadem armonia cælestis di-
uersa & similia: ut infra dicitur. cõtinaua sermonem eorum o mi
Angele de simili dissimiliq̄ geminorum ualitudine: & fidẽ hac
tua pugna & cemento aureo astronomiã comprobabimus.

F. Lubens exequor: & sequor: cicero dixit hypocratem no-
bilissimum scriptum reliquisse: quosdam fratres cū ex simili &
contemporanea ægritudine laborassent geminos suspicatum:
quos possidonius astrologus stoycus eadem astrorum consti-
tutione natos & cõceptos solebat asserere: hac in causa medici
coniecturam acceptãt paris ægritudinis: propter similem tem-
periem ualitudinis: non astronomi. Astro. Profecto nescio
quomodo sequitur in logica isti simili ægritudine laborant: er-
go sunt fratres: uel gemini: neq̄ ergo sunt nati & concepti eodẽ
tempore: neq̄ etiam ergo sunt similis complexiõis uel ualitudi-
nis. F. Non ita arguit sed dicit credidit medicus: assererat
astrologus: phisicus. Astro. Neuter dico recte syllogizãt.

F. Sic est. uide si placet: q̄tũ ualeat sequẽs rõ cõiecturãtis medi-
ci: nã dicit poterãt parẽtes ita afficere primordia cõceptorũ: cõce-
ptũ: ut erãt illi corpore affecti dum cõcũberent. ut consecutis
prioribus incremẽtis paris ualitudinis nascerent. Astro.

Quo hæc ratio ualere põt. sanitas nanq̄: & ægritudo natoꝝ: nõ
est principaliter a parentibus: aliter sequitur q̄ omnes nati de-
buissent esse sani: cum nati omnes sumus ex parentibus primis
sanis: uel cum aliquando diuisio facta sit. saltem postea ex sa-
nis deberent esse sani: & ex egris egrĩ: cuius frequenter est oppo-
situm: Nam licet bona & syncera parentum ualitudo sit si-
gnum: & aliquo modo causa sani foetus: tamen ex aliis causis
potest aliter euenire. F. Ita & mihi uidetur: nam non est in
potestate parentum natos procreare sanos: & eiusdem ualitudi-

nis: aliter sapientissimus adam negligentia ueniret accusandus
uidimus praeterea podagricos generasse sanos. & econtra mul
totiens: cum ipsi sint causa secunda dependentes non enim so
lum homo generat hominem: sed sol & homo generant homi
nem: ergo non solum secundum dispositionem hominis gene
rat homo. Astro. Videor uidere te potius sententiae possido
ni acquiescere quam & hypocrates acceptasset: neque est creden
dum sapientissimum uirum tales ineptias iudicasse. dicat cicero
quicquid uelit. testatur ipse sapientissimus hypocrates in libello
de aere complexionibus insequi modum misti uel compositi ex ele
mentis: & elementa insequi in mistis stellarum mistiones. F.
¶ Sat est quid de eisdem causis mouentibus aequaliter causas
parium aegritudinum: ut sunt eadem domus aer cibus & potus.

Astro. Certe hypocrates non posuisset hec pro causis adequa
tis similium aegritudinum: neque hoc quod aliquis aegrotet: & affli
gatur tempore quo alter: arguit fraternum uel geminum con
ceptum: audi exemplum nobile & recens. Illustrissima calabriae
ducissa hypolitam dico sfortiam: cepit aegrotare quo tempore
cepit filius Don petrus: & eadem hora affligebatur continue
immo quod plus est: cum mater comedere uolebat filius similiter
idem uolebat: altera ignorante: & in illa infirmitate semper eadem
appetebant: usque ad incisionem unguium in eadem hora: ergo
erant eiusdem complexionis: & gemini: aut nati eodem tempore:
hoc dialectici non est sicut nec cum arguitur poterant parentes
ita affici: & ea in eadem domo nutriti: & ea quae omnia rhetorici
sunt non dialectici: cum in eadem domo nutriti sint pater & filii
& mater: & eisdem alimentis: & ea & non semper eisdem aegritu
dinibus laborant: hec ad causam propriam eiusdem aegritudinis
uelle trahere potius est obstinatae mentis ad arguendum uel igno
rantiae quam ueritatis dialecticae trahere uero ad aliorum pariter in
fluentiam uel directionem signorum similem: quae & si nati sint
diuersi tamen possunt eodem tempore euenire: non insolentia est: sed necessi
tatis: & multae sapientiae ut accidit saepe in aegritudine hinc can
intrinsicam a principio generationis: ut sequamur modum arguentis
in uariolis. n. putrefit aliquando reliquum nutrimenti menstrualis in
duobus uel geminis uel non imo multum tempore diuersis &

perueniet ad idem tempus putrefactio. ita q̄ eadem hora aegro-
tabunt eadem aegritudine: cum similibus accidentibus: ut patet
expertis medicis: & tamen nec erunt fratres: nec consobrini: nec
eiusdem ætatis: & e contra in geminis in uno tardabitur ebulitō
& in alio uelocitabit̄. cui hoc tribuet̄ stante eodem regimine ni-
si celo? Plurimū faciunt aer aqua locus cætera. quæ omnia uari-
ant̄ secundū stellarū condiciones ut dixit hypocrates loco palle-
gato. F. Certe hec ex dei uolūtate sūt & p̄uidentiā. Astro.
quis hoc audet negare: hæc fuga tamē est: & imbecilitatē arguit
intellectus: in naturalibus iudicare deum ita curam eorum age-
re: ut sine causis secundis in isto tardaret uariolas: in alio ueloci-
taret: p̄uidentiā certe diuina non excludit causas secundas: sed
executrices eas facit: quoniam ad p̄uidentiā duo requirunt̄
ordinatio & ordinis executio: in p̄uidentiā uero dei quantū
ad utrūq; summa perfectio inuenitur oportet. ergo per sūmam
perfectionem ordinationis omnium ordines disponat: etiā mi-
norum: & sic exequatur illa per sibi proportionatas uirtutes
secundum ordinem unius cuiusq; earum: aliter in rebus nō eēt
ordo causarum: qui esse debet magis q̄ effectuum: quoniā no-
biliores est ordo causarum q̄ effectuum sicut causa nobiliores est
effectu. igitur breuiter exigit perfectio diuinæ p̄uidentiæ q̄ sine
causā secundā: exequentes ipsam: quis ipse deus p̄uidentiā
sua gubernet & regat uniuersa: cum sit primum mouens non
motum octauo phisicorum. Primum autem mouens non mi-
nus mouet q̄ secunda mouentiā: sed magis quia sine eo non
mouent alia: & auctor in libello de causis: quicquid agit secun-
da causa: agit prima superior nobiliori: & excellentiori modo.
F. Hoc profecto mihi uidet̄ difficile cognitu: q̄. s. effectus na-
turales attribuantur deo & naturali agenti q̄ plane sequitur in-
conueniens: una enim actio a duobus agentibus non uidetur
progredi posse: uidemus enim q̄ natura non facit per duo instru-
mēta quod potest facere per unum sufficienter: si ergo deus suf-
ficienter potest producere: naturale agens erit superfluum aut
e contra: & si totum effectum deus producit nihil relinquit na-
turali agenti: ut producat. Astro. Licet sit hoc o fidelis ul-
tra propositū breuitatis nostræ: tamen duo te considerare oportet
in quolibet agente rem ipsam agentem: & uirtutem qua agit

sicut ignis calefacit per calorem: uirtus autem inferioris agētis dependet a uirtute superioris agētis ut infra probabimus i fundamentis in quantum superius agēs dat uirtutem inferiori agētis: per quem agit: uel conseruat eam: aut etiam applicat eam ad agendum: sicut artifex applicat instrumentum ad propriū effectum: cui tamen interdum formam nō dat per quam agit instrumentum: nec cōseruat: sed dat ei solum modum: sicut dicemus infra de modo & instrumentis. oportet igitur q̄ actio inferioris agētis non solum sit ab eo per uirtutem propriam: sed per uirtutem omnium superiorum agentium: agit. n. in uirtute omnium & sicut agēs infimum inuenitur immediatum actiuum ita uirtus primi agētis uel suppremi inuenitur mediata ad producēdū effectū: nūc uirtus infimi agētis non habet q̄ pducatur hūc effectum esse sed ex uirtute superioris pximi: & uirtus illius ex uirtute alterius superioris proximioris: & uirtus suppremi uel primi agētis inuenitur esse pductiua effectus: quasi causa immediata sicut patet in principiis demonstratōis: quorū primū est immediatū: sicut igitur non est inconueniens q̄ una actio pducatur ex aliquo: & eius uirtute: ita non est inconueniens q̄ pducatur idē effectus ab inferiori agēte: & a deo & ab utroq̄ immediate licet alio & alio modo: ex hīs patet responsio ad obiecta. licet enim nulla naturaliter producantur nisi in uirtute diuina: oēs tamen effectus naturales producantur per quasdam alias cās nec hoc est ex insufficientia diuinæ uirtutis sed ex immensitate suæ bonitatis & potestatis: per quam suam similitudinē rebus cōicere uoluit non solum q̄tum ad hoc quod essent: sed etiam q̄tum ad hoc quod aliorum causæ eēt. hīs enim duobus modis creaturæ omnes cōmuniter diuinam similitudinē consequuntur: ut in tertio contra gentiles ostenditur. per hoc enim decor ordinis i rebus creatis apparet: neq̄ idem effectus causæ naturali & uirtuti diuinæ attribuit quasi partim a deo: & partim a naturali agente fiat: sed totus ab utroq̄ dependet: secundum tamen alium & alium modum: sicut idem effectus totus attribuitur instrumento: & totus principali agenti. E. Habeo pfecto hunc ordinem uniuersi ex infinita dei sapientia processisse & ex hīs q̄ circa motus corporū celestium ordinibus appent: maxie cōcludit q̄ legē normāq̄ suā seruat cogat opifex maximus

solertissimus & prudentissimus neq; ergo tantæ insolentiæ erit
ipse arguens. fatebat uelle trahere ad parilē influentiā tam mul-
ta diuersissimi generis effectū diuersissimorū & euentū eodē
tpe in unius regionis terra eidē cœlo subdita concepta & nata
intelligēdo p̄ parilē influentiā generalē quandā cām cœlestē ta-
liū p̄ducturā cum diuersissimi effectus ex ordine naturæ diuer-
sissimas hēant cās secūdas. Astro. Profecto arguens hic tor-
uo oculo dicta astronomorū inspiciēbat si tam diuersa iudicet
astronomos ad parilē influentiā numero p̄cise referre sicut sem-
per ex parili influxu .i. directione parilem ægritudinem iudica-
mus. hoc. n. esset impossibile de uirtute sermonis licet aliqua par-
ticularis causa diuersa quandoq; producat. sol. n. calefaciēdo lu-
tum & glaciem eadem & diuersa operatur sicut & de igne qui
eisdem radiis mollificat plumbum & indurat laterē tum in pro-
posito nō ita stricte. parilē influxum causam tam diuersissimo-
rum effectū in terra unius regiōis eodē tpe eidemq; cœlo sub-
ditorum esse intelligimus: sed largius dicunt astronomi. sub ea-
dem. n. influenza gemini uel non gemini & diuersa nascuntur.
Idē sub eadē armonia cœlesti in qua multæ cōcurrunt armo-
niæ diuersæ similes & cōtrariæ sub diuersis Zenit in una tamē
terra secūdam suscipientiū materiā diuersitatem & locorum
uariam dispositionē diuersa & diuersissima. Imo contraria pro-
ducuntur & similia secundum q̄ exigit profectio uniuersit de
napello & eius cepe & mure euidentissime demonstratur & de
multis aliis in naturalibus historiis recitatis. tot enim radiatorū
coniunctiones & stellarum combinationes fiunt continue in mū-
do superiori similes & diuersæ q̄ diuersitates rerum producun-
tur in mundo elementorum & similitudines ita adeo stellarum
dispositio mundum elementorum disponit q̄ nulla substantia
corporalis nullum accidens hic subsistit quod in cœlo suo mo-
do non sit figuratum & ex eo quidem & stellarum radiis etiam
cœli radius in mundum immisissis non dubitatur puenire. Dicit
Albertus Magnus in speculo astronomiæ q̄ una est hæc præci-
pua probatio q̄ Deus sit unus solus gloriosus altissimus in cœ-
lo & in terra si uidelicet motus inferior motū superiori obedit
si enim essent diuersa principia aut haberet Deus participem
contrarium obedientia non esset permanens: & fixa infero

rum a superioribus nunc autem ex ista scientia conuincitur
euidenter q̄ dicta obedientia stat atque immutabiliter perseue-
rat. Quare tanto prouocat ad Deum ardentius diligendum
quanto per ipsam attentius omnium princeps atq; principiū de-
claratur. non enim diligitur incognitus neq; cum sit cognosci-
tur per prius neq; per seipsum cum sit incomprehensibilis. restat
ergo q̄ per posterius: per suos. s. effectus gloriosos cognosci-
tur. hū autem sunt homo & ordinatio uniuersi ad ipsum talem.
ergo dependentiā cognoscere & celo attribuere non est insolentia:
Sed optimi sensus ut Alchindus in de p̄iectionibus radio-
rum libro demonstrat ex sensu perceptis uniuersalium scientiā
esse necessaria habere. propter cognitiōem singularium quæ so-
la continet utilitatem humanam propter motum quem faciunt
quem uniuersalia nunq̄ facere possunt. unde est inquit ipse sapi-
ens prenomīnatus q̄ qui desiderio sapientiæ sunt informati ad
comprehensionem occultæ cōditionis rerum plurimum labo-
rant. ideo uidentes plures antiqui insuper carnalibus oculis rerū
mundanarum multifariam diuersitatem hoc desiderio motica-
rum origines & conditiones solite & solerti indagatione sunt
serutati & circa eas plurima sensu ceperunt plurima etiam
ductu rationis inuenerunt quæ tamen potius diuino spiramine
q̄ humana ratione eis suggesta uidebantur cum ultra humanam
cōprehensionē a sapientibus nostri temporis ēt reputentur. **F.**
Scinde Alchindi processum. Astro. Recte cum de hoc in-
processu dicitur concludit mundum elementalem exemplum
esse mundi sideris unde qui totam celestis armoniæ naturā co-
gnosceret mundum elementorum plene cognosceret tanq̄ cau-
satum per causam & unius indiuidui huius mundi conditio &
natura plene cognita tanq̄ per speculum & causam per effectū
coelestis Armoniae conditionem totam præsenteret. ergo nescire
aliam rationem assignare cum uiderimus geminos non solum
actus & peregrinationes habere diuersas uerum etiam dispares
agnitudines perpeti quam ex diuersis alimentis & exercitatiōi-
bus longe est maioris ignorantia & insolentia & postea hanc
debilem rationem & indignā sapiētissimo Hypocrati assignare
quis ita amens ut diuersa alimenta & exercitia licet possint ali-
quo modo esse causa diuersarum agnitudinū ponat de eis for

malem rationem & etiā actuum & peregrinationū cum nō semper ex diuersis alimentis diuersæ fiant ægritudines: neq; ex paribus pares: imo ex eodem regimine. In diuersis factis possunt fieri & de facto fiunt diuersæ ægritudines. in eadē. n. domo nutriti ut arguens dicit paria alimenta sunt & situs & aer & aqua: & tamen unus ægrotat alius non: alter moritur alter uero ad meliorem statum uitæ pducitur: & alter peregrinatur & alius nō: sed religiosus efficitur. F. Non ne alimenta & exercitatonē pro ut quisq; uult assumit & facit. Astro. Profecto nō de animi uoluntate usus alimentorum & exercitiorum semper eueniunt: Sed aliquando de complexione corporis uel forma insequente materiā. si quis. n. haberet ut non posset aliquo cibo conuenienter nutriri: non esset suæ potestatis ut tali nutrireretur ut patet de eis quibus lac est uenenū & caseus & uinum. exercitium similr non uenit semper de animi uoluntate quantum ad actum quia pōt impediri actus. F. aliter ergo q̄ cōuenit uerba Hypocratis interpretantur. Astro. Sic certe quātum ad causam adæquatam & p̄cipalem. cœlestes. n. causæ uariāt ægritudnes nō regimē. imo. Hypocrates concederet stare aliquē malo uti regie absolute nec ægrotare: & alterum bono & ægrotare ut supradictum est. neq; alii causæ q̄ cœlo possunt hæc rectius. & p̄cipalius attribui. non. n. uoluntas hæc uariat: nisi uelit imperitorum mentibus in eis rebus: quas. nesciunt illudere: causas assignando plebeas: neq; uoluntas ad peregrinādum cogit nisi quatenus obiecta mouent sensus ut dictum est. uoluntas certe in uiatore inclinatur ad uolendū id. quod efficaciter appetitur ab appetitu sensitiuo: qui sequitur superiorum influxum: illeq; exigui temporis iteru alio multum uariatur nedum in horoscopo: sed in multis aliis dignioribus obseruandis: quæ cum parua horoscopi uarietate multum uariantur: ita ut uariant actus & mores nascentium & cætera. conuenit autem ad omnia inuestigāda obseruare generis & loci & nobilitatis condiciones. F. In illis pono per possibile celerem partem: ita q; eadem pars horoscopi remaneat. Astro. Est impossibile: sed admissio p̄ possibili q; cōtinuet certa influētia & cætera oīa paria: dico erūt in illis natis paria oīa: quæ tu i nullis posse iueniri cōtēdis: quæ nos et oīa paria in nullorū geminorū ortu posse cōpleri uerissime arbitramur. F. Quaro

ergo parentes diuersos si tarditas horoscopū & cætera diuersa facit. Astro. Hoc quidē neq; dialectici neq; naturalis philo sophi est. non sequitur tarditas horoscopum mutat & cætera. ergo parentes habere diuersos: quos gemini habere non potuerūt quia mutat sequentia in natis non antecedentia. Imo posset esse tanta diuersitas q̄ indicaret parentes diuersos sicut habere possunt gemini. Legat Auic. & Aristotelē de superfetatione: & uisum nup̄ i uxore Mathei troti uiri egregiū: habebit quod nō posse haberi diiudicat: potuit ac siderū assertor inuenire quid dicat huic argumēto. F. mirū imodū inuenit qđ reffelli nō potest. Sed quid dicitur de rotæ figuli argumēto quo Nigidius astrologus uelocissimum motum cœli ostendebat cum bis numero curren te rota superficiē percussisset celeriter & uisa sunt signa non par uo interuallo distantia. plurimum inquit In cœli spacio interest etiā si gemini tanta celeritate nascātur quāta rotā bis ipse p̄cul si. Astro. Fateor qđ Nigidius exēplo monstrauit: neq; hoc figmentum ita fragile est ut asserit arguens. maius. n. spaciū de scribit celum: cū mouetur in principio datæ horæ in illo tempo re quo bis percussit rotam spacio inter signum & signum in ro ta signato: quoniam si i uiginti quattuor horis æqualibus moue tur sol ab oriente ad occidens iterum reuertendo cum suo pro portionato pprio motu ad orientē. tu. ipse cogita differētiā: & si exēplū ita fragile uideat ut dicit. F. Video differētiā hāc ma gnā. cœlū. n. multo maius est rotā incōparabiliter maior est di stantia ergo spaciū cœli eleuati supra orizontem ad spaciū rot æ motæ in dato tempore. Astro. Absolute comparādo ita est: tamē proportionabiliter non sic esset. si. n. in illo modico tem pore de rota quarta pars esset pertransita ante secundam percus sionem non esset eleuata quarta pars cœli in proportionato di cto tpe. F. Habeo & in illo tempore tam rapido nō possent gemini nasci. Astro. Ita est si illa morula uariat motū. quid ergo uariabit mora egressorū ab utero cū difficultate? F. Re sponde si tam rapido cœlum turbine uersatur ut compræhen di motus eius non possint: quid ē quod p̄nunciant mathematī ci nec in geminis nec in aliis: frustra profecto est eorum sciētia quæ ut ego cogito in motibus cōsistit primo. Astro. Astro nomia inquam omnis in motibus consistit: sed motus certos

celorū: & stellarū ānotat: & numeros cōprāhendit usq; ad gra-
dus signorū & minorū graduū: & secūdorū minorū: & sic di-
uidendo p. lx. pluribus minutis usi sunt calculistæ: sic a priori
demōstrāt mathematici geometricæ: & arismetrice motus astro-
rū ut patet in almagesti Ptolomei: & Albategni & theoricis
aliis: quæ loco suo dicentur deo dante: uerbo. n. domini factum
est uespere: & mane motus diei: & fecit luminaria & stellas: ut
essent in tpa & annos mēses: & dies & signa: quæ cōprāhendī
possent: & p̄ ea laudari magnificari & glorificari a sciētibus. de-
ridet ulterius iste arguēs cū de minimis nō solent mathematici
cōluli quis .n. inquit consulat qñ deambulet: aut qñ prandeat:
sed si liceret derideret ipse si utiq; Alexāder macedo cōsuluisset
mathematicos quid prandere debuisset: & qñ: & galeaz dux no-
ster Mediolani qñ deambulet: p̄fecto uitas eorū plangere po-
tuissent tñ nequaquā dubiū est iustū. melius sapiente astronomo
custodiri foelix nāq; ille qui cor habet p̄fectū cum deo. F.

Dictis assentio: deus aliquñ tamen hæc sua instrā contēperat ro-
gatus: sed attende quid dicendū sit exēplo scripture famoso: di-
xit doctor sacer Reuerēdus nati sunt duo gemini antiqua pa-
trum memoria ut de insignibus loquar: sic alter post alterū: ut
posterior plantā prioris teneret: fuitq; inter eos tāta in moribus
& actibus disparilitas: ut longū sit narrare. Astro. Sat ē. om-
mitte: uidi in fonte: & hystoricos de hoc exēplo ī aliquibus
discordes quid tandem sit rñsum tā. o doctori dubito: nisi ut sæ-
pius repetitū est: cū dubia exēpla p̄ponat: & atq; adeo dissimi-
lia in sacra scriptura legunt: quæ antiqua patrū memoria & īfi-
gnia esse testant de esau: & iacob geminis natis. ita ut iacob plā-
tā esau teneret: ī quibus tantā disparilitatē ponit: ut potius uim
astrorū esse affirmet: quā aliud cuiusuis generis causæ natura-
lis. discurrat ipse si sapit per causas: & assignet rationes tantæ
diuersitatis: si a celo non sint tanq̄ instrumento diuino. F. A
diuina uolūtate factum dicit. Astro. O mirum dicis. nunc
nunc dixi hæc sæpius repetita: hæc ergo uoluntas diuina in ip-
sis geminis peruertit omnem nature ordinem. primo ante tem-
pus discordes in uentre matris fecit & pugnaces ut dicitur ge-
nesis uigesimo quinto: & cōtendebāt in utero eius paruuli &cæ.
Quare Rebecca cōsuluīt dñm. qui rñdens ait due gētes sunt in

utero tuo: & duo populi ex uentre tuo diuidentur: populusque popu-
lum superabit: & maior seruiet alteri. partus prius ruffus & hispidus
erit: proximus alter ægrediens plantam prioris tenebit: & esdra ter-
tio capitulo sexto: & dixi quæ erit seperatio tēporis & cæ. & dixit
ad me ab habraam usque ad Isach: quando nati ab eo Iacob & esau
manus Iacob tenebat ab initio calcaneum esau. finis. n. huius se-
culi esau & principium sequentis Iacob: hominis manus iter cal-
chaneum: & manum. aliud noli querere exdra: ut qui posterior nasci
debebat plantam prioris teneret: an quasi ostenderet supplantati-
one futuram uel concessione: postquam primus pugnando nasci non
potuit uinque naturalis partus rumpere & n. naturaliter nasci ma-
nu precedere: & illico cum priore nasci dicat: & si ambo simul sine
interuallo nati sint: quare non ambo primi: & non alter prior: & al-
ter posterior nuncupati sunt: sed quis unquam subtilis naturalium in-
dagator partum tale uidit: perfecto non solet deus hec operari: ut na-
turalia peruertat: nisi cogente necessitate figuræ: de qua non se in-
tromittit astrologus. si. n. duo illi paruuli in utero matris suæ col-
lidetes duas gentes significabant: & duos populos ægredi uel di-
uidi populumque populum superare: maioremque minori seruire: dicente
domino populus populum superabit: & maior seruiet minori. gene-
xis uigesimo quinto ut supra: si etiam Iacob minor figuratiue be-
nedictione paterna insigniri & sic imperare debuerat: cum fratris
& patris supplantatione: cum Iacob idem sit que supplantator: sug-
gestionis matris quæ primum filium dilectum a marito odio ha-
bebat: ut fieri solet: qui merito dignus paterna benedictione prio-
ritate originis erat: quid contra astrologiam: uel uim astrorum
si causa huius tante seruitutis fraternæ: & tanti odii: & tantæ di-
uersitatis honorum figuratio fuit diuina astra diuersorum actuum
causa fuere propter moram nascendi: ut dictum est: ut hæc figu-
ratio aliqua uia naturali saluaretur: cum uero factum est: ut hic
a fratre auferret: quod postea nullo modo restituere poterat nunquam
perfecta dei caritas & proximi istos deceptores tenuit: ut postea ex
hoc semine christus immaculatus agnus nasceretur. hoc exemplum si
figura non saluaret: put dixit dominus esdra. iiii. capi. sexto aliud noli que-
rere esdra. finis. n. huius seculi & principium sequentis Iacob hominis ma-
nus iter calchaneum & manum certe magis moueret contra dei cari-
tatem: quam contra astrologum uim: quæ nam iniquitas hæc & supplantatio

o fidelis. F. Non parua quidem. Astro. Leuis ne? agnū
uel pecuniā patris frater furto subripuit cōsentiente matrē do
lofa & odiosa. F. Non quidem sed patris benedictionē: ut
exinde ille dolo imperaret ille seruiret deceptus. Astro. Sic
quid illi decepto profuit patris dilectio? quid prioritas originis?
quando quidem illi supplātatori auxit uel dedit imperiū amor
maternus: & odium filiale: & patris inaduertentia quæ omnia il
li dolofo stellæ decreuerunt primo denegarūt: iussu dei qui stel
larum usus instrumento ita ordinauit: uana ergo obiecta sunt
argumenta: non uaniloqua mathematicorū: sed certa & demon
strata uerba eorū in primo certitudinis gradu posita esse cōuin
cuntur. F. Quid dicis in primo gradu certitudinis: oīa ergo
ab astrologis dicta certissima sunt. Astro. Ha: ha sobrie se
quētia & supradicta intellige certissima ex ordine causarū natu
raliū: quæ tñ a libera uolūtate maxime dei possunt imutari. F.

Mitte hæc. iā satis discussa sunt: quid de quito capitulo dicis:
in quo nitit' pbare: mathematicos uanā sniam pfiteri. Astro.

Vanā sniam. imo uerā scientiā pfitent': nō ne aduertis eadem
repetere? reuertit' ad hypocratē de geminis medicinaliter cōiectu
rantē: sed satis respōsum est: nō de corpis tēperie sed aliter ut su
pra dictum est prouenire. non enim tollit rationem eiusdē ægri
tudinis non eodem tempore nasci sicut nec semper facit eandē
ægritudinem: & eodem tempore nasci: uel in parili tempore uel
modicum diuerso: ut uere dicit quia simul nasci nō potuerunt:
& tñ eodem tēpore ægrotare potuerunt: ut de uariolis dictū est.

F. Mira dicis: quæ nisi ab astrologis doctis: & exptis bene
cognosci pnt: ut arbitror. Astro. Ita est certe. in natiuitatibus
enim diuersis stat par cā eiusdem ægritudinis & tēporis ad bo
nū itellectū medicorū specie: scilicet nō numero: ut patet p dirre
ctōes. potuerūt ēt ex diuersis natiuitatibus diuersas hēre uxores
& pegrinatiōes: & nō diuersas ægritudines: nec diuersis tēpibus
quia oīum horū diuersæ sunt causæ & rōnes: ut patet exptis in
arte. Item possunt in aliquibus conuenire: & non in oībus. F.

Quo. nō ne dispar nascēdi mora mutat horoschopū: & dispa
rilitatē infert i cæteris? Astro. Nō ut supra declarauī firmat ar
gumētū si supra habitis quibus rñsum ē postea icludit de cōce
ptu: & ortu q nō recte hūit ab astronomis: & oñdit se parum de

hac sciētia intellexisse pace sua dixerim, ideo fit rigidus rephēn
for astronomiā: cōceptus quid accidit in utero significat: ortus
uero quid extra uterū astra portēdunt: postea afluunt p ueris
quæ supra falsa pbata sunt: de uno momento natis & cōceptis
ut tollat oīa istius artis: uel potius dicit ipse uanitatē comēta:
pfecto leuia sunt obiecta & uana ut supra repetitum est. audiui
bis: & quasi hic repetere uidet. pulchrū esset: si quis ita sapiēs fo
ret: ut dū concūberet sciret qualis filius nasci deberet: & exinde
horam eligeret: ut natos mirabiles gīngeret. Astro. At ego
sapiētissimū illū iudicāre quādo sciret mirabiliter rerū ordinē
non tñ ex conceptu totā rem ostēderet: sed quid accidere in ute
ro matrīs deberet eidē ut tandē ex natiuitate mirabilis iudicare
tur. diuersa. n. pīcipia diuersos hnt exitus: ut pbabit infra: cū p
babit oīum rerū diuersa esse pīcipia necessario aduerte iterū
possidonū recte dicētē arguit. F. Aīaduerti in quā. Astro.

Recte dixit possidonius de illis quibus sic cōtingit: non tñ se
quit apud logicos ergo quicūq; ægrotant simul & eodē tpe sūt
gemini. F. Notauī exēplificata: quid est rñdendū de disparis
sexus geminis natis: ubi certe amboꝝ dicit eē eadē momēta cō
ceptuū. sæpe. n. fit ut sub eadē cōstelatōe fatali alter cōcipiat ma
sculus alter femina. Astro. Nō ne sæpe dixi q̄ unico uerbo
argumentū tollit cū falsum hoc assumat in geminis eadē esse
cōceptuū momēta: & maxime diuersi sexus: cū ex sequētibus p
babit diuersarū rerū diuersa esse pīcipia. adducit p̄terea exēplū
uiuū: sed nō aduertit mortuā rōnem: si gemini cōcepti sunt ma
sculus & fœmina: non ne scit aut fingit nescire q̄ masculus ci
tius aptat & informatur aīa intellectiua: q̄ fœmina. hoc medici
hoc philosophi testant expti: & ad natiuitatē deueniūt in diuer
so tpe. imo aristoteles i libro de aīalibus dixit q̄ maior ps nato
rū sunt fœminæ: & fœminæ in decimo mēse nascunt mares in
nono. ideo raro uiuūt simul nati pp innaturalē motū exeūdi: &
tēporis incōuenientiā nascendī in altero eoz: nec aduertit quod
euidētissime apparet de superfetatione cum dicit cum cōceperit
fœmina alterum omnino concipere non potest. quod tamen
Aui. & aristoteles testant uerz: & nostra ætate uisum ē mediolāi
pluries nō miror q̄ ita garriat arguens: cū dicat forte ex diuerso
horoscopo natoꝝ mutari sexus cū de eo quod oculata fide uide

at uix affirmet naturalibus aliquid inesse uirtutis pfecto & q
sol & homo generat hominē & tēpora anni diuersa esse & illu
minatiōes oēs & eclipfes negasset & aliqua augeri uel minui
ex luminariibus incrementis uel decrementis: & mirabiles mo
tus oceani quæ uix affirmat si hæc occulta sibi fuissent ut cete
ra quæ negauit sed pace sua dixerim curiose minus uel indignā
ter falsum assumendo hii cōtradicētes arguūt: cū dicant astro
nomos conari religare animi uoluntates: quas nobiles astrono
mi liberas esse ex natura sua cōfiteat. F. Ideo merito admo
nent quæretes dicebāt ipsi ut ostendat eis nec in corporibus rō
nem istā astrologicā posse cōstare. Astro. Propterea ipsi ma
gis nos trahūt ut cōtra eos exclamemus o qui falsis assumptis
uim totius celi conamini euertere memētote q celi enarrant uir
tute sua gloriā dei: & quā magna & mirabilia operatur natu
ra motu corporum cælestiū: & quam sit laudāus in secula al
tissimus: qui de largitate & bonitate sua genus humanum hac
præclarissima sciētia decorare: perficereq; uoluit: posteaq; ad sui
imaginem eum creauit similemque sibi fecit hac sciētia futuro
rum pscium: ut sibi magis appropinquaret: appropinquādoq;
magis eum amaret: & amando possideret: & possidendo frueretur
aspiciendo in cælum. Ideo os homini sublimē dedit celum
q; uidere iussit: ut gratias infinitas deo ageret: de tam mirabili ma
gnificoq; magisterio in quo tanq; in libri æternitatis sue cortice
scripsit noua & uetera: qui enim in eo non aspicient si eos salua
ri contingat: non ut homines deus sed ut iumenta saluabit. imo
Albertus magnus euidentī ratione ut supra tactum pbat ex ista
sciētia maxime deduci ad deum probandum cognoscendum
& amandum credis ne o fidelis hæc contra fidem esse. F.

Hæc catholica sūt meo iudicio: sed dic si sapias quonam modo
fecit deus hominem ad imaginem & similitudinē suam: est
ne ratione corporis: aut animæ: aut utriusq; diuina enim imago
simplex est quasi tota in uno cōsistens non sic hominis imago:
Vel similitudo. Astro. Hoc est præter propositum no
strum. si ergo aliqua noua adducam æquo animo accipe. Deus
ab æterno & ante creatum hominem præuidit uerbum filium
dei carnem assumpturum humanam: & sic humanari debere. fe
cit ergo hoīem ad imaginem uerbi uerbum uero est imago dei

ergo fecit hominē ad imaginē suam Deus: fecitq; hoc ut prin-
cipium finī iungeret: & ostenderet pfectionē suā: quoniā tunc
maxime pfectum est unumquodq; quādo pōt alterū sibi simi-
le: facere. F. Formale est hoc certe: sed dic nūc si placet: supra
memorasti hanc scientiā maxime ducere nos in cognitionē fi-
dei christianā. Astro. Memini: attende nūc paucis: latius in-
fra ostendā. illa scientiā magis ducit nos in cognitionē fidei xpī
per quā opera xpī diuina esse & miraculosa cōprobant melius
& pprius quā cum aliā scientiā naturalī: talis autē est scientiā
astrologiā cōpleta: quā tractat de causis & effectibus rerum: er-
go & cetera. tenet cōsequentiā cū maiori: & minor pbatur: nam
ex hac scientiā pbant & sciunt opera magna: & miranda quā
homines naturaliter faciunt: & quā in natura fiunt: & illorum
assignat rōnes melius & uerius q̄ omnis aliā scientiā naturalis:
ut infra pbabit: cum rationes ostendemus omniū eorum quā
fiunt a natura cum ergo uideamus incarnationē Christi imacu-
lati: & natiuitatē eius benedictā: uitam miraculosam: passionem
resurrectionē: & gloriam & missionem spiritus sancti paracliti
suis apostolis: quo medio linguis uariis eodem ore & ictu &
tempore magnalia dei loqui audirent: intelligeretq; unusquisq;
audiens in lingua sua naturali eos loquētes magnalia dei & mi-
rāda prout hodie o fidelis in missa legebat: quā nam uis hęc
naturā nē: quā certe oēm uim naturate nature excedūt: & artis
magie naturalis: quā astrologiā uera est: & nedū oēs scientias
naturales & artes: uerū & oēs demonū. uires quā maxime supe-
rant. ex dictis. n. generationes aliquando: & corruptiōes fiunt ci-
uitatum: & regnō: defolationes odia & dilectiōes memoria &
obliuio: sicut de multis in libris imaginū legit maxie de moyse
qui anulū obliuiosum fecit: cū Thabīs filia regis æthyopū cru-
deliter in eū exarsit: nolletq; eū dimittere: tradito anulo dimisit:
amoris oblita: insup rerum uiuentiū ortus novos uarios & mi-
rādos hīs sciētis & artibus sapiētes pducūt. put legit in sacris
scripturis: & a Iosepho uerissimo istorico habet: quā sapientes
ægypti pcepto regis pharaonis faciebant: ac si non solus Moy-
ses res: pitus existeret. uocauit rex sacerdotes ægypti in hac disci-
plina sapiētes ponētēsq; illi urigas dracones scī sunt: & ranas p-
duxerunt: & aquas sanguīneas fecerunt: quod cum mirabilē uī

deret moyses renū peritus ait nec ego quidem o rex ægyptiorū
despicio sapientiam: sed tanto melius hæc a me q̄ quæ horū ma
gica arte sunt facta: q̄to humanis diuina cōstat esse meliora: er
go si meliora erant quæ moyses in figura ostendit: quā quæ arti
bus magicis: uel errore alio ipsi uel scientiis fecerunt ex hac xp̄i
institutiōe quæ figurata est multo meliora digniora & maiora
facta fuisse fieriq; continue: cum ipse xp̄us infallibilis sapientia
dixerit: & maiora horū facietis: ut merito in oibus dei Iesu xp̄i
oibus dici possit dignus dei est hic: ut magi illi sapientes phara
oni dixerent: cum draconem mosaicum insipientem: & uirgas uni
uersas eorū deuorantē: quæ dracones uidebant inspexissent:
& tandē puluerem terre ægypti in cinifex moysen conuertisse:
quæ nequaquā ulla arte uel ingenio & uirtute naturali fieri posse
concludit maxime astronomia ex qua & magia naturali multa
magna & miranda fieri posse non dubitant sapientes ut supra di
xi scientes miracula quæ opera sunt diuinitatis oīa illa exceder
& ex p̄dictis scientiis non posse ullo mō compleri. F. Mira
dicis uix credita. Astro. Sacra scriptura est: sed oīde si quid
habes amplius quod primū genus obūciat. F. Vereor tedio
in mediū illa adducere: quia quæ pollicitus es pbare: oīa tollēt
ut p̄cipio: si omnium rerum diuersæ sunt differentiæ: & diuersa
principia: & omnium rerum contrariarū certa est concordātia
naturalis: p̄fecto & electiones: & interrogationes nō tolluntur
de quibus ipsi primi generis auctores obūciūt postremo: cum
omnia quæ sub libero arbitrio nō continent a superioribus ue
niant. Astro. Perecepisti o fidelis quæ dicta sunt in p̄batiōe
primæ causæ: ut uideo pbabo tibi omnia hæc inferiora a supe
rioribus puenire: & regi: & quæ pollicitus sum nō erroi sed sub
sistere ueritate ostendā: sed missa hæc faciamus: & quæ sunt se
cūdi generis argumēta cōtra astrologiam ostēde. F. Video
astrologiā multū alta rimari: & de quibus aīa gaudet inquirere
neq; aliqua naturalis sciētia: si uera sunt pollicita: ita debet coli
& uenerari: excepta priā philosophia: quæ est de substātiis sepa
ratis & primo ente: sicut astrologia: quæ corpa a cāis notis no
bis inalterabilia: & creaturas ipossibiles cōsiderat: ut aristoteles
duod ecī metaphisice tradidit: & cognoscit quid operant & q̄
motus inferior motui superiori obedit: ut supra per Alchindum

& de quo sunt etiam tractat: ut infra apparebit per pollicita tua cum formam celi implere totam materiam suam potentiam ex hac scientia monstratur: ita quod materia celi non sit amplius in potentia ad aliam formam: neque remanet potentia in alia materia ad hanc formam usque ad finem seculi: in quo fiet celum novum & terra nova. Astro. Certe magna est scientia: per eam enim intellectus noster creatorem cognoscit quantum potest naturaliter: ut dixit Albertus magnus ratione iam supra posita. sed omite hec loco suo: & argue. F. Ex his ita altis arguunt ipsi non posse a nobis sciri totam scientiam astrorum & motum quia sunt aliqui motus celi: & stellae influentes de quibus non habet cognitio: & multa sunt loca caeli quae non cognoscuntur: nedum quid & quantum influant: ergo ad plenum haec scientia non cognoscitur.

Astro. Ad hoc argumentum formaliter respondendo: si sic arguis scientia astrorum tota non potest sciri ergo non debet esse scientia: nec connumerari inter scientias nego consequentiam: & ratio est: quia nulla scientia potest haberi tota ab homine uiatore: nisi per gratiam: & sic haec est impossibilis: homo uiator habet totam scientiam astronomiae: ita quod sciat quantum actu precise astra omnia influant: & similiter de qualibet alia scientia: non. n. possunt sciri omnes conclusiones alicuius scientiae speculatiuae uel practicae: & tamen aristoteles sexto metaphisicae connumerat scientias reales: & speculatiuas inter quas etiam numerat astrologiam. Aliter respondendo nego antecedens imo dico quod potest sciri tota quantum ex natura sui habet ut sciatur: ideo duodecimo metaphisicae dicitur: quod omnia quae conueniunt possunt sciri. quoniam non est aliquis motus: in caelo qui non possit a nobis comprehendere. quicquid dicat albategni: quod sit aliquis motus in caelo qui nondum est cognitus: quia omnis motus qui est in caelo est propter motum alicuius stellae uel stellarum sensibiliu: omnes autem stellae propter quas est motus alicuius celi possunt comprehendere: cum motus deferentis sit propter motum delati: sic uolens concludere quod motus celi est causa omnium horum inferiorum effectuum. cognita causa ergo cognoscitur effectus. relinquatur ergo quod possit sciri: & eo magis amplectenda est: cum altiora & difficiliora petat: & non refutanda. ducit enim in cognitionem dei: ut dictum est: & infra amplius dicitur: certe est theologia al

rior: & minus indagabilis: nisi deo spirante qui oibus æqualiter
ut conuenit spirat de qua gratia spiritus affluentis hūere primi
sciētiarum inuentores: & p̄cipue astronomiæ. Seth filius adam
& filiū eius: qui scripserunt eā in lapidibus post. cc. xxx. annos a
creatione Adæ certe ab ipso patre edocti sapiētissimo ante dilu
uū: & post Noe Iafet ionitus enoch habrahā: ut tradūt istoriæ
ne tā nobile secretum in natura incognitū remaneret: homini
bus illud sapiētia increata patefecit. F. Si ergo motus cœli
causa sunt oīum quæ eueniunt: intellectiones sunt motus: qui
eueniūt: ergo sunt causa et intellectionū. Astro. Tactum ē
supra: ostendā & nunc qualiter intellectus possibilis siue aīa no
stra moueat a corporibus celestibus: quoniam sine fantasmate
non pōt intelligere anima: ut habet ex tertio de aīa. fantasmata
autē surgunt ex sensibus: quæ sine corpe esse non possunt: ideo
anima hoīs non pōt intelligere substantias separatas omnino
a materia quia illarū nulla sunt fantasmata: sensus autē mouen
tur a corporibus celestibus: ergo ex cōsequenti anima mouet a
corporibus celestibus. F. habeo: responde: postq̄ sacris lris
credis: suppono creationem rerū: ut moyses scribit: & arguo sic:
cuicunq; competit aliqua operatō secundum naturam: illi sunt
attributa a natura omnia illa: sine quibus illa operatio cōpleri
non potest: sed terre data est operatio & uirtus herbā uirentem
germinandi producēdi fructus & alia omnia ante creationem
solis & lune & stellarū: ergo terre data sunt oīa illa sine quibus
a natura illa conplere non poterat: ergo sol luna & stelle quæ
post terram creata sunt: non erant cause eorū que p̄duxit ante.

Astro. Hoc argumētū ē efficax: & appens: sed dico breuiter
hic: quia cum de tempore dicit: latius hanc materiā de creatione
sumus dicturi: uerū est quod p̄bat argumētū: non. n. poterāt esse
cause ante earū creationem: sed non sequit̄. ergo nunc non sunt
cause: quoniam lux creata ante terram cum firmamento quod
celum dictum est: & cum motu qui sunt causa generationis &
p̄ductionis: & tunc fuerunt similiter causa p̄ductionis & gene
rationis terræ: quia dixit. terra erat inanis & uacua uirtutibus
p̄ductiuis & generatiuis: & informis: sed ex motu & lumine &
celi uirtutibus formata p̄duxit uerbo dei: de qua quidem luce
facta sunt luminaria & stelle cum uirtute lucis præexistētis no

biliori & ampliori: quia plurium pductiuam lucem maiorum
& nobiliorū cōueniebat esse amplioris multo uirtutis: cum ad
hominē cuncta creata sint: & ordinata: ut probat doctor uene
randus in tertio cōtra gentiles: si tamen oīa simul creata fuerūt:
iuxta illud ecclesiastici decimo octauo: qui uiuit in aeternū crea
uit oīa simul minor esset falsa. F. Sat est effugere nō potes
o astronomet uorū aliquos contra deū errare: si hęc negabunt
quæ dicturus sum: attēde. Deus est cā signorū & planetarū sim
pliciter: & absolute oīum entium: siue illa creata sint simul siue
p dies: quoniā totus est suus effectus: & sua creatura: & totū p
deum est conseruatū: & cōcatum: ergo deus ppter dominium
quod habet supra suū effectū pōt facere de suo effectū quod si
bi placet. Astro. Immo facit quod sibi placet. F. Ergo
facit id ppter quod ipsum celū & planetas & stellas creauit. sed
celum & totū firmamentū & motus eius creauit: & ordinauit
ad hominē: cum finis motionis celi ordinat ad hominē sicut in
ultimū finem generabiliū & mobiliū. hinc est q̄ dicit deus cor
pora celestia fecit in misterium cunctis gētibus: ergo mouebit cō
stelationes ad finem hoīs: quare oportebit q̄ aliquādo deus mu
tet opationes constellationū secundū finem ppter quē sunt: in
hoc quod requirit ad bonū finem hominis: si ergo debeat eue
nire ex cōstellationibus gladius uel pestis alicui regionī uel ho
mini uel caristia uel siccitas: poterit deus p oratōes preces & san
ctitatem alicuius uel aliquorū hominum illis non obstātibus
cōstellationibus dare pluuiam sanitatē pacem & habundantiā
& sic scientia astronomiæ nō erit necessaria absolute. Astro.
hoc argumentū o fidelis cōcludit contra astrologiā & cōtra q̄
libet aliā scientiā creatam pbando q̄ non sit aliqua sciētia crea
ta absolute necessaria: quæ scilicet nō possit a potētia dei infini
ta pmutari & uariari. imo in nihil redigi: & ita ego concludo ut
supra auctoritate Abrae auenare iudei: nequaquā dubiū eē iustū
melius custodiri sapiente astronomo: scilicet nāq̄ ille qui cor ha
bet pfectum cum deo: si etiam sapiens astrologus potest multa
mala p̄hibere quæ secundū astra fierent: & p̄parare ut possint
pati a fortiori multo deus summus sapiens: & superiora & infe
riora disponere coaptare & pmutare & liberare secundū exigen
tiam & liberā uoluntatē ipsius conditoris aeterni poterit absq̄

ordinis naturæ destructione: imo forte de facto facit: certe astro
logo & medico præuidente ex influxu: & aliis signis tertianam
febrem gratia exempli alicui cum inflammatione coleræ certi gra
dus euenire debere in dicto tempore: illoq; eodem tempore in
quo influentia incipiet calefacere: utente diæta in frigidante: ita
q; tantum diæta in frigidet: quantum influentia calefacit cæteris
paribus: tunc in fine non apparente tertiana ægretudine in illo:
non propter hoc tollet influentia calefaciens: imo si non fuisset
influentia calefaciens: utens tali diæta in frigidante: lapsus p̄fuisset
ad frigidū: excellentiori ergo modo posset deus custodire a ma
lis suos iustos: uel quos uellet: absq; hoc q; influētias tolleret:
sed eorū effectuum apparentiam remouendo: illos conseruādo
aliquo medio incognito nobis: ita. n. distant uix meæ a uis ue
stris: & cogitationes meæ a cogitationibus uestris: ait dñs: sicut
distant cæli a terra: aliter etiam posset responderi: q; sicut deus
præuidit ab æterno cūcta futura: ita præordinauit in principio
cuncta infra sua: celum & stellas ad ordinem suæ præuisionis
conuenientia: & stante hoc quodlibet positum huic repugnās:
non est admittendum: & procedente obligatorie: respondendū
est ad secundum positum concedendo. sequentia ex posito: &
negando repugnantia secundum regulas obligatorias logica
les: semper seruando deī omnipotentiam & libertatem suæ æter
næ uoluntatis in tempore obligationis: & extra: Est ne aliud
quod obstat? F. Isto modo ad argumenta. prædestina
tionis uideo posse faciliter responderi: sed aliud est q; obstat: pro
fecto tuus Raymūdus iulii quem colis: cuius esse hoc opus di
cis arguit aliis mediis astrologos errare in multis: sed attēde: di
cis tu celum mouere animā contra homo ex anima & corpore
componit: & corpora superiora in natura non participant cum
anima hominis quæ est incorporalis: & corporale non potest
agere in incorporali: igit & cetera. Astro. Ad hec dico quod
anima in quantum iuncta copori insequitur passiōes corporis
quæ mouent a celo: & ideo indirecte tanquam copori iniūcta
influit celum in animam directe non ut concludit iulii argumē
tum. est enim anima rationalis apta nata ex uirtute & natura p
pria non subesse stellis per se. F. Ex supra habitis intelligo
ex libera uoluntate animam posse contraria celo actus tamen

eius aliquando ipedit. Astro. Iam hec trita sunt: F. Quid de interrogationibus: cum uideantur negare liberum arbitrium & electiones uidentur facere contra uim natiuitatis. Astro. miror: imo iam dictum est qd uiator inclinatur ad prosequendum quod efficaciter appetitur ab appetitu sensitiuo: ideo querit illo tempore quo mouetur per suam influentiam ad querendum: & tamen absolute posset non querere neq; illud tale principium in interrogationis uel electionis facit natiuitatem non habere uim: imo diuersa principia sunt in actibus humanis necessario ex celi diuersitate uel differentia: ut patet infra per principia sua manifeste. ille enim mercator qui proposuerat emere bladum uel ceram: cum principio sui recessus a deo potest nunc in accessu ad merchantum uel ad aliam terram cum principio sui ingressus merchanti uel terre mutare intentionem: & emere ferrum: uel argentum & propter hoc non tollit liberum arbitrium: sed diuersa celi principia diuersimode mouent sensus ex quorum diuersitate mouetur intellectus ad diuersa uel uoluntas qua non transferretur in incognitum. deductis hiis omnibus stat qd daret ille merchantor in prima intentione & qd diuersa principia habeant continuam intentionem in merchando. F. Habeo ex dictis uoluntas enim est libera actus potest impediri: & ita credo te responsurum ad obiectum de peccato per Raymundum. libera enim uoluntas non cogitur ab astris: sed est uirtus gratis data a deo animae: quando creando eam infundit: & lucem diuisit a tenebris. Astro. Nostine aliqua dicenda: cum haec dicis? F. Noui: & cupio esse in calce obiectorum. hic noster Raymundus uellet omnia necessariis rationibus concludi. ideo dicit astronomos errasse: quia non dederunt rationes eorum quae per experientiam habuerunt in astronomia: & procedunt sicut medici: qui habent per experientiam qd reubarbarum purgat coleram: & non dant rationem. Item quia non dederunt noticiam qualitatum signorum: & planetarum per proprias qualitates: & appropriatas cum ratione: sed nude de uictoria unius cum altero cum sibi obuiant in signis recitarunt: quod ualde esset utile intelligere: & necessarium. ideo fortius errauerunt obmittendo etiam ostendere: qd celum & planetas proprias habent partes & primas: de quibus sunt quae principia sunt artis. Astro. O fidelis: astronomi antiqui quorum libris utimur in iudicando

ut plurimum supponunt scientiam probatā ab antiquissimis
& ideo introductorios libros docētes quia est practicæ recitarūt
cum sufficiebat eis ueram experientiam habere dictorum sicut
uere medicis etiam sufficit: quorum utilitas in effectu consistit
tamen aliqui: ut habraham haueneri princeps ordinatū librum
fecit rationum: & plures rationes dictorū suorum posuerunt ut
Albumaxar in introductorio magno: & Raymūdus noster p
bat. F. Siste pedem o astronome. Platonici: & quorum pars
maxima est Plotinus qui præceteris inquit Augustinus diuus:
platonem excellentius intellexisse laudat dicunt iudiciis astro
logorum non esse credēdū eaq; plotinum sæpe litteris cōfutas
se in libro de fato & in libro de puidētia: & eo loco in quo quæ
rit utrum stelle agant diligentius effecisse uidetur: & idem maxi
me deprehendisse asserit Porphirius: cum diligentem operam
astrologiæ dedisset. Astro. O mi fidelis angele: durā in me
ipso uideo puinciā respondendi: cum astronomos contra astro
nomiam in mediū adducere coneris: sed in ueritate confusus:
credo posse respondere platonici: & astronomiam suis telis: &
platoniciis loriciis defensare confido: adduc ergo dicta eorū bre
uiter: si potest fieri. uerbo si enim sunt stude & supradicta non re
petere. F. Conabor paucis efficere quæ ipsi longo sermone
multis mediis deducunt contra dicta astrologorū asserentium
omnia fieri a uiribus stellarum: & motibus significari: cum ad
corpus tum ad animam p̄tinentia siue bona siue mala sint: sub
dit tamen cōmentator plotini nouus platonicus: hæc tu tamen
memeto non a præcipuis auctoribus astrologiæ tradi: sed a ple
beis. licet enim plotinus concedat gratia disputandi aliqua fieri
uel potius significari: non tamen omnia: & illa quæ significant
uix posse decerni contendit. Astro. Ha ha cōtra ignaros ple
beos auctores non est insistendum: sed contra præcipuos te ip
sum ergo offendis: non scientiam. imo contra hanc artem & sciē
tiam tella acuta calibea mittenda censeo: si offendere cupis: ali
ter nihil ad rem quoniam clypeos habet hæc scientia terfos ful
gentes non porosos sed solidissimos: in quibus tela debilia nō
sunt: sed resiliūt in mittētes. F. Quæ narrat aperiā: &
dum narrant plotinus & comentator deridet astrologos i duo
bus. primo q̄ aiunt stellas p̄ mutatione locorū & aspectuū mu

tare naturas qualis certe mutatio in terrenis ex mutatioe locorum
& aspectuum non solet accidere: & secundo natura stellarum non
est malefica ex se cum optima sit: non ergo potest efficere mala:
neque hominibus nocere innocentibus: cum beneficio diuinae prouidentiae munere fungantur stellae: & cum sint animatae: & intelligentiae praeditae: deoque obsequantur ad nutum: ut Ptolomeus fateatur: non deberent eas malas appellare astronomi: & postea dicere bona saepe largiri: & suis praesse: omitto quae curiose exemplificanti breuitati indulgens: & quae ultra derident quam quos bonos appellant nocere aliquando fateantur astronomi: & ex aspectibus inter se mutare naturas asserant maxime de mercurio qui dicitur mutabilis mirantur platonici quasi cameleontis instar nihil habent proprie constantisque naturae. omitto similiter quae de mistione stellarum radiorum damnant dicentes non fieri mistiones in radiis stellarum: sicut in liquoribus: quia & cometator ipse plotino uideatur in commento derogare: cum ex hoc difficultatem solum in iudiciali scientia fore concludat. Astro. Scio te alia in medium adducturum quae & ego in fonte eorum uidi miror de hoc plotino qui ita astronomos derideat in hiis. & in sequentibus propterea quia contendunt ipsi omnia a celo fieri: idque credunt suis rationibus demonstrare: nedum ad corpus sed ad animam pertinentia: & quid turpius quam omnes plebei astronomi dicant: cuius etiam simile nullus unquam hereticorum dixit: in mente diuina quiescentibus dicunt platonici dominatur saturnus: audi rogo aequo animo quomodo probant omnia a celo fieri: in quo reprehendunt Ptolomeum Almagestem & alios tanquam plebeos: sed si hii sunt plebei: quis inquam est principis auctor. F. Nullus. Astro. Imo hic qui in duobus deridet astronomos: qui adhuc proprio exemplo reliquit uim stellis inesse maximam plotinum dico platonicum: cum ipsum non potuerunt uirtutes aliae: uel continentiae: neque suus demon: pro cuius arbitrio regebatur a famosa & horrenda aegritudine liberare: in qua incontinentes incurrunt. sensit enim uim celi & stellarum in senectute: in qua tum ex naturali diminuto calore: tum ab aere salubri electo in campania: uim fati sentire non credidit: nec pestilens & superabundans sanguis solet generari: & tamen cum continentia tum modestia uitae tum uirtutibus dato tempore in eo ingens sanguinis pestis erupit ex

qua misere: & crudeliter decessit: quæ in iuvene inordinatissimo non stante simili influxu cœli non solet euenire: cur non potuerunt eum uirtutes a tam famosa & crudeli morte liberare: quæ istius superhabundantiæ causa fuit: nisi ut proprio exemplo retractaret quæ contra ueritatem: contra uim stellarum scripserat: & non omne credendum demonibus ostenderet: posteaq̄ in multis locis ipse probauerat omnia a celo fieri. F. Credebat ne hic integerrimæ uitæ uir a demone regi. Astro. Immo alios omnes a propriis demonibus regi dicebat: deceptusq; a magico ægyptio credidit se habere deum pro demone: sed audi quomodo. F. Missa hæc facito: & ostende quo modo ex dictis suis ostendatur omnia a celo fieri: ut sic omnia eorum argumeta tollantur deridentesq; derideantur. Astro. Recte sentis: audi ergo plotinum cum de dialeticha agit loquentem: & trinario gaudet: inquit superiora uniuersi principia producere quæ sequuntur & dum producunt largiri cunctis esse: & producta reducere: & in esse conseruare: & reducta perficere: & in melius esse reformare. hiis effectibus trinitatē quandam in nouenarium distributā ostendit scilicet productoriam conseruatoriam: & perfectoriam in productoria ipsum bonum primum esse asserit: secundum intellectum boni filium: tertium animam uitæq; mundi esse: quasi diuinæ intelligentiæ spiritum: a quo omnia producuntur. F. O. astronome ad bonum sensum prima duo intelligendo: cum theologia uera transfirent: quoniā ipsum bonum primum deus scilicet in productoria primum locū tenet: secundū intellectus boni filius: id est deus filius: tertium non uideo posse saluare: quoniā sic anima mundi esset spiritus sanctus: Astro. Attēde o fidelis: forte ille plato diuinus ista intellexit: licet uerba nō sic sonent in trinitate conuersoria: ad rem aures porrigere ponit mercurium gradum tenere primum reuocantem animos hominū ad sublimia perorationem: qui reuocat potestatem habet reuocandi & agendi: secundum uenerem per uisum animos hominum alicientem: tertium phebū idem per auditū efficientem: subdit singuli uero huius planetæ tres cum intellectu suo in nostram rationē agūt cum animali uirtute in imaginationem cum corpore suo in corpus nostrū ad idem alliciendo: cuncti deniq; tres ad saturatū planetā primo ducunt intelligentiæ ducem: deinde ad saturatū

num superiorem planetam intelligentiæ patrem intellectumq;
primum demum ad ipsum bonum patremq; saturni. F. Pro
fecto hoc nihil aliud concludit q̄ cohortationem diuersarum
causarum totius mundi inferiora omnia a superioribus duci et
ponendo planetas ducere nos ad deum patrem licet ipsæ dicat
ad saturnum patrem intelligentiæ deinde ad ipsum bonum pa
trem saturni. Astro. Vnum dicunt quod non potest glosa
ri multo absurdius: quod uere non audent pronūciare astro
logi demones planetarum subministrare hīs asserunt quo eui
dentius probent planetas: & corpora celestia in animas nostras
agere quod pro inconuenienti postea adducunt contra astrolo
giam hoc suo dicto Platonico oblitū: quo patet responsio ad ar
gumenta aut ex rationibus oppositis hoc totum trinarium de
struitur: cum amplius subiungant tria humana ingenia concur
rere facile philosophicum musicū & amatorium musicumque
cum amatorio: & utroq; cum philosophico sepe cōspirare: nec
im merito: proximi. n. sūt & situ & motu horū aspiratores: scilicet
sol: mercurius: atq; uenus. Proximi rursus auditus & uisus &
imaginatio seruientes rationi. F. Totus ergo homo sic a su
pioribus surgit: & mouet: & trahit. Astro. Ita inquit Ploti
nus adhibenda ergo sunt homini mathematica: quibus in corpo
rea cogitare & credere consuescat: & a celo omnia deriuare & cō
pleri cognoscat quoniā ut dicit in argumēto libri de pulchritu
dine: infimo gradu formalis effluxus generationis ultimæ dñæ
luna fauere uidet: rationibus autem seminariis in natura uigen
tibus fouētibusq; materiam dominatur Venus eisdem uero in
imaginatiōe inferiori ad motum properantibus Mars: eisdem
rursus in superiori imaginatione regnantibus Sol: sed in ratōe
uigentibus dominatur Mercurius: & in mente dominantibus
iupiter: in mēte deniq; diuina quiescentibus dominat saturnus
in quo quidē septimo gradu tanquam saturni die mūdi opifex
cōquieuit. Vide o fidelis angele quam sapienter & profunde p
bat numerū planetarū septē: p septem has pprietates rerū in septē
diebus mosayca sapientia descriptis: dicens septimam diem Sa
turni in quo opifex summus conquieuit ipsam ideam sibi peni
tus intimā significare: ad quam alia quæ inde fiunt refert: uelut
in exemplar quod omnium formarū ratio est: quam obrem in ipso

rerum ordine plurimum pulchritudinis est: & dependentiæ inferiorum a superioribus aliter difformitatem causarent res independentes sine norma in uniuerso: quæ omnia si aliter uel sicut uerba sonant: interpretentur: absurdissimum quid poneretur in celo uel planetis indignissimum: & nefandissimū platonī attribueretur significare. s. non solum: sed dominari nostris sensibus & intellectibus: sed etiam quiescentibus in mente diuina. F.

Tractant ulterius: & contendunt nō omnia fieri a celestibus in secundo capite libri utrum stellæ agāt: quæ uereor adducere stupore uel pudore. Astro. Ut uideo te stupor oppressit contradictionis: quia dicunt si animatæ non facere mala: si inanimatæ quæ ad animam pertinent non facere: & nunc utrūq; facere testantur: cum etiam dicant aliquas animas a corporibus exutas esse penes solem alias penes alium planetam: uel in firmamento quatenus actiones suas hic ratione uel aliter direxerūt: cum igitur anima illa in speram erraticam: uel non erraticam secundū uires: & mores differentes distributa sit nimirum: & in nobis uires inesse uiribus & moribus illis cōformes: & a singulis stellarum uiribus actiones nostras: quæ aliquando malæ sunt: & sepe emanare: tum uero animas quæ hinc illuc abierunt: ad stellā accedere conuenientem potissimum moribus atq; potētia quibus in operando ac uiuendo maxime usi sumus: sequit̄ ergo apte dictorum contradictio. F. Certe ubi supra celestia corpora animata diuina anima esse prædicant: ut etiam aristoteles ipse. xii. metaphisice: & hoc ipsum auctores astronomiæ affirmare aiūt: scilicet Ptolomeum zachaelem Albumaxarem Aly: quod & aratus: & Manilius arbitrantur: quod si qui negent solas corporum qualitates afferre ultra uero nequaquam fateri cogentur. transeo quod longo tramite nituntur deducere: nec omnes qualitates corporum afferre: cum a forma intelligentiæ artificiosæ aliquid in artificiato: fiat ita etiam formæ naturalium rerum sequuntur notiones animorum cælestium: & non solum cælestium corporum qualitates. Astro. Vide ne hoc illorum argumento uim stellis inesse maximam firmes: quandoquidem nos dicimus stellas non per corpus solum: sed potius agere per formam suam mirabiliter: quæ dicta sunt.

F. Attēde: & r̄nde seriatim ad hec: nō ccedūt astrologis stellas

fixas speciales rerum differentias tradere: nec planetas cottidianas consuetudines afferre: si nullam animam habeant: ea uero omnia tribuere posse concedunt: si animam habeant: atque mentem praesertim quia in multis herbarum lapidumque preciosorum speciebus uires quaedam insunt singulares: quibus mirabiliter agunt in spiritum: & per eum in animam dotes miras uideant afferre: quae nequeunt a corporibus dumtaxat celestibus: sed ab eorum animis accepisse concludit. ergo ipsa stellarum corpora multo minus eas differentias: quae ad artes & fortunas necessario pertinent posse nobis inferre. sicut enim ex nulla natura corporis hominis fit: ut potius sis theologus: quam orator: sic & caelestis corporis nulla natura fit: ut certo tempore praetor inscius designeris: & tale patrem habeas: uel fratrem: sed horum causas alibi inuestigare compellimur.

Astro. Neque dic alibi: quod a celo hec fieri statim ab ipsis cooperies. F. Audi denique: stellae omnes a rebus istis longae sunt & inter se ualde diuersae: & quicquid inde hucusque diffundit accidens esse uidetur: sed ad generandum substantiam apud nos opus est substantiali causa proxima: & ad uiuam omnino uiuentem: ergo corpora caelestia non influunt in nobis: sed ad concilianda in unum agentia inter se diuersa duce coegee mus. Astro.

O fidelis nimirum si platonici existimant uitam unam ubique regnare praecipue omnia facientem: sed ad id caelestibus & terrenis instrumentis utentem dicunt. audi: si hec uita una omnia faciens cum celo conueniat a quo proxime omnia regi fatentur: ut quaedam contraria nunc dictis somniant: cum de celo loquuntur: quod aliquando uniuersum aliquando mundum appellant: cum illud spiritum: uel flatum etiam & uerbum animae mundanae esse diseruerunt concludendum esse inquit platonici animalem quendam spiritum semper ab anima mundi quasi interioris uitae propaginem pululare: ignemque hunc esse: & quasi animale lumen ipsum in dimensiones iam porrectum spiritum actu lucidum potentia calidum generationis omnium ubique fomitem: celum inquam dicunt: non circumfusum solum: sed etiam cunctis infusum: celumque celorum flatum diuiniore animae sub forma quadam proxima animae caelestis: idest ignea ita se glofant hoc est translucida: lucida calida protius euolantem mox in aerem aliquanto dissimiliorem animae tumescere sub

inde in aquam terramque compactam. hiis autem tribus subdunt platonici celestem spiritum passim inesse effectorem omnium: atque seruatorem proximū quidem flammæ: & uelamē animæ: & omnium alimentū. ubicūque igitur alia sunt: ibidē celestē subesse spiritum: & nō econtra: sic itaque non hec o fidelis celo proxime reguntur oīa. ipsa itaque celi substantia nō solū uirtute celestiquæ suā ubique substantiā necessario postulat: sic etiam sub terra quedam quasi celestia generantur sic suo calore solo uiuunt oīa celestia: & quæ manifestus calor destituisse uidetur: ea etiam occulto quodam calore celesti uiuunt: sic ubi extremū apparet frigus: ignis accenditur: & in frigidorum collisione mutua precreatur: celo uidelicet precreante similiter in quolibet animali aīa continue profert spiritum: membrīs quidē cunctis infusum: sed alicubi etiā solum alicubi uero humoribus alibi mēbris insuper inuolutū: sed animæ particulares spiritum hunc: qui uapor sanguinis est quo reguntur copus ex sanguine calefacto producant spiritum uero celestem rationales animæ quo quasi proxime se inuoluunt ab ipsa celi substantia ubique presente suscipiunt. F. Hæc succincte plato afferebat. Astro. Hoc plotinus in libro de celo confitetur: & aristotelem putauisse hoc idem testantur non nulli ex quo patet: ubique celum esse: ut & totum: & singula perfecte continuataque serie & mira facilitate regantur a celo: & animæ rationales ubicunque celeste corpus accipiunt: aut possident: ut in loco celestibus naturali hēant atque possideant. huic forsan ægyptiacum illud a platoniciis usurpatum est naturalium genitorē spiritum esse rebus infusum omnibus. F. Certe spiritū hūc a celo esse hii etiam contendunt: cum celum imaginem esse animæ & singula eorum alternatim referant cogitantes cœlum in forma sua motuque procul idest abstractum ab extensa materia quod quidē totum implet mundum ipsam procul dubio mundi animam cogitabant: quæ unico actu idest animaduersione sui præcipuum complet officium hoc uero celum corpus simplex ut dicunt perpetua in seipsum conuersione oīa pagit. Astro. Quæris ne ab ipsis platoniciis contra astronomiā arguentibus aliud probore nostro quā quod oīa a celo fieri & pagi probet suo modo quod nos cōsuetudines limitatū catholicæ concedimus nō absolutū ut ipsi proferunt manifestas inualēque sapiēs hæresim cū unico actu solus

deus oīa cōpleat nō celū: neq; aīa mūdi. dicimus nos celū in istis inferioribus agere p formam suā: quam ipsi animam mundi appellant diuinæ menti q̄ pximā ut inde sibi pportioata oīa uiuificet: & corpus suū inde uitā continue hauriat nō sempiternā ut ipsi dicūt sed finitā: qm̄ celum & terra transibunt & pibūt: ut lira sancti spiritus testat̄ dauid: certe sicut p tēpore species rerū oēs conseruat: ita totū hoc opus exēplaris totius superioris in star dissolubile cont̄ motu eius ad id continue cōferrete ubi sūmus est ordo: quod multis mediis platonici demonstrāt: cogita & suis cōtradictōnibus palleant uel rubro colore ora tegant.

F. Sic ego iudico: cōtradictio eorū est apta. Astro. Cogita ulterius ut euidenter oīa reflelant̄. putant platonici solē uel sperā solis (sp̄ uerbis eorū utor) suæ animæ eē uisum: & sic i aliis speris: ita q; stellas: & planetas dicūt oculos hēre: non tm̄ uisuales: sed uisibiles quibus oīa uideant: atq; inde oīa regant̄. quare ergo de aspectibus dicta astronomorū rēphendunt: cū ipsi deridēdi sint hac stulticia qn̄ derident astrologos de mutatiōe naturarū planetarū p mutatione locorū & aspectuū & maxime de angul̄ & .xii. domibus nō erubescētes cōtraria adducere illius summi theologi Raymundi auctoritate gaudētes: sic eū noui platonici & recte appellāt: ciuitatē celestē: cum inquit. xii. hēre fundamenta Raymundus speras intelligit duodecim. s. octo superiores: & quattuor elementa: sed cū duodecim portas ciuitatis aperit. xii. domicilia signorum cū triplicitatibus ostēdit ita interpretatur platonici noui: ut omnia a celo fieri ex dictis illius sapiētissimi concludant. cum uero dicit subiungunt ipsi ciuitatē totā eē ex auro puro: prouide fulgorem hunc celestem per omnia uult esse diffusum totū ergo in se ipso lucere necessariū esse arguūt si celum est ubiq; si lux est propria celo si lux est qualitas pstantissima reliquarum origo formarum sequitur. attende o fidelis: argumento primi capitis respondent: si in stellis diuersis aliter & aliter fulgeat propriis quibusdam gradibus raritatis densitatiscq; & distantia: addunt & præter lumina. & lucē uirtutes quoq; celestibus diuersas: ut colores ibi uariū: & actiones inde proueniāt diuerse nō quales ab elemētis solū sed pprietate quadā occultiori: quali ferme trahit̄ ferr̄ a magnete. F. Sic uident̄ cōcludere ex diuersitate in stellis diuersa fieri. Astro. Immo q̄ apud

nos: sic diuersimode agūt: agere dicūt uirtute celesti. F. Etia
hic plotinus præter alios celū uiuere fatec̄ aperte respōdēs om
nia fieri a celo: & sibi ipsi contradicēs. Astro. Id ipsum uiue
re dicit: quia motus eius naturalis maxime sibi inest nunq̄ se ip
sum deserens: actiōe ppetua naturaliter cuncta uiuificās: quod
ordo in motibus rebusq; oibus inde genitīs mirabilis iudicat:
& constantia semp̄ in rebus tam diuersis efficiendis. F. Er
go ut uideor uidere: & si formaliter non sequat̄ fiunt oīa a celo:
& ad obiecta p eos patet solutio: cum p̄ter hæc ostendāt q̄ mo
tus celi sit circularis: cū sic stare debeat: ut neq; subiectam mutet
neq; naturalē relinquat locū. merito ergo reuoluit̄ circa idem &
reuolutionē animæ repræsentat: quæ exordiens a bono simul
atq; intellectu ad idē rursus per intellectū uoluntatēq; reuoluit̄
tur: & hac si ratōe discurrat: & easdē formas unde discurrere cœ
pit per easdē deniq; redit: Genitalis quoq; natura imaginatioq;
naturæ comes sic ex potentia in actum in se rerū motionūq; ge
nerandarū semina promit̄ circulariter: ut & ordinatissima perpe
tuaq; successio fiat: & tandem ad eadem uel similia certis tēpo
rum curriculis redeat̄. Astro. Stupor afficior o fidelis hac il
lorū sententiā: qua concludunt oīa a celo fieri dicētes reuolutio
nem rerum ēt nostri spiritus uel animæ reuolutionē celi facile
sequi: cū & facile in anima uel spiritu motio & formatio sequat̄
efficacem instinctū naturæ celi p̄potentis: ut oīa ad idem reuer
tant̄: quod ualde est erroneū: neq; usq; modo renatus est plato
uel plotinus. F. Vereor ne ideo astrologis non esse credēdū
sentiant propterea quia difficultatē in se habeant iudicia astro
non q̄ a celo oīa fieri negent. Astro. Immo nunc oīa a celo
fieri disputāt & insup p te adductis conant̄ p̄bare nō oīa fieri.
sed significari a celo. attende quæso arguendū exp̄ssam calūniā
& in dictis suis contradictionē: quibus statim iudicabis illis nō
esse credendū. F. Sequere audiamus dicta eorū uibrata p te
subtiliter. Astro. Probāt ulterius & elegāter motū celi circu
larē esse necessario qm̄ intelligentiā imitet̄: & p̄tibus celi quodā
mō trāseūtibus totū iterea cōquiescit: sed quid āplius motus est
p̄cipale p̄positū animæ celi: & p̄cipuus corpis eius instinctus
motus certe in aīa eius est quidā transitus de alio semp̄ in aliud
cum autē pars eius inferior non sit a deo potens: ut sicut superior

cuncta simul in se promat in actū uelut autē in actum sua oīa
promere successione ppetua facit uel intēdit quod semel cōsequi
nequit: cū uero determinatæ sint species rerū: & idiuīdua spccie
rum oēs postremo cōsumet: sed cūctas adhuc similiter appetēs
uicissim replicat oēs: idq; q̄ celerime pagit: ut ipsa sumendī cele
ritate uideat quasi nondū amississe. F. Quæ nā hec est pars
superior cuncta hac celeritate reficiens eadē: ac si nō sufficiat cōti
nuare uel promere diuersa ifinita: si ppetua successiōe reficit. quid
enim maioris uirtutis est ppetuo eadē reficere: an ppetuo diuer
sa promere certe deus uel potentia quadā ifinita ita posset ppe
tuo diuersa pducere sicut ppetuo eadē circulariter promere.
Astro. Sic est utrunq; n. potentia ifinitā exigeret: quæ neque
in parte superiori celi est neq; in inferiori: sed accipe recte in ppo
sito quod cōcludant astrorū scientiā corroborātes. s. eadem rōne
atq; similitudine celū configuratiōes oēs ppetua successione ui
cissitudineq; cōmutare: & semel quo ad fieri pōt cuncta cōpleri:
tum animæ tum celi nixu p̄cipuum uotū non trāsire: & si p trā
seant q̄ primū transacta resumere actūq; cūctorū continuare:
& uiuēdi sentiēdi & cogitandī oēs actus simul hēre: & formas
sicut: & simul oēs affectat: & tandē p longū pcessum deducūt
ipsi motum hunc celi circularem ab anima celi fieri & ab ipso
celi motu itimo animam moueri: huicq; celum in se ipso moue
ri cōcludunt: quod & Raymundus noster asserit: ut suo loco
uidebitur celum totum moueri sine successiōe in se & loco: quē
admodum singuli quidem motus: certis temporibus aguntur
primus aut uniuersusq; motus idem ferme est: atq; tēpus quia
dicunt platonici: & Raymundus cum eis: neq; quicq; recte mo
tionis habet celum: neq; totum ipsum aliunde mutat locum: in
quit: ut mutatio hec facillima sit atq; ppetua. F. Quid in
q̄ ppetua an quia continua. Astro. Celum suo modo sem
piterne conuoluitur: & quelibet spera minor p totum undiq; cō
uexum toto superioris cōcauo assidue fruitur: idq; semper agit
amore sic & ampliores orbis per omnes sui plagas quasi libet in
feriorum plagas aspiciunt: atq; fouent sic tādē dictum alchin
di explanant: & dictis astrologorum in parte assentiūt q; uaria
tis. s. supno motu figuris: apud nos uariātur: & formæ: multipli
cant q; singula: & p similes reuolutionū reditus silibus apud

nos redeuntibus: cuncte rerum species conseruatur: quid dicitis
o fidelis uerbis platoniorum utor soluunt ne hec p te obiectas
quid nam est aliud astronomia q̄ cognitio reuolutionum celo
rum & stellarum motuūq; eorum & uariarū figurarum & habi
tudinū inter se ex quibus omnis motus naturalis inferior depē
det? F. Ergo motus hominum a celo dependent. Astro.
Ita arguunt isti dicentes ea enim ratione mouent homines qu a
ratione a toto dependent. cum ergo uolūtates hominum a toto
idest a deo dependeant & cæ. si ergo ratio dependentiæ hominū
a toto cognosceretur: & motus omnes hominum cognosceren
tur. F. Sic ergo hac sua stoica connexionē causarū motus
uoluntatis liberæ tolleretur uel coartaretur. Astro. Nos lo
quētes aperte sed limitate dicimus cælum cum sua forma quā
ipsi animam celi appellant in hec inferiora agere sicut dei instru
mentum nutu suo in suis pportionatis debite: ut sæpe repetitū
est salua sp̄ libertate animæ humanæ supra celos creatæ: quam
ipsi sic dicentes catenant: ligantq; & uituperāt arcēdo: in cæteris
oibus astrologi dicunt necnon & oīs schola schotistarū: & tho
mistarū a celo p̄duci oīa: & corpora celestia cū sua forma oīa in
feriora cære nutu dei: & quod animæ est indirecte mouere. hæc
nobiles astronomiæ auctores tradunt: sed nō qualia platonici
diulgāt: nisi secūdū sensum supra repetita dicta cor̄ exponant.
dicūt (siue me repeter: ut ex dictis cor̄ pateat r̄nsio) luna dñā est
generatōis ultimæ: uenus domina rōnibus seminariis: mars i
maginatiōi inferiori: sol superiori mercurius uigentibus in rōne:
quid altius in mēte dñantibus iuppiter: quid turpius & absurdū
us ē q̄ q̄ oēs plebei astronomi dicāt: cuius simile nunq̄ aliquis
hereticorū dixit: in mēte diuina quiescētibus audēt dicere domi
nat saturnus. ē ne hoc aliud dicere si recte itelligis quā stellas si
gnificare & facere oīa: tā ad corpus q̄ ad aīam p̄tinētia: quod di
cūt plebeos astronomos diuulgāt. F. Mirū admodū ē: q̄ ita
cito oblitū sint hor̄: cū statim post hec audeant dicere: & rep̄hen
dere astrologos de uirtutibus & actiōibus stellarū & motibus
celorū: cōtēdereq; multa a celestibus nō posse fieri: neq; genera
ri naturalia a stellis eadē pluries repctēdo stellas. s. uiuēt ideoq;
natura ear̄ nō est malefica similr̄q; nec aliquis gradus zodiaci
malus: nō posseq; naturas mutare loco uel aspectu cōsequēt
b iiii

idq; quinq; de causis probant longa serie uerborum in tertio ca-
pite libri an stellæ agant ostendantq; se uidiſſe artis iudicatiuæ
præcepta de angulis: & domiciliis & planetarum proprietatibus
ex ſola recitatione: & riſu cõſutando quæ ſcribunt aſtronomiæ
auctores: cum non uideant eorum rationes: ſed ſigmēta iudicant.
omniſſo breuitatis cauſa: nã tu reſpõdendo reſerabis. Astro.

Vidi in fonte eor; fabulas: nec erubeſcunt hiis cõtradictõibus
apertiffimis: ille cum pueriliter rideat deridebitur: ſi locorum p-
prietates fingit tunc ignorare: & celi & ſtellarum cõfiguratiões.
quas nunc nunc cauſas rerum omnium profundo ſtillo mani-
feſtauit eſſe: neque naturalia ſatis cognouit: cum dicat ex muta-
tione locorum terrena non mutari: forte non ſua aptus natura
erat talia rimari ſuus demon: quo auctore platonice perſcrutan-
tur: nos cū ariftotele de naturalibus ſentimus naturalia ex mu-
tatione locorum ualde mutari legat experta naturalium iſtoria
rum ſtellas tamen in ſe mutari ex locorum mutatiõe aſtologi-
non dicunt: ſed extra ſe in effectibus: nec ut dictũ eſt ſæpe aſtro-
logi malas in ſe ſtellas faciunt: ſed appropriatæ cum tamẽ argu-
mentum ſuũ non tollit: quin ſint malæ: ſequendo uim argumē-
ti: quia licet ſtellæ fungantur diuinæ prouidentiaẽ benefico mu-
nere: & ſint bonæ nõ optimæ: ſolus enĩ deus optimus: poſſunt
tamen hominibus innocētibus ſuo modo nocere licet uere nul-
lus ſit innocens propter lapſum primĩ parentis: & enĩm uenena
& ſerpentes bona ſunt & funguntur benefico diuinæ prouidē-
tiaẽ munere & tamẽ hominibus ſæpe nocent propter lapſum pri-
mĩ parentis. quod ſtante originali innocentia ſecus foret ppter
ea non debet deſenſari: quando quidẽ deteſtatur quod ignorat
rationem certe ignorauit qua ab aſtologis dicantur aliqua ſtel-
læ malæ & aliqua bonæ pro ſuis condictõibus ſicut & male ſi-
logizauit ſtellæ omnes deo ad nutũ obſequuntur ergo ſunt ani-
mata cum reliqua omnia ut ſtellæ obediunt ad nutum deo: &
tamen aliqua bona inanimata dicimus & aliqua mala nocētia
hominibus. imo & homines malos & diæ appellare licet imo
inquit apoſtolus diæ mali ſunt & boni: ſic & hoies & uenena
ſepe bona largiuntur ægregia: ut naturales iſtorici experimento
comprobant non ergo recte concludunt contra aſtologiam: ſe-
cundo deridet quia leuis longo ſermone narrans unde quæ de

condictionibus stellarum & proprietatibus planetarum ab astrologis accepit mira esse dicendo cum potius si causam & rationem non uidebat dictorum scientiam experimento conprobatam a sapientibus mirari debuisset: non debili ratione deridere cum a sapientissimis & antiquissimis sit experta: ut patebit infra quod & plato suus testatur in epimenide. uetusta inquit eos regio aluit: qui hec primi inuenerunt quare innumerabilibus annis exanimata uere nobis tradita sunt quod sat esse debuerat cum heroy's sui dictum sit ad ueram praxim sufficiens. qui. n. reliquit experimentum propter rationem fortem nedum debilem: in se ipso arguit debilitatem intellectus: ut primo metaphysice & octauo physicorum asseruit aristoteles: & quasi chameleontis instar ipse flectitur non illi qui longo temporum interuallo istas diuersitates planetis appropriarunt ad extra se. s. effectiue non in propria natura eorum cum multas mutabiles & diuersas res uidissent & maxime in hominibus: cum tamen dicat hic rigidus repræhensor quod nulla sit res mobilis: & incerta apud nos cum in multis appareat oppositum imo in se ipso qui statim uno dicto oppositum nititur inferre. F. Certe asserunt in primis quæcunq; natura generantur atq; mouentur a seminariis uirtutibus uniuersæ nature fieri: atque duci: & propriis illi uniuersali naturæ minime dissonantibus: & supra a celo fieri omnia & uenerem uirtuti seminariæ dominari: & eodem duodecimo capite celestem influxum materiam disponere declarant. isti ergo: ut mihi uidetur sibi ipsi contradicunt: si. n. materia a celo disponitur: & aliquando materia preualet naturæ seminariæ: adeo ut effectus dicit ipse non pueniat absolutus: ergo & celum preualet uirtuti seminariæ: ergo principalius influunt celum: quam natura seminaria. imo equus absq; equo posset generari & aliquando de facto generatus est produxit. n. terra animalia antequam essent animalia uerbo dñi mediante motu celi. hiis non obstantibus dicunt species & singularia in speciebus generari p̄cipue a uirtutibus seminalibus stellarumq; naturas & influxus tanq̄ minus uniuersales: & habitudines earum tanq̄ nobilissimas & cōmunes singula hec nō facere: sed forte significare fatentur. Astro. Sat esse deberet: cum animaduertis contradictiones eorum: sed o mirandam hominis docti stulticiam asserentis singulos homines singulos

habere rectores demones secundum sue natiuitatis figuram ce-
lestem: & nunc omnia generari & moueri præcipue a ratione se-
minaria. Dic quæso quæ nam est hæc uirtus uel ratio seminaria
uniuersæ naturæ: uel propria minime dissonans uniuerse quæ
omnia generat & mouet præcipue: certe aliquid est celi superio-
ris uel inferioris: sed cum celum & anima eius penetret uniuer-
sa: & sit in omnibus & ubique: ita quod omnia continuata serie ac mi-
ra facilitate regantur a celo: ut inquit platonici: teste plotino:
erit ergo hæc uirtus seminaria a celo: uel sane erit ratio semina-
ria uniuersalior: quàm celum. quid ergo disputat: & ab opere tanquam ni-
mis uniuersales excludit influxus stellarum cum uirtutem semi-
nariam sic potius excludere habuisset ab opere tanquam uniuersalio-
rem excludit in superioribus habitudines corporum celestium tanquam nobi-
lissimas singula hec facere: sed interdum significare: non aduer-
tens implicationem uerborum uel eorum impossibilitatem cum
cause uniuersales sint priores: & potiores & cause primæ nobi-
liori modo influant quàm secundæ: Ad hec si habitudines corporum
superiorum nihil faciunt: quomodo fatetur per quotidianum cur-
sum celestium inferiorumque causarum res qualitate mutari: non
specie imo etiam multe res specie mutantur. in transmutationibus
enim terminus a quo non est eiusdem speciei semper cum
termino ad quem: ut patet. embryo difert specie ab homine: & ta-
men ex embryone fit homo: quid plura de ista uniuersalitate &
mobilitate habitudinum superiorum corporum iter se: sunt ne
habitudines superiorum inter se ita confuse ut surdæ: & irratio-
nales sint & infinitæ: ut nullo actu comprehendi possint: quod
certe nimis absurdum esset etiam modice considerati apud pla-
tonicos. si enim inter aliqua debet esse ordo & communicatio ex-
cellenter debet esse in diuinis ut inquit plato in timæo: & ibidem
calcidius per musicam mundanam ordinem & communicationem
rerum inuit motus certe celi recte habetur: & non sunt in opera-
do ociosi: & iudicia ex communibus & uniuersalibus sunt certio-
ra in omnibus scientiis: cum de illis sit scientia & communia dero-
gent particularibus in iudicando. F. Credebam ex regulis
aliqua excipienda: & illa esse particularia. exemplifica in hac re
si placet. Astro. Habraham sapientissimus inquit quod omnis
sapientis qui se imittit scientiæ iudiciorum signorum: & sapientia

caret: omnino superiori idest: uniuersaliori contingit interdum eius falsificari iudicia eo quod sibi non precauet ab hiis quæ ipsum precauere oportet. simpliciter namque dicendum est iudicia uniuersalia disturbare particularia octo modis de quibus unum notificabo nunc: quoniam legem nostram o fidelis hic iudeus comprobat quia si natus fuerit iudeus: & uiderit astrologus in adequatione stellarum natiuitatis eius quod ipse debet esse rex: non est rectum sic iudicare. complexio. n. magna saturni & iouis denotauit gentem iudeorum captiuam & sine regno ita quod uis hec particularis non debet: nec potest uniuersale illud disturbare: cum ergo ablatum sit sceptrum de iuda: uenit ergo qui mitendus erat. F. Recte potest syllogizari contra iudeos: ex hoc illorum dicto non auferretur sceptrum de iuda: donec ueniat qui mitendus est. sed ablatum est sceptrum per te ergo & cæ. Astro. Vide ergo fidelem astrorum scientiam & utilem sed iste neque uniuersalia nec particularia istius scientie habuit credens communia hec ita semper distinguere per particularia: idest propria sicut dicit mobilia regi & duci per firma: ac celum moueri per aliud firmius celum: quia sic esset processus in infinitum quicquid. n. mouetur ab alio mouetur: ideo datur primum mouens stabile & firmum prima causa: non celum: quo fit ut res casu non contingant: quare ergo uirtus hec uel ratio seminaria in primo parte eadem non remansit quando quidem adam rubeus ex sua ratione propria seminaria non omnes sequentes rubeos generauit ut reliqua omittamus: cur ergo & in ethyopia nigros in germania albos ex primo semine: cur & in figuris dissimiles natos generauit nisi ut recte Plotinus tunc memor ueritatis disseruit uariatis. s. superno motu figuris apud nos uariantur & formæ. F. Postremo de comissione radiorum stellarum arguit astronomos. Astro. Ita certe fingens eos ita commiscere radios stellarum: sicut & liquores: ut habeant quid puerile reprehendere: quæ deliramenta potius contra ueritatem sunt uel indignatio quedam contra scientiam huius professores quæ quæ aliquid sui dignum ostendant: uel interpretentur: cum non potuerint dicta illorum capere: neque motus celestes cognouisse satis ostendit in multis supradictis dubiis: deinde nesciuit quid eligere deberet. ex præmissis concludebat omnia a celo fieri ex istis dicta astrologorum in isagogicis ratio-

ne non comprehendebat: neque dictis eorum credere uolebat: cū tamen oporteat addiscentem credere maxime expertis in arte: cogebatur tamen aliquibus credere: quæ oculo conspiciēbat: ideo aliquid scientiæ inesse ueritatis credidit in libro de uita: qui insuper tantum rationi seminariæ alligatus est ut astronomos detestetur non aduertens contradictiones suas. F. Habeo, certe superius dixit rationi seminariæ dominari uenerem: celesti et materiam aliter: & aliter disponere, quoniam ergo ex dispositione superiorum disponitur materia aliter & aliter pro formis: & uirtus uel ratio seminariæ similiter a uenere regitur: & disponitur, ergo ex radiorum superiorum confluxu ouæ formæ efficiuntur inchoantur: & perficiuntur: cuius oppositum dicit Astro.

Certe hiis contradictionibus confusus inquit Quomodo cum res se habeant: de futuris difficile ad modum iudicabitur quid noui præcise ex coniunctione stellarum confletur: quod astronomi fatentur: & plato in timæo dixit, harum uero stellarum correas & cæ, quid uero illorum serie nobis proueniat: & quibus temporibus absque diligentibus ipsorum inspectione uelle explicare est labor inanis, ergo hoc concessio est arguenda astrorum scientia: & repudianda, certe consequentia non tenet ut late infra dicitur tanta enim rerum mundalium est diuersitas: quæ in superioribus coniunctiones radiorum sunt diuersæ ut supra plotinus hic concessit: & quia omnia mundana comprehendere non licet, sufficiat nobis aliqua capere: ut scientes simus & plura affectare totis uiribus scire ut scientiores uel sapientiores efficiamur, sapientior namque est qui plura percipit & similior deo homo per doctrinam & scientiam fit quod maxime desiderare debemus: cum omnia deo assimilari intendant sicque ignorata non reprehendemus.

F. Finem horum appeto in tertio capite eadem fere, repetunt: stellas uiuere: & sic natura eorum non est malefica: neque aliquis gradus signorum malus, in hiis ergo non possunt planetae uel stellæ malæ fieri loco uel aspectu: dic aperte totum quod sentis, dicunt non itur ab extremo ad extremum sine medio: quomodo audet dicere planetam in angulo fortissimum: & statim post angulum debilissimum: & duodecim signum diuturniore moram trahit supra nos quam ascendens ergo magis agit in nos quam ascendens: & Ptolemeus asserit signum decimum fortissimum zael uero ascendente

& sic contradictio in dictis responde si placet. Astro. Dixi supra conantur sibi ipsis contradicere: non esse diffidendum dicunt celestia uiuere propterea mala non facere: & per consequens non omnia fiunt a celo: hoc consequens contra precedentia platonica assertum est licet catolice a nobis supra sit concessum: non tamen concedimus catolice corpora celestia diuina anima esse in formata: ut asserit hic plotinus: neque ideo animata esse anima intellectiua: uel diuina quia uiuant: cum omnia uiuere dicantur: & a spiritu sancto omnia deum laudare decantetur in psalmis: tanquam entia entitatiue uiuentia suo creatori minime ingrata: & tamen multa esse inanimata: nullus sanæ mentis ambigit: sed & flectendum in eos argumentum iudico quo arguunt corpora celestia non posse agere in animam: nisi per animam: cum aliqua per illa significentur: & fiant quæ ad causam corpoream referri non possunt cum ergo non aliter fieri possunt: nec in aliam recte referri quam erit in celestibus animis descripta series rerum futurarum: Quando quidem inferiores animæ & intelligentiæ ordine naturæ a superioribus reguntur: sed corpora superiora regunt inferiora: & agunt per formas suas directe: & firmum & rectum est directe in nostras animas non agere: ergo superiora non sunt animata anima intellectiua. hoc infra late docebitur: cum de anima celi sermo erit. F. Hoc est quod supra dixisti uide ne huius firmes uim stellarum: sed quid ais de oculo paterno in filium. Astro.

Aio o fidelis: & aduertit contradictionem in dictis suis: & malam logicam & eorum cecam comparationem. non enim sequitur nutus paterni oculi in filium propitius est signum beneficii: & non causa: ergo a simili mercurius certo modo positus natum sapientem prædicat: & non facit: non tenet certe similitudo. dixerunt supra platonici mercurium reuocare animos ad sublimia: qui reuocat agit non sic agit oculus patris in filium: & a stellis homines animas accipere dicunt platonici licet nunc dicant quod corpus planete non facit animam sed uelut causa simul & signum iudicat ut corpus nascentis ad obsequium sapientiæ aptum existat: sed quid aptius & maius queris. pro astronomia inquit platonicus hic mercurius portendit animam in corpus eo tempore descendentem familiare esse mercurialis animi atque numinis ac si in eadem domo o platonice educate eisdem litteris ibute:

& moribus & sapientia anima taliter nati: & mercurio infania
magnam. non ergo deus creando infundit animas equaliter ca-
paces ex natura propria horum: sed iam talis anima creata est et
iam sapiens mercurii familiaritate: ut quid ad hec deterius addit
nisi ut stellis vim esse maximam uolens: uel inuitus testetur et
iam ex mente porphirii: si quis inquit figuram generatiois alicuius
agnouerit: & dixit esse incertum porfirius deum genitum apud
astrologos qualem quis demonem natus fuerit cogniturum si
etiam dominatorem in figura cognouerit: sed certe sufficit intel-
ligenti quod secundum conditiones figure natiuitatis celi &
dominatoris: licet a multis ignoretur: & animam & demonem
fortitur corpus humanum quod hereticum apud nos est falsissi-
mumque: & contra ueritatem catholicorum astronomorum. F.
Siccine hoc absurdus est: quam quod dicunt astrologi: solas
qualitates corporum superiora asserre. Astro. Immo hoc uerum
illud absurdum quod longo processu concluditur postea non
solum corpora celestia agere per corpus sed formas rerum natu-
ralium agere & perficere per suas formas quas animas uel igne
appellant: quanuis aliquae stellae cum calore adducant humorem
aliae raritatem: aliae aliquam densitatem aliae celeritatem aliae fir-
mitatem & ceteraque talia similiter. F. Quomodo ergo excla-
mant uanum esse machinamentum: ponere planetam retro signi-
ficare tarditatem in inferioribus: & plurima temeritate saturnum
tardum diuulgare: cum pro longitudine spacii sit uelocissimus.
Astro. Vide quanta rabie latrat: ut ignorantiam suam publice
in motibus celi: cum penes quid habeat attendi uelocitas cor-
porum in celo penitus ignoret: ea enim omnia quae agunt per for-
mam suam praecipue agere dicuntur non per corpus solum: ne-
que stellae fixae uel erraticae per corpus suum: inquam corpus
sine alia forma a forma dante esse: hoc ex sententia astrologorum
aliquid profus operatur: si enim sine tali forma essent in mi-
nori conditione & dignitate forent: quae arbor uegetas: ut infra di-
cetur: ita demum agunt: quia animata. in hoc enim omnes conue-
niunt: sed non qua anima: si enim superiora animata non essent
uel animatum celum non esset: nobiliores essent herbae: & lapil-
li celo tantum eum uero munere hec a celo ex ui animae celi ac-
cepisse dicuntur: ut mirabiliter agere in animam nostram indire

ēte nobiscum platonici fatentur quantum ex genituris in diuer-
sis temporibus factis ex natura dominatoris figure: uel ex alio si-
mul influxu corpora humana accipiūt: ut sic eorū animæ postea
mercuriales uel iouiales: aut solares denominentur a nobis: ut
si theologos: uel oratores potius uel imperatores faciant deus
n. sua eterna: & infinita scientia: & sapientia ita animam creādo
conditionat aptat uel disponit naturat: ut infundendo eam ordi-
nem uniuersi nō tollat: ut hic iscius prætor designetur: ille quæ-
ritas præturam deprimatur. ille talem fratrem habeat: uel patrē
& cætera que dicis: non ut ex dominatore figuræ animæ creent
iouiales: uel mercuriales: hoc certe maiestati diuinæ repugnaret
neq; dicendum hæc illorum temeritate q; propter stellarum lon-
gitudinem a nobis: & diuersitatem illarum inter se accidēs esse
quod inde hucusq; diffunditur: quia ex celo: & motu eius fiunt
substantialia ut aperte demonstratum habetur infra ex substan-
tialibus celi principiis: & quis ut dicis tu ex proxima causa fiat
actio: tamen nobiliori modo & principalius causa superior agit
ut dictum est supra: & ut in fine ea recte concludis o plotine ad
tam diuersa concilianda primam causam necessariam esse ar-
bitramur: quam platonici uitam ubiq; regnantem appellāt oīa
facientem atq; ad id celestibus & terrenis instrumentis utentem
quæ non anima mundi: ut ipsi dicunt sed deus est causas secun-
das in opere naturali nequaquā excludens: sicq; cessant secundi ca-
pitis obiecta. F. Responde ad ea quæ per caput tertium ite-
rantur dicendo stellas ad hæc non mutare naturam motibus lo-
cis & aspectibus: quoniam oporteret omnes dum in eisdē locis
& figuris sunt eadem facere. Astro. Dic mihi o plotine non
ne supra dixisti celum moueri circulariter: cumq; pars eius infe-
rior non sit adeo potens: ut sicut superior cuncta simul in se pro-
mat in actum: & sic cunctas adhuc similiter appetens uicissim
replicat omnes successione perpetua: ut tandem uariatis supno
motu figuris apud nos uariantur omnia: & per similes reuolu-
tionum & figurarum reditus similia cuncta redeunt: apud nos
quid ergo nunc miraris: & pro inconuenienti adducis: oportere
eadem fieri pro locis eisdem & figuris contraria tibi ipsi deducis
quod & sequentes platonici faciunt quo fit ut uana sit eorū re-
præhensio: & confutatio maxime eorum quæ ignorant in Isa

gogis astrologiæ quorum rationes penitus neglexerunt obliti eorum que sæpe firmanit. F. Certe memini eos probasse uarietatem figurarum: & locorum superiorum causam fore uarietatis inferiorum Astro. Sic est: sed neque ridiculum est si ad plura respiciunt quamlibet partem ab alia differre in aliquibus & conuenire. hæc. n. proprietates & passiones planetis attribuunt secundum effectus in nobis euenientes: non secundum proprias eorum qualitates: ut sepius repetitum est: & arguens fatetur: cum dixit quæ contingunt hic mala licet mitantur a celo: non mittuntur a celo malo. sed uide expressam in se contradictionem. subiungit capitulo nono an astra influant quod anima quæ in nobis est dependens a celo subest facto: ubi memorat fufum quem parca retorquent: & necessitas mater Parcharum in cuiuscunque generatione conuoluunt: & quæcunque gignuntur: per hunc circuitum & reuolutionem prodeunt demumque tradere anime principium: dum uero qui preferuntur graues necessariasque adhibent passiones iras libidines uoluptates dolores aliaque animæ specie. F. Quid ais: ac si ergo in homine plures essent formæ specie differentes uel animæ essentielles: an etiam per deos qui præferuntur stellas intelligit? Astro. Audi. hoc ipsum intelligit. hec utique uerba platonis stellis nos deuincire uidentur inquit plotinus animas uidelicet ab illis stellis accipientes & nos huic labentes necessitati subiiciunt: cum ab eisdem quoque mores nos habere dicat atque secundum mores etiam actiones & passiones habere. uide ergo quomodo leuiter arguunt astronomos dicentes absurdum esse pro eodem tempore tristari & lætari superiora planetasque tranquillos esse. Sæper sed transeant hec cum suis nugis dubii. n. sunt semper platonici modo unum modo aliud fingentes secundum diuersorum opiniones quos plato introducebat loquentes. ideo dixit ipse in Gorgia de meo nihil unquam audies imo nec de deo ueram opinionem suam in multitudinem non audebat efferre: exemplo territus furatico uel furto cum Piosenes eum apertissime furem fuisse ostenderet post cenam apud longinum multis philosophis in platonis solemnitate prout porfirius scribit in libro de studioso auditu: & platonem nihil aliud esse aperte scribit Numenius pitagoricus quem moysen attica lingua loquentem. sed cum non nulla mosaica cum peruertisse

potius q̄ conuertisse testetur cu sebius pamphili nimirum si ma
le aliquando de hiis senserit: q̄ uero hic plotinus uel platonius
alter: ita contra præcepta astronomiæ antiqua insudet redargu
endo non miror. Græci enim omnes ferre id sunt semper enixi:
ut alter alterum studio se redarguat: etiã si adducat in medium
leuia: non curat: quandoquidem tersa: & polita oratione utitur:
in qua credit facile omnes alios posse superare: sed audiamus
ip̄os sudore pectoris frigido anhelantes: contra astrologorum
instituta repetendo eadem: ut ip̄si dicunt: rhetorice non dialectice
admittent forsan astrologi planetas uiuere admittent inq̄: sed
non eo modo quo platonici: tamen nec malos esse natura: ne
que aliquem gradum celi malum ex propria natura fatebuntur
astronomi: ut sepe responsum est: ideo cessat prima causa in
probans quod astrologi dicunt de planetis malis: uel stellis re
dit insuper & secunda: cum ip̄se non satis intellexerit naturas
signorum: & planetarum: & quare in una figura unus gaudeat:
alter non: & mala sint loca: & figuræ appropriatæ: non ex natu
ra propria: ideo querit in tertia causa: quo pacto possit planeta
hic uel ille euadere diuersus in diuersis gradibus: cumq; longif
simæ distet a gradibus possit illinc infici: cum etiam cælum sic
corpus optimum diuinitati proximū & ex quarta causa sit unī
forme. ho: ho credidit bonus hic uir astrologos dicere planetas
debere infici: ut hec inferiora non aduertens insuper celum in par
tibus suis diuersissimum forte non respexerat celum debilitate
organī: contempletur celum: & uideat: si potest duas stellas om
nino similes: quas ip̄se etiam supra dixit dissimiles: ultimo dicit
absurdum est quod dicunt de angulis: quid est ergo q̄ plotinus
dixit diuersa in diuersis regionibus fiunt eodem tempore: & ua
rietas locorum & figurarum superiorum corporum causa est
uarietatis horum inferiorum: profecto absurdum nimis est: &
puerile multum nugari: & contradictoria in eodem libro pone
re: & ignorata deridere: & eo magis libros nugis multiplicare:
p̄terq; malis heresibus implere: insup ostēdētes se uidisse astrōlo
giæ p̄cepta eorūq; auctores: dicūt fingūt astrologi āgulos succe
dētes & cadētes domos uel ptes celi: & horrent martē ēt satur
nū in angulis: & eū duodecima collocant: martem in sexta. quo
fit ut sibimet contradicant: quia sic essent contrariū in opposi

tionem constituti: quorum oppositionem solent acriter detestari astrologi: Sed certe horum dictorum rationem ignorant: sicut ceterorum. hac in re detexit dicto isagogarum scientie astrorum non intellexisse: neque recte scire quid scit opponere planetas inter se: uel sibimet contradicere: cum sibimet aperte contradicant platonici: miror: addit ille: ex sexta morbi significantur: ergo non debuerunt astrologi martem in ea collocare: & saturnum in duodecima: cum oēs morbi sic redderentur incurabiles: est ne deductio hæc sapientis logicici: uel sapientis astrologi: quasi non aliter quā a saturno uel marte morbi reddantur incurabiles.

F. Profecto consequentia illa non tenet: ut ab eis semper reddantur incurabiles. Astro. Sequentia attende: cum maiori fallacia: quandoquidem ignorat in quo loco & quomodo ponunt astrologi planetam fortissimum uel debilissimum: uel quomodo transeat ab uno ad aliud. inepte adducit ab extremo ad extremum non itur absque medio contra astrologos: qui nequaquam ponunt planetam in angulo fortissimum: mox post angulum fore debilissimum, o quā magna est præsumptio: astrologis ueris & nobilissimæ scientiæ hæc & talia imponere: maxime falsa assumendo: & male inferendo: sic signum duodecimum diutius moratur super nos ergo nunc fortius agit quā ascendens uel medium cæli: quæ: nam hæc est ignorantia: rabies: & male logicæ contumelia: quasi solus sapiat hec palam scribere audeat: quomodo ergo uariantur inferiora ut tu dixisti: ex uariatione superiorum: nisi diuersimode continue agant: immo tuo modo ascendens gradus angularis diutius trahet moram super nos quā duodecima. tota enim duodecima citius occidit quā ascendens gradus: qui maiorem circulum describet ad hec dictum zaelis cum dicto magni Ptolomei conciliare potius debuisset: si dicta astrologorum nobilium recte accepisset: nam in aliquibus ascendens fortius est: in aliquibus decimum praeualet ascendenti: & ita ceteræ domus se inuicem superant: neque uanum illud fuit adducendum de uaporibus: & terrenis obstaculis dictas domos impediens: plebea enim sunt: in quibus diutius non est in morandum: certe cortices uerborum hic contradicens uel reprehendens solum attendit: non medullam: dixit fugacissimi sunt anguli: & uix ad nos pertinere uidentur: sed

uix uerba huius sciētiae ad eū p̄tinet: & rex mūdialiū cognitio
trāsitoria: sicut n. rapido turbine celū uersat: & sic sine multo
interuallo res fiūt: & mutant: & anguli: & celi ptes uariant: ut nī
hil sub celo stabile remaneat: & tñ successiua aliqua & durantiā
mēsurant diuersimode: sicut celum duratiōe sua diuersimode
apud sapiētes fuit diuisum: & aequaliter imo si nosci decima ali
qñ plures q̄ certa data domoꝝ ptes accipit: & aliqñ aequales: &
econtra: hęc patēt nō ignorantī rōnē diuisionis domoꝝ celi: &
ascensiōes rectas: & obliquas: ut hīc qui p̄ cōsequēs cetera itro
ductoria artisq; egregiā intima ignorauit: ideo admirat de gau
dio planetarū in uno loco: & nō in alio: quia naturas locoꝝ celi
q; domoꝝ & planetarū nō satis sciuit: quare nunc cōtra superius
p̄ eū dicta cōcludit p̄ incōueniētī merores & gaudia simul pla
netis euenire: & subdit uideo quo cōfugiēt: & neq; eos a loco su
gauit primo. F. Sed tandē hęc esse fingētis potius q̄ docen
tis asserit: rōnes querit: & p̄bella esse nullis rōnibus firmata.

Astro. Adde tu a te ipso scitis: atq; frustra rōnes requires: eorū
quā ignoras cōsulas nobiles & p̄itos astrologos: & iuenies nō
inanis similes sed firmas rōnes sed plebeus cū sis: has ineptias
a plebeis astronomis accepisti: & astronomos oēs sic derides:
quia sompniatus es astrologos saturnū accōmodare ascēdenti
pp̄ tenebras & absentīā quibus rōnibus cōcludis signa sub ter
ra potius eī cōuenire: q̄ e terris ascēdens. o stulticiā magnā dico
& temeritatē: audes tu qui dicis ascendēs esse supra terrā signū
ideo nō cōuenire saturno: sic astronomos rephendere hac igno
rātia: & dicere puerile stultū & insanū eē quod saturno: & lunā
appropriat hęc rōne insulsa refellere p̄sumis assignādo quā
ridicula sunt nulla rōne firmata: neq; ab astrologis posita: sicq;
ad inanē similitudinē eos cōfugere p̄dicās: p̄pterea quis hęc ita
uerificat: ut tu dicis. s. ascēdēs significat principiū uitā: quia ab
orizonte exit: ergo a simili pater nūc egrediēs ciuitate filiū signi
ficat: dico simul egredientē: atq; insup filio cōducit simul a gre
diētī. uana prorsus est hęc argumētatiō tua nō uana similitudo
astrologoꝝ insup signum ascendens homo cōceptus: & homo
qua icipit uiuere cū aliis celi tūc hitudinibus significat uitā factus
ī utero: & mortē aliqñ: & hoc & p̄nt & sciūt obfuarē astronomi:
licet tu hoc nō traderē singas uel ignores quod tñ alibi firmasti

uel pfecto sicut dictorū in libris astrologorū: tu rōnes somno
plenas accepisti: ut possis eas hīc refellere: ita putas alios traderi
nō posse rōnes meliores & excitatas. lege libros rōnū astrologo
rū nobiliū: & quæ hīc deo dāte cōperies: & alia ab istis friuolis
p te recitatis iuenies altiora: & itez cogira: q̄ & si nō oīum quæ
sciētis practicis dicta sunt: & a maioribus nris cōprobata expi
mēto rō reddi nūc nō possit: uel sciat a nobis: tñ pp hoc nō sūt
ficta documēta sciētiarū: aliter medicina fere tota tollerēt: quæ
expimentalis ē: & grāmatica quæ auctoritate cōprobat & tenet
nulla rōne cogēte cū tñ si auctores ipos primos audires: mirabi
lia fundamēta sciētiaz fuisse teneres: & eē: ideo reuertamur ad eū
locū in quo pedē sistere me iussisti: & platonica in epimenide su
pra recitata nūc cōmemora: qñ quidē hæc sciētia longā & anti
quissimā hūisse traditionē & exptā & pbatā rōnibus Plato te
statur est apte: cōtētūq; fuere platonici ueri: alchindus thimeus
haomar Ptholomeus hermes ioanā sequacesq; artē Samuel la
fet introductorīa ad iudicia: unde explanare uerū o fidelis mi an
gele Raymundus noster indagator rez subtilissimus uerus &
metaphisicus & platonicus aperuit uia generalīū principiorum
ad oēs artes & sciētias: cū quibus spero nutu dei aquo spiritus
recipit gratiā & oē opus bonū pfectionē & fundamēta picipia
pticularia huius sciētie pbat posse: & sic corroborare isagogica
huius artis oīa: neq; licebit amplius dicere ignoratis primis pī
cipiis ignorant naturæ & cōsequētiaz eorū: qm̄ iuestigabimus
primo an sit celū aiatū: & quæ sit aīa celi: siue forma p quā agit
qm̄ omne agēs agit p formā: & post de tpe differemus: quia ex
tpe cōsequēter fiunt diuisiones signorū & graduū: & alia diuīso
nes: pp quas q̄runt loca in celo: quod ualde est necessariū i sciē
tia astronomiæ agnoscere. ppterea multi arguūt astronomiam:
ignorātes uirtutes locorū celi: nesciētes unū planetā cū uno lo
co unū facere: & cū alio aliud: postea modus inuestigabit & in
strum: cū quibus supiora agūt: & alia multa apient: & breuiter
ea omnia quæ tu ordine tuo interrogando cupies audire: & ispi
ratus queres: ego iuxta ingenii mei imbecilitatē eo ordine gratia
altissimi opitulante aperire curabo: ideo finem iponamus o mi
angele fidelis ad ea quæ p utrūq; genus obiciunt: qm̄ ex dictis
si sapis: & fortius ex dicendis: omnia de medio tollent argumēta

et quæ per Alexandrū diogenianū & Bardesanē ab eusebio recitātū adducunt. eadē. n. diuersis uocabulis & diuerso stilo tradidere: & aliter p̄ Marsiliū ficinū recitant: & lōgiori sermone uel dulciori rhetorice lira p̄ Picū cōfirmant: nō uera rōne quibus reiectis cōcordē cū xp̄o: & eius orthodoxa fide astroꝝ sciētīā inuenies. F. Iuuabit aliqñ o astronomē dicta eorū repeterē epiloga do. Astro. Frugī erit epilogatio nō necessaria doctis. F. Ergo primo querē an celū sit aiatū utilius erit & rōnabilius. Astro. Sic nūc puto: gaudēt breuitate moderni. F. Dilucida: atq; attēde: celū ut uideo nō est aiatum aīa uegetatiua: qm̄ nō nutrit: neq; auget: neq; sensitīua aīa aiatum uidet: cū illa det appetitū corporibus sensatis quibus unītur sentiēdi & generandi: sicq; diuersa organa hēret quod celo & simplicitati eius nō conuenit: qm̄ aīa sensitīua ī corpore aliquo esse nō pōt: sine suis p̄cipiis & opationibus. relinquit ergo o astronomē a sufficiēti diuisiōe q; celū sit aiatū aīa intellectīua: & rōnali quod ēt mihi uidet absurdū: & incōueniēs: nā talis aīa rōnalis nō pōt uniri corpori nisi ut forma: quæ nō p̄t aduenire enti: nisi cū suis p̄cipiis essentialibus uirtutibus & naturis. s. recolēdi intelligendi: & eligēdi cū libera uolūtate: quæ pprie sunt operatiōes aīæ intellectīuæ: aīa. n. celī non facit ipsum celū in se ipso sentire: neq; facit de corpore celī: quod facit aīa intellectīua & rōnalis de corpore hoīs: cū quo iungit: ut patet exp̄sse: ergo nō est aiatū tali aīa propterea neq; unī celū aīa intellectīua: uel substātia intellectīua p̄ modū mīstionis uel cōtactus: siue inhērentiæ uel cōtinuatiōis aut cōpositiōis siue colligatiōis: qm̄ hęc oīa corpore sunt ad hoc q; fiat ex hīs unū simpliciter. incorporea uero substātia & itellectualis: & si possit uniri corpori celesti p̄ contactū uirtualē ex tali tñ unīōe nō fiet unū simpliciter: quod requirit ad hoc q; uere substātia intellectualis celo uniat tanq̄ forma ad hoc q; celū debeat dici uere aiatum. esse. n. unū in agendo: nō est esse unum simpliciter: aliter multi homines trahentes nauim ex quibus fit unum in trahēdo essent unus homo: quoniam autem unū simplex potest dici tripliciter: aut enim primo modo sicut indiuisibile: quo modo non fieri potest ex substātia intellectuali: & celo nec secundo modo sicut cōtinuum unum: quia partes cōtinui sunt quantæ: aīa uero intellectualis nō quantæ: ergo relinquitur

ex substātia intellectuāli cū celo posse fieri unū tertio mō: rōne
sicut ex forma substātiaāli intellectuāli: & materia fit homo unū
rōne. hoc autē est impossibile celo: qm̄ cuiuscūq; inest substātia intel
lectualis insunt: ei principia essentialia sine quibus illa substan
tia intellectualis inesse non pōt: sed aīa intellectualis inesse non
pōt: materiae sine libera uolūtate memoria & intelligētia: & aliis
potētis eius: quae ipsi aīae essentialia sunt: quae omni celo eē nō
possunt: nisi quis uelit uolūtarie respōdere: ut aristoteles ī secū
do de aīa subiūgēs ait. Quibus inest ratiocinatio: hūis: & reliqua
oīa in intellectu insunt uidelicet oēs aliae potētiae: si sunt de nūe
ro corruptibiliū: oē enim ex rebus corruptibilibus habēs cogni
tionem hēt oīa alia: ut daret intelligere q; aliqua incorruptibilia
hēt intellectū: & nō alias potētias: sicut corpora celestia: ut di
cīt cōmētator ibidē: respōde o astronomo quid tibi uidet de ista
aīa celi: & aliqua noua si sapiis ī mediū adducas. isti aliter formā
celi saluare nesciūt: ponētes q; illa corpora nō hnt de uirtutibus
aīae nisi cōcupiscentiā: & intellectū ut uideor uidere. Astro.
O fidelis hec antiqua est opinio: & fere oīum: q; forma celi sit
intellectualis substātia: & q; celū sit desiderās: & intelligens: ut
nūc deduxisti: nō aduertētes tñ pphetica ueritate: celi peribunt:
& fiet celū nouū cū nobiliori forma ut dicet; sed uideamus rō
nes suas: & si poterimus eas refutare: gratias agemus deo: quia
secundū fidē nō sic esse credēdū iudico licet sanctus Thomas
dicat: q; sic credere aut aliter ad fidē nihil ptinet: dicēs argumen
tū diuinū reliquisse hoc ī dubio. Audi rōne aristotelis octauo
phīsicorū: in mouētibus: & motis nō est pcessus ī infinitū: sed
est deuenir ad aliquod primū: quod uel moueat ab imobili: uel
moueat seipsum: & accipit secundū q; s. primū mobile mouet se
ipsum: quia id quod est p se semp est prius eo quod est p aliud
deinde ostendit q; mouēs se ipm̄ idest primū mobile de necessi
tate diuidit in duas partes quarum una est mouens: & alia mo
ta: omne autem tale compositum ē animatum: ergo primū mo
bile similiter & celum est aīatum: secundum ēt opinionē eiusdē
aristotelis ī secūdo de celo dicit exp̄sle: q; celū est aīatū: in quo
oportet ponere differentias positionis nō solū q̄tū ad nos: sed ēt
secundum se. hoc argumentum o fidelis recte cōcludit ipm̄ esse
aīatum: sed non aīa intellectuā aīatū: & cū differentia positionis

secundum se: sicut dixisti quoniam celum est subiectum sui mo-
tus sine tempore in se ex quadam forma motiua: ut dicitur infra
quoniam mouens se ipsum non potest ab aliquo extrinseco moue-
ri: ut probasti tu: & certe anima uel substantia intellectiua est quid
extrinsecum a celo: & cum sit impossibile ex duabus substantiis
sic actu existentibus fieri unum simpliciter sine suis essentialibus
relinquitur animam celi non esse intellectum ideo probabo quid
est: & de quo est: & quare est celum: & sic patebit de anima celi quid
sit. F. Omitte si placet: quia forte hec nunc probatio longa ni-
mis esset digressio uideamus: quomodo & qualiter inquirunt de
anima celi secundum opinionem aristotelis: qua. s. anima sit ani-
matum. Astro. Recte meministi. aristoteles duodecimo me-
taphisicæ dixit quod in motu celi est considerare aliquid omnino in
motum: quod mouet: & aliquid motum quod mouet illud autem
omnino imotum quod mouet: mouet sicut desiderabile nec du-
bium quia ex eo quod mouet inclinatur ad mouendum: adde tu quia
desiderat & delectatur in fine quem intendit: in quo perficitur. ostendit
autem aristoteles quod non sicut desiderabile desiderio concu-
piscentiæ quod est desiderium sensus: sed sicut desiderabile desi-
derio intellectuali: unde dicit quod primum mouens non motum est
desiderabile & intellectuale: igitur id quod ab eo mouetur est de-
siderans & intelligens celum. s. nobiliori modo quam nos: neque tamen per fan-
tasmata continuabit intellectus corporibus celestibus: sed oportet
dicere quod secundum substantiam suam uniat corpori celesti ut for-
ma: hoc ego argumentum salua reuerentia ut statim dixi credo non
ualere: nam licet non sit desiderabile desiderio concupiscentiæ: est tamen de-
siderabile desiderio finali perfectibili uel complebili: quoniam agens natu-
rale naturaliter desiderat perficere complere & facere quod intendit
est si non sit animatum anima intellectiua: ideo continue mouetur celum anima
eius per perfectionem quam acquirit in motu sibi a naturali instinctu
dato in quo ut ita dicam quiescit mouens quia nihil aliud intendit
quam mouere: & hic non est actus anime intellectuales: sed actus natu-
ralitatis suæ: & instinctus naturalis: & proprietatis inductæ sibi a
conditore æterno: ideo non sequitur quod celum sit intelligens sine aliis co-
essentialibus sed sequitur quod sit desiderans: & complens desiderium suum
naturale in quo perficitur & delectatur nobiliori & excellentiori modo quam
nos delectemur in nostris putabitur cum de appetitu & delectatione &

instinctu superiori & inferiori dicitur: multe tamen operationes nostre & intellectiones & delectationes & desideria nostra maxime: cum quibus desideramus deum cognoscere & amare longe excellunt delectationes celi propter gratiam dei per quam nos speramus aeternam gloriam habere: sequitur igitur quod non sit compositum celum ex anima intellectiva & corpore propter illud desiderabile: quia illud non est intellectuali desiderio desiderabile: neque concupiscibili prout ex forma sensitiva surgit uel intellectiva: sed ex naturali instinctu: & desiderio naturali surgente ex forma sua motiva sicut forma ignis movet ignem ad comburendum naturali desiderio: & tamen neque ex concupiscibili: neque intellectuali ita quod ex illo desiderio sequatur quod ignis sit animatus prout dicemus: cum differemus quid sit anima celi. ideo ratio sua non valet: sed sequitur quod quibuscunque substantiis corporeis inest intellectus etiam insunt omnes alie potentie: neque oportet dicere quod intellectus ex illis rationibus unatur corpori celesti: secundum suam substantiam uel forma cum formam celi sine istis superstitionibus possumus euidenter demonstrare. F. Ita mihi persuadeo: si adduces in conuenientia: & respondeas ad obiecta: quibus probant quod celum moueatur ex aliqua substantia intellectuali. Astro. Recte dicis: sed audi medium unum nunc occurrens quod probat celum non esse animatum anima intellectuali: quoniam ponentes celum animatum anima intellectuali non dicunt ita esse: quia nobilissima forma insequatur maxime nobilem: & aequalem complexionem sicut dicimus de homine cui deus dedit complexionem nobiliorem & temperatiorem quam in hoc mundo esse sit possibile: ideo & nobiliorem formam: neque unitur anima intellectiva celo corpori simplici: quia aut haberet tunc intellectum tantum aut etiam alias potentias: si intellectum tantum frustra unitur corpori: ergo non habens aliquam operationem ad corpus pertinentem: cum ergo nullam habeat operationem ad corpus pertinentem nisi ut mouens: motus autem celi ab aliis principiis potest causari quam ab anima intellectuali: ut dicitur: ergo superfluum: & presumptuosum est ponere celum animatum anima intellectuali propter motum solum. hoc argumento utitur sanctus Thomas in secundo contra gentiles ad probandum quod anima intellectiva non unitur corporibus simplicibus ut forma: praeterea

de ratione substantiæ intellectualis secundum se non est q̄ cor
pori uniatur: quia est de ratione rei per se subsistentis: nisi inquã
tum aliquid debeat operari in aliquo quod absq̄ ea fieri nõ pos
sit: ut in homine: sed quicquid operatur intelligentia in celo ali
ter per principia celo insita cõmode potest operari: ergo frustra ẽ
ponere ipsum animatum anima ratiõali. Præterea arguit aristo
teles duodecimo metaphisice sic oportet motum regularem: &
continuum & quantum in se est indeficiẽtem esse a motore: qui
non moueatur per se neq̄ per accidẽs: & sic plures motus a plu
ribus motoribus: sed cum plures huiusmodi motus sint in celo
sicut probatur per demonstrationes astrologorum multi essent
motores tales qui per te sunt substantiæ intellectuales unitæ ce
lo: ergo plures erunt intelligentiæ in celo: quæ non mouebuntur
per se neq̄ per accidens: & sic consequenter non essent unitæ ce
lo: quia si sunt unitæ celo mouebuntur per accidens ad motum
primi celi saltem quæ in locum primum motæ erunt. hoc autẽ
est cõtra superius dicta ab aristotele. Item si essent unitæ celo se
queretur error saduceorum: qui dicebant nullum spiritum esse:
sed ex opinione antiquorum naturalium dicebant omnem sub
stantiam esse corpoream: & angelos bonos & malos haberi cor
pora quia non comprehendebant nisi animas hominum: & in
telligentias mouentes orbis quas unitas corporibus arbitrabã
tur: quod Origenes restrinxit dicẽs nullam substantiam post tri
nitatem diuinam absq̄ corpore posse subsistere: quem credo sic
ut uerba sonant non intellexisse: sed intellexit diuinam substan
tiam esse actum purissimum: omnem autem aliam compositã
ex actu et potentia: uel ex esse & essentia quæ se habent ut mate
ria & forma in eis: hæc perbella: sunt responde ad obiecta: quo
cognitu doctrina faciliõr sit: si libet sic procedere. Astro. Li
bet profecto: & ad primum argumentum respondendo audies i
conueniẽs ex illo. s. celum formaliter influũt in animam & intel
lectum humanum: & uoluntatem directe: quod omnes catholici
reputant hereticum & falsum sicut est uere. ideo ad hoc euitãdũ
oportet dicere q̄ celum non sit animatum anima intellectualis:
nam certum est sicut infra probabitur: & idem probat sanctus
Thomas ubi supra in tertio capitulo uigesimo secundo q̄ oĩa i
feriora reguntur & fiunt uel producuntur a superioribus corpo

ribus a forma celi sua per motum cum motus celi sit causa omnium motuum inferiorum: & consequenter omnium: cum hec omnia inferiora aliquo motu moueantur: & omne agens agit per formam: sed per te substantia intellectualis est forma celi: & unitur celo ut forma: & ultimum inter totius gradus generationis est anima humana quæ est altior omni forma: nihil autem secundum suam speciem agit ad producendum formam altioris suæ formæ: quoniam omne agens intendit agere & producere sibi simile: & non ultra gradum proprium: corpora ergo celestia secundum quod agunt per motum suum & per speciem superioris agentis intellectualis intendunt producere ultimam formam quæ est intellectus humanus uel anima humana: quia ex propria uirtute & specie corporum non posset anima humana produci & intendi nisi secundum quod a superiori agente moueretur: si ergo mouetur ab intellectuali substantia potest intellectualem substantiam producere secundum propriam speciem: & ideo probabant ipsi quod ab intellectuali substantia mouerentur corpora celestia quia intendunt animam humanam producere tanquam ultimam formam: illud uero quod intenditur ab aliquo produci uia naturalis ordinis dependet inesse & conseruari a celo: ergo regitur ab eo directe: ergo erunt etiam cause talia corpora celestia eorum quæ circa animam sunt: que omnia inconuenientia sunt. Præterea naturalis ordo generabilium est ex naturali ordine celi & talis est ordo conseruationis eorum: quoniam oportet quod in ultimum & perfectissimum actum: quem materia consequi potest: tēdat appetitus materie quo appetitu appetit formam ultimam & perfectissimam sicut ultimum finem generationis: sed in actibus quidem formarum quidam ordo & gradus inueniuntur nam prima materia est potentia primo ad formam elementis deinde ad formam mixti propter quod dicitur quod elementa sunt materia mixtorum: deinde est in potentia ad animam uegetabilem quæ est actus corporis talis uegetabilis & postea est in potentia ad sensitiuam: sensitiuam uero ad intellectuam quod totum processus generationis ostendit: qui quidem ex celo essentialiter totus iste ordo procederet si celum esset animatum anima intellectiua & rationali. primo. n. in generatione hominis fetus uel embrio est uiuens forma plante: post uita animalis: & post uita hominis

deo creante animam: & infundente non celo cum sua anima in
intellectuali producente quoniam ordo prouidentie æterne est ut
per superiora regatur & moueantur inferiora omnia: anima au
tem humana cum libera sua uoluntate ordine nature omnia cor
pora celestia antecellit. quod non esset si illa essent animata sub
stantia intellectuali quæ cū esset superior & nobilior anima hu
mana seclusa gratia animam humanam regeret & gubernaret di
recte: quia sicut corpora superiora directe regunt inferiora ita
superiores intelligentiæ directe regunt & gubernant inferiores
nutu dei maxime corporibus unitas. F. Diceret forte isti q̄ astra
& celum in quantum mouentur ad generationem horum infe
riorum intendunt intellectum humanum in genere cause finalis
non in genere cause efficientis. Astro. Ita uidentur saluare
dicta sua sed in ueritate non saluant salua reuerentia: quia agens
omne agit propter finem: & quid est aliud producere causas fa
cientes pro fine quam finem. ordine. n. nature introductis disposi
tionibus facientibus pro introductione forme a natura intente
introducitur illa forma necessario: cum ergo a celo mediante ani
ma sua quæ per te est intelligentia unita celo introducatur om
nes dispositiones facientes pro anima quam intendit illa intelli
gentia non intendendo altiore formam sed sibi similem uel in
feriorem ergo intenderetur anima humana a celo cum forma sua
intellectuali necessario tanquam intentum ab agente per propria
speciem. hoc autem est falsum quia licet deus non absoluta ne
cessitate creet animam humanam sed possit non creare etiam stan
te introductione dispositionum naturalium tamen humana ani
ma non educitur de potentia materie naturaliter sed deus creat
& creando eam infundit & ideo cum possimus saluare animam
celi aliter quam dicere ipsam esse substantiam intellectuam me
lius est o fidelis effugere errores & ideo attende quia ponemus
fundamenta ex quibus patebunt facilliter responsa ad argumen
ta pbantia celum ab intelligentiis moueri uel intelligentia. F. Dixi
sti si recte memini argumentum aristotelis recte concludere ce
lum esse animatum sed non anima intellectiua per te nec sensiti
ua: rogo te non differas dicere si est animatum secundum princi
pia tui raymundi: & qua anima magno desiderio affectus sum
hoc audire Astro. O fidelis supra tibi persuasum reliquisti

aliter animam celi posse saluari si aliqua inconuenientia fuisset
adducta & ad obiecta responsu quod nunc nunc pollicitus sum
me expleturum. cupio certe audire te iactantem huius scientie
fundamenta que ex dictis raymundi scaturiunt sed nunc aperi
rogito animam celi hac uia: & quæ sit si est ostende Astro.
Fontem in quam schaturientem uiuum aperiã si ad hec dicta
Iulii suis prius iactis fundamentis nunc adiciam in altumque
admodum salientem & in uisum ut uix possit tuo lumine con
prehendi F. Placuit anima aduertisse hoc percute uenam
aquæ huius fontis & scinde: ut resiliat: & bibam ex eo: & non
sitiam si uiua & saliens est ut dicis sitio audire. Astro. Ergo
oculos claude ne tuum uisum decipiat uel cecet uel obumbret
claritas fontis. excelens. n. sensibile corrumpit sensum sed men
tem eleua uerba plura abstracta audies intus plena ueritate ex
cluso mendacio quoniam abstrahentium non est mendatiu pri
mo metaphisice. Inquit magister noster raymundus: celum e illud
corpus quod habet magis extensam magnitudinem qua aliud
corpus: & est de bonitate & magnitudine duratioe potestate in
stinctu apetitu uirtute ueritate delectatione differentia concor
dia cõtrarietate principio medio & fine maioritate & equalitate
de huius omnibus est celum sicut probabimus suo loco F.
Non uideo quomodo possis probare celum de huius esse & sic p
bare animam celi. Astro. Attende si placet: & inspecta tota le
ge iudica. non ne dixi claude oculos: & mentem eleua cecauit te
primo magnitudo claritatis. celum dico est de maiori quantitate
corporalis nature & bonitatis & durationis & ueritatis & pote
statis & aliorum principiorum quam aliud corpus: & celumi est
finaliter ut in inferioribus possint esse fines naturales per ipsum
sine quo non possent esse: & suus motus est de maiori motu &
sic de ceteris qualitatibus ipsius & suus motus est principium
tempus: & suus locus est causa locorum cum quibus omnia alia
corpora sunt locata: & suus modus est causa modorum corpora
lium qui sunt in inferioribus & idem est de suis instrumentis
& hec omnia probabimus cum de tempore dicemus non licet
ultra disgrede consideratis. n. altitudinibus celi: & naturis sua
rum patium cum sit causa omnium inferiorum ut supra proba
tum est: & postea late dicetur. significatum est quod celum sit

animatum quoniam sicut sol cum suo splendore illuminat diē
ita oportet quod celum cum sua anima causet in inferioribus
animam uegetatiuam & sensitiuam : & sicut sol diē absque cla-
ritate causare non posset ita celum in inferioribus causare non
posset animam si animam non haberet cum ita sit quod anima
sit forma & perfectio corporis: effectus autem sine sua pfectiōe
produci non potest igitur celum habet animam cum qua est p-
fectio & causa anime uegetatiue & sensitiue in omnibus tali ui-
ta uiuentibus ut in plantis & animalibus brutis. nam arbor ha-
bet corpus gratia exempli quod est de materia & forma & uege-
tatiua quæ est sua anima informat & complet formā corporis
& forma corporis complet materiam corporis & ideo ī arbore
uegetatiua anima est complementū & finis arboris quæ appeti-
tum habet ad uegetandum. F. Ergo in arbore sunt due for-
mæ & sic etiam in celo Astro. Sic est: aliter arbor esset de no-
biliori condictione quam celum causa sua naturaliter quia for-
ma arboris quæ cum materia arborem facit nō habet aliū appe-
titum nisi ad faciendum cum hac materia substantiam arboris
& sic de aliis quoniam forma complet materiam adesse hoc un-
de cū arbor deficata est & in ipsa non est uegetatiua sua forma
nō habet appetitum nisi quod sit tale corpus sed cum uegetati-
ua est in arbore tūc arbor habet appetitum per uegetatiuam ad
finem propter quem est ad multiplicandum scilicet suam natu-
ram & similitudinem celum etiam si non haberet aliam formā
quam illam cum qua & materia est corpus non haberet aliū
appetitum quā adesse corpus & sic esset minus nobile quam ar-
bor uegetans. Oportet ergo quod simili modo cum celum sit
compositū de materia & forma sine quibus non potest esse cor-
pus nec habere uere motum formam habeat quæ formæ corpo-
ris sit perfectio quæ anima celi sit ad finem suarum partium &
substantiarum inferiorum ita quod partes suæ .i. sua bonitas
& magnitudo & ceteræ sue partes dictæ de quibus est celū sicut
dicet cū quid sit celū & de quo sit dicetur non sint imperfectæ &
uacua sine fine & ociosa: nequæ appetitu careant ad agendum
quia celum per se naturalem motum nō haberet sine anima for-
ma eius & materiam perficiente sed esset instrumentum absque
appetitu sicut martellus est instrumentum clauī qui per se nō ha-

beret motum nequæ appetitum ad percutiendum clauum sine manu artificis F. Ex hiis uideor uidere quid sit anima in quocunque corpore absolute. nam anima isto modo est illa essentia quæ magis generalis est ad finem propter quem id est naturaliter scilicet quæ complet & producit magis effectum quem intendit illud cuius est anima naturaliter: ut gratia exempli uegetatiua in arbore uel in plâta est sua anima quia ipsa se habet plus ad finem arboris uel plantæ intentum ab ea naturaliter quàm alia pars arboris uel plantæ scilicet ad faciendum fructum: quoniam si sine ipsa non compleretur fructus & idem dicendum censeo de anima sensitua in animalibus brutis quoniam maiorem utilitatem habent & digniorem finem consequuntur per sentire quod principaliter & naturaliter intenditur ab anima sensitua quam per aliquid aliud sui. idem est de anima intellectiua in homine. finis. n. nobilior intentus principaliter ab eo est quod ex natura sua habet uim recolendi intelligendi & amandi & omnes operationes suas habet cum libertate & electione: ideo illa essentia quæ magis est generalis ad finem omnium horum in homine est sua anima & illa est anima intellectiua quæ complet & producit magis effectum quem intendit homo quæ principaliter intendit omnes operationes animæ essentielles quas anima in esse producit. Astro. Recte accepisti sed pro maiori euidentiâ quod celum sit animatum dico secundum hunc modum quod inter essentiam & naturam est differentia quoniam essentia respectum habet ad constituendum esse sicut humanitas quæ constituit esse hominis: & igneitas esse ignis: & leoneitas esse leonis natura uero habet respectum ad naturandum sicut natura hominis quæ habet & dat appetitum hominificandi: & natura leonis dat appetitum leonificandi & natura ignis habet appetitum calefaciendi: & ignificandi: sed quia ignis non habet animam si etiam celum quod mouet ignem ad naturandum & ad calefaciendum non haberet animam naturam non haberet cum qua ignem moueret ad naturandum & calefaciendum quoniam forma celi & materia simpliciter alium respectum non habet nisi ad constituendum esse celi sed quia celum habet animam mouet ignem ad naturandum calefaciendum & elementandum. qui si quidem ignis sine anima celi non haberet naturam ad na-

turandum & calefaciendum: quoniam totus suus appetitus in-
clusus esset inter suum esse solum & in sua essentia ad essendū
hoc quod esset tantum modo: & non exiret sua natura in actū
ad extra se quod fit solum ab anima. ergo celum habet animū.

F. Sic esse conuincor: & quod nec sensitua nec uegetatiua
fit omnes diserunt: & probasti tu nec intellectuam esse qualis
ergo ē anima celi. Astro. Tu nūc: dixisti nec aduertis quod
anima est illa essentia quæ magis generalis est ad finem ppter
quæ naturaliter est illud cuius ē. F. Dixi: & sic est. Astro.
Quoniam ergo celum magis consequitur finem propter quæ
est principaliter & plus facit de utilitate in inferioribus cū suo
motu quam cum aliqua alia essentia suarum partium propter
hoc oportet quod sua essentia motiua sit sua anima quæ ipsū
mouet informat & pficit ad finem propter quæ est: & celum ita
se mouet per se ad finem suum cum sua forma motiua sicut fa-
cit arbor cum sua uegetatiua ad uegetandum: & bestia cū sua
sensitive ad sentiendum: & attende naturaliter se mouet celum
ab oriente ad occidēs cum sua forma motiua: & mouet solem
& alios planetas ab occidente ad oriēs: & hoc facere nō posset
si sua anima non esset forma motiua: ideo quia sua forma mo-
tiua ita trahit ad suam motiuitatem cōuenientem motum pla-
netarum sicut uegetatiua in arbore attrahit aquā & terrā inq̄tū
ipsas conuertit in suam speciem. adhuc cœlum est subiectū sui
motus sine nunc momento & tempore: quoniam in se non ha-
bet horas dies neque annos: quoniam suus motus totus ita est
sine successione temporis sicut est suus circulus sine principio
medio & fine. simplex. n. est & unus octauo phisicorum & pro-
babitur infra cum de uirtute celi dicetur: & ideo quia non uari-
at rem secundum aliquid ei inherens: sed solum secundum ali-
quid extrinsecum in inferioribus causat momenta & tempus
successiuum: sed celum hoc facere non posset si sua anima nō
esset forma motiua quæ foret causa motus successiui multipli-
cando partes motus quæ sunt momenta hora dies & menses
& añi. celū ē locū in se nō habet ad quæ se moueat uel sue ptes
se moueant quoniam si haberet esset aliquid quod discontinua-
ret naturam circuli. oportet igitur quia se mouet intense & cō-
tinue circulariter quod illud quod sibi dat huiusmodi naturā

motus sit forma motiua: & nō alia forma quæ suum finem ha-
beat in suo motu naturali quonā sicut ignis suū habet appe-
titum ad locum suum naturalem: & ibi quiescere & similiter ter-
ra ad cētrum: ita celum habet appetitum suum ad suum motū
circularem: & sua quies est mouere se ipsum absque ubi & cē-
tro alio: & hoc non accepit auerrois fingens celum esse corpus
tantum habens potētiam ad ubi & non adesse dicens materiā
celi esse ens in potentia ad ubi nec mirum cum non potuerit in-
telligere motus ecentricorum & epiculorum: qua propter op-
portet quod celi anima sit forma motiua quæ se moueat per se
met ipsam: & in se ipsa circulariter absque successione instanti
& momento: & absque ubi de uno loco ad alium intra suum
subiectum quod est corpus celi. F. Adde platonicum
hoc in libro de motu celi motum celi nō omnino localem esse
locum. n. primum non mutat neque totum hinc illuc aliquan-
do transit sed partibus quodammodo transeuntibus totum
interea conquiescit. Astro. Verba sunt platonis recte pbā-
tia circularem motum. celi nullum. n. corpus habens motum
rectum quiescit a motu suo in mouēdo se sed quiescit cum est
in loco suo naturali sibi conuenienti ut si esset gratia exempli
unum foramen in terra usque ad superficiem antipodū graue
descendens per foramen descenderet usque ad cētrum: & a cē-
tro nō se moueret naturaliter quia si se moueret naturaliter sua
ponderositas in leuitatem conuerteretur sed quiesceret ibi tanq̄
in loco naturali conuenienti desiderato ita celum aliam quietē
naturalem non habet nisi in mouendo se circulariter: & ideo si-
gnificatum est quod suū centrum siue sua quies est motus cir-
cularis quē habet quia sua anima est forma motiua in semet
ipsa quæ formaliter se mouet circulariter & ita probauimus q̄
celum est animatum de anima motiua uel forma motiua circu-
lari: & intentio nostra in probādo hoc o fidelis est ut: habita co-
gnitiōe quod celum est animatū anima motiua circulari astro-
nomi cognoscāt in suis iudiciis causas quæ ī inferioribus cau-
sant per animam motiuam celi non excedere ea in causando
quæ mouentur per se uel per accidens quæ. n. per se mouentur
& naturaliter causare & in eis influere directe quocūque motu
moueantur, in hīs uero quæ per accidens mouentur sicut sunt

animæ humanæ: quæ ad motum corporum mouentur causant
& agunt per accidens: secundum quod disponuntur per corpo-
ra: in quibus celum suo motu influat directe: quod non esset: si
anima intellectiua esset forma celi: per quam agit. — E. Iam
de fonte hoc bibi: & fere saturatus appetis oculis: & remota ca-
ligine mentis: incoueniens deduco: si placet: quod palam sequi-
tur. Si celum est anima intellectiua animatum: per quã agit: quo-
niam celum sic in animam nostram directe ageret: cum certe p-
portionem haberet ad inferiora corporea: & intellectualia p-
corpus quidem celi ad corpora: & per animam intellectiuam eius
ad intellectuales hominum animas quod inconueniens fidem
totam christianam orthodoxam destrueret: & nunc uideo te ad
obiecta illorum posse respondere: quibus uidebantur probare
intelligentias mouere orbis. Astro. Recte sapis: neq; ap-
lius nobis licet dubitare: quæ sequunt te posse attingere: audi alia for-
te maiora inconuenientia q; deus scilicet non crearet animam:
sed species animæ eius in aliquo alio præfisteret quæ deduco: si
corpus celeste mouetur a substantia intellectuali forma celi: quo-
niam motus celi & corporum celestium ordinatus est ad gene-
rationem omnium inferiorum & ad causandum omnia inferio-
ra: ut sæpe repetitum est ergo necesse q; corpora formæ & motus
omnium istorum inferiorum procedant ex intentione formæ ce-
li substantiæ. s. intelligentis in idem. n. fertur finis: & intentio agē-
tis principalis: & sui instrumenti: ita q; celum cum forma sua sit
causa omnium inferiorum secundum suum motum: quo mouet
a substantia intellectuali: ut a forma sua. Agēs. n. omne agit per
formam: & sic celum erit sicut instrumentum intellectualis substā-
tiæ: siue coniuncta sit: siue est inhereat: ergo motus oēs & formæ
oēs corporum inferiorum a substantia intellectuali sunt causatæ: &
intentæ sicut a principali agente: & a celo sicut instro. oportet au-
tem q; species eorum quæ causant & intendunt ab intellectuali
agente præfistat in ipsius intellectu: sicut formæ artificiorum
p-
sistunt in intellectu artificis. Omnes ergo formæ quæ sunt in
istis inferioribus: & oēs motus deriuant ab intellectuali forma ce-
li & a celo: anima autem humana est aliqua forma istorum inferiorum: ergo deri-
uat a substantia intellectuali forma celi & a celo: & species eius p-
fistit in intellectuali substantia forma celi: hoc autem est impossibile cum ex

nihilō a deo immediate creetur anima humana: cuius species
in aliquo alio non potest persistere: ut patet ex Fide nostra: & ue-
ritate infallibili. relinquatur ergo quod forma celi nō sit substantia
intellectualis. F. Multis medijs utuntur: ponentes celum
ab intelligentia uel intelligentiis moueri ut sic esse concludant
& etiam probent esse impossibile corpora celestia per se agere
in intellectum nostrum: & precipue uenerāndus doctor sanctus
thomas ī tertio cōtra gentiles p̄cipue capitulo. lxxxii. & .lxxxiiii.
& rogo equo animo patiaris me ea breuiter adducere. inquitur
substantiæ intellectuales inferiores reguntur per superiores: &
corpora superiora regunt inferiora: uerbis p̄prijs ipsorum utor:
& tu hoc nūc falsus es: & sæpe repetitum dixisti per motum celi
factum a forma sua: & quoniam intendit ultimam formā: quæ
est intellectus humanus: qui est altior omni forma & cum nihil
intendat ultra speciem suam uel proprium gradum sue formæ
uel suæ perfectionis: oportet q̄ forma & anima celi sit nobilior
anima humana: talis ergo anima celi erit substantia intellectua-
lis: quæ altior est & nobilior anima humana: cum substantiæ su-
periores nobiliores sint inferioribus: fit ergo ex hoc talis motus
celi a substantia intellectuali tanq̄ a forma uel anima celi cōiun-
cta uel inherente uni celo uel pluribus: secundum q̄ plures sūt
motus: cum non differat: pur q̄ a substantia intellectuali fiat.
Astro. Ex hīs & similibus quibus utuntur: in promptu appa-
ret incōueniens deductum esse uerum: & sequi formaliter ex di-
ctis quod etiam ipsi ex corporibus celestibus minime posse cau-
sari contendunt: q̄ scilicet corpora celestia sint cause eorum que
circa intellectum sunt directe: cum agant secundum propriam
speciem in quantum instrumenta & secundum speciem alicuius
superioris substantie intellectualis agentis: quæ species est for-
ma sua. diuinæ enim prouidentie ordo est: ut tui concedunt do-
ctores: q̄ per superiora regantur inferiora: & moueantur. homo
autem componitur ex anima intellectuā: & corpore: quod quidē
compositum secundum ordinem nature si sic esset inferius eēt
substantia corporum celestium cum sua anima substantia intel-
lectuali: quia corpora celestia nobiliora sunt corporibus huma-
nis: & substantia intellectualis superior quæ est anima celi per-
tenobilior est anima hominis: cum illa sit superior: ista uero īfe

nior cum ergo superiora regant inferiora directe ordine natura
homo & secundum corpus: & secundum animam a celo rege
retur ordine nature & directe: & sic corpora celestia sunt causa
eorum quae sunt circa intellectum humanum naturaliter: quod
ipsi deducunt tui doctores pro maximo inconuenienti: sicut est
uere. F. Arguunt sic. per superiora ordine nature regunt in
feriora. intellectus humanus ordine nature excellit omnia cor
pora. ergo impossibile est qd corpora celestia agant in intellectu
humanum directe. Astro. O fidelis error est in consequentia
licet sit consequens uerum: si anima celi est substantia intellectu
alis: ut tua est opinio: quoniam corpora celestia cum sua anima or
dine nature excellent omnia corpora inferiora: cum sua anima
ut haberent debitam proportionem ad illa ratione superioritatis
corporis & animae: ut dictum est: ideo celum non mouetur a sub
stantia intellectuali forma sua: quoniam anima humana nobili
or est celo cum sua anima: quae non est intellectualis substantia
sua libera uoluntate: quae potestas est & proprietates animae homi
nis excellens omnes celorum proprietates & potestates. F.
Omitte queso o Astronome aliquatis per animam celi: & uidea
mus uim medii consequens illud uerum deducentis: cum arguit
nihil causatur ex motu alicuius agentis nisi in quantum mouet
& passum mouetur: quae ergo sunt animo extra motum non pos
sunt esse causata a corporibus celestibus agentibus per motum:
sed ea quae sunt circa intellectum sunt omnino extra motum si
cut patet septimo philosophorum: quinimo per quietem a motu ani
ma sit prudens & sciens. ergo impossibile est qd corpora celestia
sint per se causa eorum quae sunt circa intellectum. Astro.
Dixi consequens hoc esse uerum: sed non formaliter deduci ex
medio: quia minor est falsa: non enim ea quae sunt circa intelle
ctum humanum sunt omnino extra motum secluso certe omni
motu intellectus hominis uiatoris nequaquam intelligeret de substan
tiis seperatis a materia. intelligit enim homo per motum quoni
am fantasmata mouent intellectum possibilem: & fantasia est
motus factus a sensu per motum sensibilem: obiectum autem
intellectus humanae animae est fantasma: ideo oportet intelligere
tem fantasmata speculari sensus. n. & sensibilia fantasmata ordi
nant uel mouent sicut a superioribus mouent: & sic intellectus ab eis.

mouetur: non ergo est omnino extra motum: maxime si uerū est quod per eos deducit̄ q̄ intelligentia est illa quæ mouet & agit: quoniam corpus celi non agit principaliter nisi in uirtute superioris agentis intellectualis: quæ quidē p̄portioat̄ ad agendū in hīs quæ sunt circa intellectū directe: aut ergo oportet dicere: q̄ corpora celestia nō agunt p̄ formā intellectuale: aut intellectū humanū celo subiici. F. Miror admodū quandoquidē nitur̄ isti p̄bare corpora celestia non agere in aīam nostrā: & tam̄ agere in uirtute sue forme substantie superioris agentis intellectualis: quia forte non uiderunt a qua forma mouerent̄: si nō mouebant̄ ex p̄pria natura. Astro. Audi queso quæ ipsi cōtraria deducūt suis dictis. Oportet autem dicunt q̄ omne id quod recipit impressionē alicuius corporis esse corpus uel aliquā uirtutem corporea: intellectus autē humanus neq̄ est corpus neque uirtus corporea: ergo & cæ. hoc certe sequeret̄: si corpora celestia agerent & imprimerent secundū p̄p̄riam speciem suā: sed quia agunt: ut inquit̄ ipsi: in uirtute superioris agentis intellectualis recipit ergo intellectus humanus non a corpore celi impressionem: sed ab intelligentia agente superiori forma celi secundum q̄ p̄t agere: & humana anima recipere: quia dixerunt superiorē intelligentiam regere inferiorem: & superiora corporea regere inferiora: hæc autem sunt repugnantia inter se: ergo non est dicendum q̄ corpora celestia influant: & moueant̄ ab intelligentia: quod et̄ deduco ex alio illorū medio sumpto undecimo metaphisicæ: omne quod mouet̄ ab aliquo reducit̄ ab eo de potētia ad actū: nihil autē reducit̄ ab aliquo de potētia ad actū nisi p̄ id quod est actū: oportet ergo omne agēs & mouēs eē aliquo mō actu: respectu eorū: ad quæ passum & motum est in potētia. substantia autē intellectiua quæ est aīa celi agēs: est & mouens celū ut asserunt: ergo illa mota erunt intelligentia actu p̄ suā animā intellectiua: sicut dixit aristoteles loco allegato q̄ celū est desiderans & intelligens: intellectus autem noster est in potētia ad intelligibilia actu: ergo possibile est q̄ corpora celestia agant directe in intellectum nostrum: hoc autem deducunt ipsi p̄ incōuenientia: ergo nō sunt mota ab intelligentia corpora celestia: quod erat propositū: p̄terea si corpora celestia agūt in uirtute superioris agentis intellectualis ut in uirtute suæ formæ motiua ipsū in

telligere nostrum non transcēderet speciem & formā cuiuslibet corporis superioris agentis: quia non agunt corpora celestia secundum formam suam corpoream qua sunt hæc corpora sed secundum speciem suæ formæ substantiæ intellectualis siue in hereat siue iungatur celo & corporibus celestibus .sunt ergo ipsum iutelligere nostrum & forma celi per quam agit proportio nata ut unum ab alio possit regi & causari. F. Verum est pfecto q̄ celum habet animam intellectuam si celum est desiderans & intelligens: maxime. quia nullum corpus per formā suā corpoream potest intelligere: sed per intellectualem tātum: ergo ipsum intelligere nostrum non transcendit speciem: & formam corporum superiorum agentium: quod a nobis reputatur incōueniens. Astro. Sic est: & deducitur illud incōueniens alio medio. Audi: anima nostra secundum q̄ intelligit: unitur substantiis intellectualibus superioribus: quæ sunt superiores ordine naturæ substantiis intellectualibus inferioribus: quæ a superioribus reguntur uel gubernantur: ut sepius dixerunt. Nō enim potest anima nostra intelligere: nisi secundum q̄ lumen intellectuale inde scilicet a superioribus sortitur: quoniam celum agit i uirtute intelligentiæ superioris suæ formæ: ergo ipsum intelligere nostrum non transcendit speciem & formam cuiuslibet corporis celi. F. O astronome: & si ex hīs sequatur hoc inconueniens: & ideo non sit dicendum: ut opinor: & conuincor hīs rationibus q̄ intelligentia uniatur corporibus celestibus ut forma mouens & agens: tamen mihi uidetur uerum: q̄ anima nostra non possit intelligere nisi secundum q̄ lumen intellectuale sortitur a superioribus a deo scilicet. Astro. Recte opinaris hoc decepit antiquos philosophos Democritum maxime & Empedocle: & stoicos credētes hac rōne: q̄ sicut trāsmutatio corporū inferiorū sequit̄ mutationē corporū superiorū: ita intellectualis operatio nostra sequerēt corporū celestium motus factos & causatos i uirtute intelligentiæ superioris formæ celi regētis ordine naturæ inferiorē intelligentiā: & mouētis: nec dicebāt ipsi antiqui: put iponitens aristoteles quarto metaphisice & i tertio de aia intellectu. nostrū nō differre a sensu: ex quo seq̄ret̄ q̄ intellectus noster eēt q̄dā uirtus corporea seq̄ns corporū superiorū trāsmutatōem q̄d nimis absurdū fuisset apud tam sapientes & intelligentes phos sed quia

dicebant: ut nonnulli catholici dicunt: celum & corpora celestia animata intelligentiis mouentibus ea: & ratione uera concludebant superiora regere gubernare & causare inferiora omnia secundum proportionem eorum ad inuicem: ita ut corpora a corporibus & intelligentiis ab intelligentiis superioribus regerent: non habentes aliter cognitionem de deo & angelis substantiis separatis iuxta illud homeri: talis est intellectus in diis & hominibus terraneis: quale in die sui natalis induxit pater uirorum deorumque sol: per ipsum solem totum celum intelligentes uel iouem quem dicebant summum deum: quod stoici sequentes ut dicit Augustinus in quinto de ciuitate dei: & boetius in quinto de philosophica consolatione: ex sententia sua affirmabant: ex impressione tali celesti intelligentiones uel notiones intellectuales maxime nobis impium: & inde ex necessitate quadam fatali omnia coordinari: quod profecto esset si anima nostra non transcenderet etiam & uirtutem celi: omnemque eius formam mouentem non excelleret: sed ideo hec positio stoicorum est falsa: cum anima nostra omnia illa excellat nobilitate uirtute gratia & perfectione maxime ex dignitate libere sue uoluntatis: licet enim naturalia omnia & quae a libera uoluntate non dependent ordine naturae: secluso omni libero arbitrio necessario eueniant: quo tamen stante intellectus noster componit & diuidit & libere agit: & comparat suprema ad infima: & eligit: uniuersaliaque & formas simplices potest cognoscere: & forte aliqui homines cognouerunt: quae in corporibus celestibus non inueniuntur: habentes aliquam uirtutem corporibus celestibus altiore & efficaciore ipsis scilicet corporibus celestibus sine intelligentia quae eorum forma sit existentibus: aliter intellectus humanus a superiori illa intelligentia formatus uel dependens & rectus omnia sua & uirtutes omnes talis intelligentie superioris solum habere posset: & non altiores: cum et uirtutes animae humanae omnes & potentiae ab illa superiori dependere: producerentur: & regerentur: tanquam inferius a suo superiori conueniente: & proportionato: neque causam scientiae nostrae corporibus principaliter attribuerunt antiqui illi: sed intellectum a sensu discernentes sensitiuas uirtutes corporibus immateriales immaterialibus attribuerunt modo dicto: sicut & plato: & aristoteles dixerunt. Quare ex hiis omnibus concludendum est o fidelis angele quod sicut falsum est manifeste corpora celestia directe

nobis esse causas intelligēdi: ita falsum est manifeste corpora celestia esse animata anima intellectuā: & in uirtute illius ut in uirtute formæ agere. causa autem intelligentiæ nostræ primaria est deus docens omnem scientiā: ut spiritus sanctus cecinit in psalmis: secundaria uero causa est celum disponens corpora inferiora per suam formam motiuam nutu dei secundum magis & minus: hinc est quod homo unus est magis sciens altero secundum gratiam dei primo: & secundum celi dispositiones secundo. id est cān & rationem nostræ scientiæ Plato diuinus ascribebat ideis: quas dicebat ipse esse rationes cognoscendi uel imitandi essentiā diuinam & esse reale habere & imateriale. aristoteles uero intellectum agentem imaterialem asseruit: ita ut scientia quæ non poterat a celo secundum corpus causari: causaretur ab intelligentia celi tanquam a proportionato formali secundum conditiones proportionatas superiorum & inferiorum. F. Dixisti o astronomice quod intellectus noster componit & diuidit & libere agit &cæ. contra illa quæ subiacent tempore quod est numerus primi motus celestis: & non possunt fieri nisi in tempore: subiacet celo: & causantur ex motibus celestibus: & concedit sanctus doctor in tertio contra gentiles capitulo. lxxxiiii. ubi dicit quod intellectus noster abstrahit a tempore: sicut a loco: modo patet: quod operationibus nostris intellectualibus adiacet tempus: ex eo quod a fantasmatibus cognitionem habemus quæ determinatum accipiunt tempus ut octauo philosophorum id quod est aliquando in potentia: aliquando in actu mensuratur tempore: ergo intellectus noster non omnino abstrahit a tempore: & ut sic subiicitur celo licet forte prout componit & diuidit ut dicis tu intelligendo ipsum quod quid est abstrahendo scilicet intelligibilia a conditionibus sensibilibus: quod rarissime in actibus hominum euenit: possit a tempore aliquo modo abstrahere: tamen etiam tunc cum applicat intelligibilia prius abstracta ad res: indiget tempore quia non semper intelligimus quod prouenit ex alteratione facta circa partem sensitiuam: talis autem motus alterationis fit a celo: & mensuratur tempore. Astro. Verum est quod argumentum tuum concludit: certe intellectibus & liberis uoluntatibus nostris adiacet tempus: non enim possumus applicare intelligibilia primo abstracta ad res sine tempore: cum. n. quis

eligit: & libere agit: id facit in tempore: ergo non omnia illa quæ
fiunt in tempore: subiacent celo: & sic maior præpositio assum-
pta in argumento est falsa: licet loco allegato concessa sit.

FIDELIS.

Postea quæ o astronome ad obiecta per te responsum est: potes ne-
tux artis siue potius scientiæ præcipia: & ab antiquis dicta de na-
turis signorum: & proprietatibus planetarum & qualitibus ali-
quo modo probare: licet nulla facultas habeat probare sua præ-
cipia maxime propter quid ut expresse dicitur duodecimo meta-
phisice: & a commentatore in quinto commento ibidem: inquit enim
Auicena reputat hunc sermonem uerum. scilicet nulla facultas habet pro-
bare sua principia: sed absolute dixit quod primus philosophus ha-
bet declarare: ut possit dico scientia hec de iudiciis heri uel noia-
ri inter scientias aliquo modo: certe apud præcipuos philosophos
astrologia inter mathematicas & primi gradus certitudinis scien-
tias connumeratur: & apud aristotelem ipsum sexto metaphisice:
& a commentatore ibidem commento secundo: mathematica theo-
rica appellatur. inquit enim aristoteles: ut uerbis propriis utatur:
modi igitur philosophiæ theoreticæ sunt tres mathematica phisi-
ca: & theologia iuxta illud platonis studium quippe philosophiæ
tribus in rebus esse uidetur in speculatione uel actione in rebus
gerendis: tertia in ratione ipsa uersatur. Speculatiua uero partis
quod dicit immobiles primasque causas diuinas theologikum nu-
cupatur: quod circa stellarum statim: ac circuitum eorum in hu-
ius mundi constitutionem naturale: & mathematicum nuncu-
patur. & commentator: manifestum est quod scientia mathematica est
speculatiua: & rerum immobilium siue sint abstractæ a materia siue
uon: & post concludit quod modi speculatiue philosophiæ sunt tres
rerum mathematicarum. scilicet naturalium: & diuinarum: & nolo re-
ticere pulchrum eius dictum: necesse est inquit quod res immobiles
diuinae sint magis æternæ: quam mobiles. diuinae sunt enim corpora
celestia causa horum inferiorum: sed substantia abstracta est cau-
sa corporum celestium: ut etiam dicitur duodecimo metaphisice
per totum sed hec tibi obmitto: non uideo tamen rationem qua
re dicant astronomi: saturnus sic operatur: uel mars: & circulus
tali modo diuiditur: & alia quæ ad introductoriam artem scien-
tiæ spectant. responde si potes. Astro. Maiorem & altiore

ptē: q̄ meū igeniū possit exequi: aggressus es o fidelis angele: op-
tas me in medio deficere: ut uideū uideor: sed ne lōgior sim: attēde
ut fato siue deo ccedēte: postea uerbis si licebit platōis utamur.
Omnis scientia est de uniuersalibus: ut per ea sciamus descēde-
re ad particularia utilitatem in se continentia humanam. F.

Habes tu media uniuersalia ad hec particularia concludenda:
quæ participant utranq; naturam uel æquent. Astro. Hinc
inde ab antiquis tradita sunt decem & octo principia cōmunia
uel uniuersalia scita conuenienterq; reperta in corporibus tā su-
pioribus: q̄ inferioribus ut intellectus per ipsa ualeat ad intelligē-
dum de pluribus exaltari: & de ipsis ratioēs reddere: nec mirum
erit decem questiones siue regulas addendo illis: si largitor opti-
mus de suo claro uberimoq; fonte dederit responsa: ne scientia
tam nobilis gloriam sue maiestatis enarrans pereat: uel ab indo-
ctis conculcetur. Ideo cum celi enarrēt gloriam dei: ab ipso celo
inchoabimus: si prius principia sine quibus nullum corpus est
conuenientia cum celo stellis & istis inferioribus nominemus
quæ ista sunt: bonitas: magnitudo: duratio: potestas: instinctus
uirtus: appetitus: ueritas: delectatio: differentia: concordantia cō-
trarietas: principium: medium: finis: maioritas: æqualitas: & mi-
noritas. F. Heccine sunt principia in probatione primæ cau-
sæ & principii mundi adducta: cum eisdem uis ista probare?

Astro. Ita profecto si media nō deficient cum gratia altissimi
attamen principia ista ab illis in tribus differunt: quoniam in en-
tibus sensu perceptis loco sapiētie ponitur instinctus: loco uolū-
tatis appetitus: pro gloria hic delectationem habes: attēde si pla-
cet. ad hec sunt nouē subiecta generalia: in quibus totus mūdus
cōtinet. s. deus: āgelus: celū: homo: imaginatiua: sensitiua: uegeta-
tiua: elementatiua: instrumentatiua. De deo: & angelis in pposi-
to nihil: scientia enim illorum nobilioris est generis duodecimo
metaphisicæ. De celo solum & homine in ipso cætera includen-
do: ut sunt aperte. F. Ita est. in homine quodāmodo reliqua
sunt. Astro. Dixi notanda uerba decem pono regulas siue
questiones: quæ uere scibilibus numero sunt æquales ut: quid
quare: de quo: quantum: quale: quando: ubi: quomō: cum quo.

F. Platonī placuit primum de speculatiōe dialectica a diffi-
nitione inquirendum esse: quid ergo est celum? Astro. Recte

quidem cum non dubitemus celum esse: dicimus celum ē corpus quod habet magis extensam magnitudinē q̄ aliud corpus: & celum habet essentialē magnitudinē bonitatē instinctū appetitum delectationem uirtutem: & cætera principia absq; dico contrarietate essentiali accidentali uero sic: ut patebit infra. potest ergo de ipso & partibus suis: quæ sunt stellæ: planetæ: & signa tractari per questiones nominatas: & similiter de homine: qui est substantia sensualis & intellectualis uel homo est animal cui proprie competit hominificare. **F.** Quæ nam hec est hominis diffinitio inaudita quidem. **Astro.** Declarat hæc si sapiens essentialē & proprietatem rei: cum quattuor enim conditionibus declarantur uel tractantur ista generalia: cum diffinitione primo ut cognoscatur: & differat a quocunq; alio: cum differentia ne destruat in iudicio faciendo differentia: quæ est iter unū subiectum: & aliud: cum concordantia ut illa conseruetur inter unum subiectum & aliud: cum maioriā quæ quarta est conditio: ut secundum q̄ unum subiectum est maius altius & nobilius alio: ita attribuatur sibi altiora & nobiliora principia: diffinitiones & regulas: & species regularum sequendo: & seruando diffinitionem differentiam concordantiam: & maioriā ut prædictum est: ideo continuādo homo habet essentialē & naturalem bonitatem magnitudinē & cætera principia dupliciter sensualiter & intellectualiter. anima enim rationalis est forma intellectualis informans corpus hominis dans ei humanum esse: & conseruans illud in humana specie & habet essentialiter tres potentias scilicet memoriā intellectum & uoluntatē: quibus cū agit quicquid agit. est præterea corpus hominis uiuens cōstitutum ex potentia elementatiua uegetatiua sensitua imaginatiua habens motum ad suas operationes per formā predictā quæ quidem potentia habet essentialē & naturales bonitates magnitudines instinctus appetitus uirtutes & cætera principia de quibus potest tractari per decem questiones predictas seruādo conditiones quatuor predictas. instrumentatiua etiam quodāmodo est in homine quia est potentia uel habitus per quem fiunt opera non naturalia sed artificialia: & continet in se tres species scilicet morales & politicas sciētias: artesque mechanicas hec. n. & suæ species habent bonitatem essentialē & natu

ralem & cætera omnia differenter una ab alia:secūdum q̄ sunt
inter se differentes:de istis omnibus tractat artista generalis cū
decem questionibus regulando se per quattuor conditiones
generales supra memoratas. F. Hæc omnia concordant cū
principiis dictis sed non diffinisti alias potentias forte & in istis
aliqua noua audiam. Astro. Cupis noua audire: uetera au
dies:arrige ergo aures imaginatiua est potentia siue pars anima
lis per quam animal imaginatur illa quæ fuerunt corporalibus
sensibus præsentata coiuñctim:uel diuifim:& habet tres potē
tias sibi coessentialas scilicet memoratiuam appetitiuam & exti
matiuam:sensitiua est potētia cum qua animal sentit sensibilia
& habet sex sensus particulares. F. Quid dicis quinque sunt
sensus. Astro. Nō ne dixi q̄ uetera audies sex sunt:& nume
ra:uisus auditus gustus odoratus tactus sextus est affatus no
bilis sensus. F. Sic est nec prius aduertit de ipsis enim poten
tia ipsa sensitiua uerificatur aperte. Astro. Vegetatiua est po
tentia per quam fit naturaliter transmutatio de una substantia
in aliam sicut de pluuia in plantam & de cibo in carnem habet
etiā hec quattuor potentias attractiuam retentiua digestiua
& expulsiua. F. Iterum dic quomodo sextus sensus est an
in homine solo qui loquitur aut in pica quando loquitur addi
tur sextus sensus. Astro. Noua nunc audis in animali p̄fe
cto multa enim animalia sunt non habentia omnes sensus:ut
patet:sed lingua cōmuniter in animalibus perfectis duo gerit
officia gustus & uocis:maxime aereis & terreis:Aquatica uero
muta sunt ut plurimum. F. Sic habeo p̄cede. Astro. Iste
potentiæ dictæ omnes habent essentialiter & naturaliter dicta
principia absq̄ contrarietate essentiali & de illis potest tractari
per decem questiones seruando conditiones prædictas.Elementē
tatiua est ens naturale uel potentia in elementis per quā elemē
ta intrans compositiones & existunt & agunt in ipsis elementa
tis:elementa sunt quattuor ignis aer terra aqua:ex quibus consi
stunt elementa:ista etiā potentia habet bonitatem magnitu
dinem:& cætera principia cum contrarietate ratioe elementorū
quæ sunt cōtraria per suas qualitates proprias & appropriatas
& de illa potest ultimo tractari ut supra seruatis ut supra condi
tionibus:patet ergo q̄ celū & omnia inferiora in illis p̄cipiis

conueniunt ergo pari ratione conueniunt inter se per primum principium geometricū sed inferiora a se non reguntur ergo a superioribus reguntur cum quibus in tertio conueniunt F. Audiui & habeo dic rogo qualitates proprias & apropiatas. Astr. Profecto in hiis pendet tota uis scientie iudiciorum. nam ut probabo signa & planetae non habent istas qualitates & complexiones elementorum nisi effectiue scimus etiam quod elementa & elementata non agerent: nec possent agere absque superiorum iuuamine ut probabit: & probatum est ab ipso aristotele in multis locis sed attende ne ponamus capitulum in capitulo. Elementa dico habent propriam qualitatem & apropiatam. ignis .n. est calidus pprie: & siccus per apropiationem: quoniam sibi associat siccitatem. aer p̄terea habet caliditatem ab igne: & humiditatem propriam ideoque sua caliditas ut inquit Aristoteles remittitur: & temperatur aqua uero suam habet frigiditatem ppriam: & humiditatem habet ab aere: terra propriam habet qualitatem scilicet siccitatem quam igni apropiauit: & frigiditatem aqua illi apropiat si .n. sic non esset non fieret aliqua mistio naturaliter non .n. ex aere fieret ignis: neque terra misceretur aqua: nec igni aliter si caliditas aeris esset sibi propria: neque ulla fieret in mistis uictoria nec naturalis mistio habens a praedominio qualitatem aliquam: quare cessaret generatio: & corruptio: ut euidenter probabitur ab aristotele secundo de generatione: & quarto meteororum: & a cometatore ibidem. Dicimus enim q̄ pprium est magis bonum & magnum magisque potens & uirtuosum q̄ apropiatum: ideo elementa plus ualent per qualitates proprias q̄ per apropiatas: facta enim mistioe duorum gratia exempli: quorum alterum sit de natura ignis: alterumq̄ de natura aeris: ignis uincet aerem: & denominabitur complexio ab eo: quia aer calorem habet ab igne. F. Longus erit hic processus: nisi naturas horum per dictiones breues lignes tuo modo ab ipso aristotele loco supra enotato alio modo tradito. Astro. Sic apparet: sed si bene aduerteris: coincident: licet uerba diuersa uideantur sed attende hanc doctrinam si placet. F. Placet equidem. Astro. Nominemus ergo ignem per a: aerem per b: aquam per c: terram per d. F. Profecto recte commemorasti: insequentibus maxime istis opus erit. Astr. Dixi si coponat a & b q̄ a uincit b: quia b hēt

calorem de a & calor de b. habet maiorem appetitum essendi in
essentia de a quam in essentia de b quia a habet calorem proprium &
b appropriatum: ideo dico quod cum iuppiter & mars sunt in leone:
mars uincit iouem per calorem & siccitatem: & per alias qualita-
tes appropriatas: & licet leo sit masculinus & iuppiter masculi-
nus: & mars similiter: in nocturnitate tamen uincit: licet ipse sit
solus: & in aliis suis appropriatis: & dicitur coniunctio mala hoc
ideo quia complexiones elementorum habent magis generalia
principia bonitatis potestatis: & uirtutis: quam attributa ex masculi-
nitate & nocturnitate: cum sint fontes generales: & masculinitas:
& alia attributa sint specialia: ut infra declarabitur. Ad hec si de
duabus ut puta herbis equalibus in bonitate: & potestate ex
quarum una sit de b: & alia de d illa una medicina remanebit
equalis: quia contrariantur per qualitates proprias: & appropria-
tas: sed si sumerentur in cibo ab aliqua complexione de b uince-
retur d: & e contra. Eodem modo dico: o fidelis nota hunc passum
qui communiter ab astrologis negligitur: si saturnus iungatur io-
ui in geminis: iuppiter uincet saturnum: & e contra si obuietur
in tauro. Quare indicia debent fieri secundum planetam uincen-
tem. Item alia combinatione de b: & c: b uincit c: etiam si sumens
esset de natura c: licet tunc non ita fortiter uinceretur: sicut si pa-
tiens sumens esset de complexione b. quo fit si iuppiter ueneri iun-
gatur in aquario: & piscibus: tunc fortius iuppiter uincet uenerem
in aquario quam in piscibus: ulteriusque in combinatione de a: &
d: in aliqua medicina cum duabus herbis quarum una sit de a:
& alia de d: dico quod d uincit a: quia siccitas a est naturaliter propria
d: qui cum sua frigiditate quam habet ab aqua cogit a: de quo sua
siccitatem recuperat: neque a cum suo calore se defendere potest:
quia siccitas a maiorem habet appetitum cum d: cum sit propria
qualitas sua: quam cum a: & isti passus etiam sunt notati a medicis
in compositione medicinarum: semper enim d: uincit a: etiam si
patiens esset de complexione a uel de d. licet fortius cum d. quam cum
a: ut dictum est prius. Similiter est de planetis: si enim saturnus &
mars iungantur in ariete aut tauro: saturnus semper uincit: &
nota per istam naturam gratia ioci. Isto tempore inquieto regis
franciae: si unus conducterius armorum uel miles esset natura-
liter de Illustrissimo Ducatu Mediolani: & esset stipendiarius

ut ita dicam regis Franciæ si inter eos principes esset bellum: mi-
les ueniret ad ducem: & relinqueret regem: quia natura constella-
tionis suæ naturalis sibi daret naturalem appetitum ad hoc fa-
ciendum secluso libero arbitrio: alia combinatio principalis est
a c. in qua sunt qualitates contrarie & & pprie & appropriate q̄
naturaliter inter se nō delinquuntur tamen secundum medium
in quo fiunt una deuincit aliam: uel per naturam aliam additā:
ut si mars & luna sibi inuicem obuiant in piscibus c uincit a: &
si sibi obuiant in sagitario a uincit c: in capricorno autem iuncti
mars uincit lunam primo quia una humilitas non potest cōtra
duas siccitates: & secūdo luna uincit martem in frigiditate quia
una caliditas non potest cōtra duas frigiditates: & merito talis
constellatio dicitur confusa: idest a planctis indēnominata quia
quilibet planeta esset sic deuictus: nec ex istis conditionibus p̄-
cise posset astrologus nisi dubia responderet: sed tñ ista cōclusio
fere non posset euenire quin per alias substantias monstraretur
uictoria: & si per omnia esset paria: temperamētum aliquod cau-
sarent in rebus sibi propriis & appropriatis: si uero alius plane-
ta de a iungeretur uinceret a: & si de c. uinceret c. & breuiter non
a planetis: sed a medio in quo iunguntur fit hec denominatio:
quia diceretur frigida sicca constellatio: ut ante dictum est in b
d. Reliqua combinatio principalis & est sexta dicitur c d. quæ i
frigiditate concordat: & in passiuis contrariatur: & cum eius cō-
cordantia est contrarietas æqualis: uerum tamen c. uincit d. per
frigiditatem quoniam c. habet frigiditatem propriam d. uero ap-
propriatā: & si planeta de c. & planeta de d. sibi obuiant in signo
de b. uincit c d. cum b. cum ita sit q̄ c. cum b. concordant per hu-
miditatem: & b & d. sint ex toto contraria: & idem sequeretur si
fieret obuiatio in signo de d. in qua complexio de c. deuincitur:
tunc d. uincit c: & secūdum q̄ fit uictoria ita iudicium debet fie-
ri. Habitis ergo istis sex cōbinationibus possumus habere eorū
principalium conuersas: & sic erunt. xii. quæ xii. signis attribuū-
tur: ex quibus rationabiliter cōbinando ostēdemus ex uictoriis
combinacionum quattuor triplicitates resultare circulariter: &
sic trianguli erunt in quadrangulis: & ecōtra circulariter nume-
ro simili. F. Profecto hec primarum scientiarum sunt: aperi-
figuras istas & numeros si placet. Astro. Aperiā inq̄ clario

re figura. sint igitur in figura quattuor termini. a. b. c. d. ignis: aer
aqua: terra: ex quibus fiunt sex combinatioes rationales: & prin
cipales: & sex conuerse principaliu. F. Quorsu hec. Astr.
ab Alchindo tradita sunt & Ptolomeo: nota combinatioes
earumq; uictorias ut supra dictum est & habebis quattuor tripli
citates: & successionem signorum. xii. in zodiaco. F. Si pla
cet aperire hæc omitte quoad de numero planetar & signorum
questio fiet. Astro. Placet equidem & rectius ad id pertinere
uidetur. F. Audiui processum hunc tuu de principiis uideo
q; oculata fide antedicta principia in istis inferioribus esse aper
te tribus illis comutatis: aspicio & celum & stellas quomodo p
babis tu planetas & signa esse & influentias nedum numerum
eoru. Astro. O fidelis certe in omni scientia oportet aliqua
principia presuponere ut etiam in geometria Euclides punctus
est cuius pars non est de puncto ad punctum contingit rectam
linea ducere & cæ. sunt. n. communes animi conceptus quibus no
tis terminis statim intellectus assentit. ita hic o mi angele deduxi
ista principia tanquam communes animi conceptus: ens. n. & bo
nu conuertuntur. bonitas certe in omnibus est nouem subiectis
antedictis: & magnitudo duratio potestas & cetera principia: ma
xime in proposito in septem subiectis de quibus hic considera
mus sunt aperte & in celo: similiter ut ad quaesita tua responden
do oportebit aperire scito te alia quesiturum: ut paulo ante dixi
sti. sed aduerte & considera qua psupponere uolo. ea sunt qua
oculorum acie cõspecta antiquos & habraam ipsum caldeosq;
& ægyptios in admirationem deduxerunt: uidemus stellas figu
rasq; lune diuersas: & solis uariosq; ad nos accessus & recessus
ex quibus uariu effectus fiunt in nobis: & apud nos in aliis certe
frigus & estus mirabiles fluxus & refluxus maris: mēstruorūq;
motus: nihil aliud sunt q̄ influentia: multa possent alia adduci
& adducentur postea in proposito: quos uidemus continue effe
ctus stellarum mirabiles: & stellas aliquas errantes & non errā
tes moueri proprio motu contra firmamentum: errantes quidē
percipimus die uno aliquas notabiliter moueri contra firmamē
tum: ut lunam uenerem mercurium & Martem saturnum uero
in duobus uel tribus diebus percipiemus paulo moueri: cū in
strumentis uero percipiuntur eorum motus in oris. F. O

quenam hec instrumenta? Astro. Multa diuersa geometrica
& arithmetica simul: q̄ ambæ principaliter seruiūt astronomiæ
ut Aristoteles sexto & duodecimo metaphisice. Vidētes attēde
isuper antiqui ægyptii eclipses: & formas stellarum uarias i ce
lo figurasq; diuersas: propterea quia in ea regione nullis subtexi
tur celum nubibus ut refert Eusebius & lactārius: admirati cō
siderarunt motum in illis stellis non erratis tardiorē: quas fixas
appellarunt: ppter motum quem habent simul & tardum: cau
sasq; æclipsiū magno studio & gratia altissimi opitulante sunt
scrutati. Hæc prius seth quintus filius adæ inuenit: & tabulis la
pideis inscripsit: ut testatur Iosephus istoricus fidelis. hec Enoc
& habraam uidit: pbauit tales milesius timeusq;. Eclipses geo
metricæ Hermes trimegistus Ptolomeus Gebes & multi post
eos demonstrarunt. F. Sufficit ergo q̄tum ad propositā que
stionem utrum sint: q; uisa sunt signa: & planeta: & stellarū for
matæ imagines uario modo ex stellis diuersis ab auctoribus su
pra nominatis oculis inspectæ sunt & a nobis aliquando cō
spici possent. Astro. Sic inq̄ & non mentior: uidi ego anno
christi Iesus. M. cccc. lxxii in mense Ianuario in claritate noctis
magna stellarum obseruans stellam comatam magnam dictā
dominum asponē: tunc in leone apparentem: celo sine nubibus
existente cooperanteq; claritate tante exaltationis ignitæ. aspexi
formam leonis cum ore aperto sine lingua habentisq; caudam
ad intra costas: uel tibias super dorsum elatam: extremitate eius
caudæ protracta ad radicem eiusdē in circulum fere: in qua ex
tremitate situata est stella primæ magnitudinis admodum luci
da: stellisq; aliis magnis & paruis ita ornate & compositæ picta
uel lineata forma erat: ut mire pulchritudinis q̄ hūanitus descri
bi posset uideretur cogeret quæ intuentem me admodum deū
conditorem æternum laudare & admirari: cum actus eius nec
currentis nec saltantis nec stantis uideretur: sed ut ita dicam ad
omnem motum prōptus: ferocitatem obseruans naturalem: nō
imanitatem. F. Ex hiis ergo facta est uera ratio q; sunt.
Astro. Ad hec inquit plato i Epimenide uctusta eos regio aluit
qui primi hec inuenerunt: longam autem ætatē multi cōsequuti
sunt propter æqualitatem aeris serenitatemq; quā ægyptus ma
xime atq; siria possidet: quare ab initio usq; ad hec tpa innumera

bilibus computata ut dicunt multis q; annis examinata: uere nobis tradita sunt: generatione post generationem: ut Iob etiam dixit. F. Heccine mea sunt uel tua? Astro. Vera catolicorum auctoritate firmata nostra arbitror: audi a quo animo: cum praeuidissent futurum diluuium Seth aliiq; sapientes: scientias & maxime astrologiam lapidibus inscribere: & ut refert Abidenus istoricus. Sossitrus princeps saluare se cupiens cum a Saturno astrologo accepisset imaginam uim admodum aquatum futuram ad armeniam nauigio confugiebat naturali instinctu tanquam ad altiore locum: sed aque ipsum in uia oppreserunt: non recte de toto praemonitus: licet deus publica signa de futuro diluuium in caelo fecisset sua infinita clementia. at Noe scientia astrorum eruditus maxime praemonitus de futuro diluuium formaliter a deo de tempore & modo Archam miro ingenio & artibus mathematicis fabricatam: ut a sapientissimo Moyse describitur ascendit cum suis iuxta dei praecipitum: & ad baram uel Parim armeniae montem confugit & euasit nutu dei: nauis illa adhuc ut dicit Eusebius pamphili inuenitur in armenia: cuius ligna remedium hominibus aduersus multos morbos mirabiliter afferunt. F. Quid hec ad rombum. Astro. Vide: audi qua antiqua sit hec scientia: & amicis dei demonstrata: Noe Enoc primo & post habrae: Moyse: ergo & nobis esse debet colenda. F. Dic. aures arrigo. Astro. Rursus cum primos homines longis temporibus Moyses uixisse asserat huius rei testes graecorum & barbarorum istoricos quos nominat Iosephus citauit: Nullus inquit breuitatem uitae nostrae considerans: scribi opinetur tam magno annorum numero Priscos uixisse. uirtutis enim gratia & ut res posteris perutiles gloriosasq; relinquerent: & astrologiam geometriamque pariter inuenirent: longa sibi diuinitus uita largita fuit. Moyses rursus & Berofus caldeus qui Caldaice defloruit late uitam habrae conscripserunt. decima inquit Berofus generatione post diluuium praecclarus quidam iustusq; uir & singulari celestium doctrina praeditus apud Caldeos fuit de patre autem nostro: quanuis non nominet scribit: ut Iosephus testatur capitulo decimoquinto. Hecateus uero librum de habraam scriptum reliquit: plura q; hec eadem affir

mans Nicolans damascenus etiam multa de eodem scribit: & inter cetera narrat eum petiisse ægyptum: cum fame cananea premeretur libetiusque illuc profectum ut ægypti sacerdotes de diis loquentes audiret: illisque meliora tradidit: falsa esse demonstrans quæ illi de diis opinabantur: unde factum est ut tanquam grauem sapientemque uirum admirati tam ad intelligendum quam ad persuadendum quod uellet paratissimum ducerent: ipse uero arithmetica: & astrologiam eos docuit: cum antea hec ægyptii penitus ignorarent. Alexander uero historicus peritissimus de iudaica historia inquit decima generatione post cocussam turrin diuinitus a gigantibus edificatam in Camirine babiloniae urbe quam alii uenie dicunt quod nomen graece caldeopolim significat: natus est habraam: qui sapientia omnibus excelluit a quo astrologia fuit inuenta apud caldeos. Is iusticia pietateque sua sic deo gratus fuit: ut diuino precepto phenices rationem solaris & lunaris motus aliaque astronomica docuerit: unde phenicum regi gratissimus fuit deinde uictis phenicibus fugatisque armis liberato fratuele. Loth etiam ab hostibus magna praeda habita migravit in ægyptum uixitque habraam in æliopoli cum sacerdotibus a quo astrologiam sacerdotes illi didicerunt: qui tamen astrologiam non inuenisse: sed ab Enoe per successionem sibi traditam fatebatur.

F. Immo graeci aiunt athlantem astrologiam inuenisse: hercule supposito sidera fulcit athlas. Astro. Atlantem & Enoc recte hic alexander historicus eundem asserit fuisse: Enoc porro genuit matusalem: qui ab angelis dei multa de eisdem cognouit: & alios docuit. hic Enoc mirae sapientiae uir: & secretorum naturae maximus indagator: ut libri eius demonstrant: fuit. Vide quae de herbis stellis & lapidibus & figuris miro artificio & scientia alta conscripsit: hic integritate pietate & iusticia adeo gratus summo deo fuit: teste Moyse: ut hunc ipsum omnibus scientiis imbutum transmigrauerit ad paradysum deliciarum & uoluptatis terrestrem. F. Garris ne o astronome sacrae litterae tenent Eliam cum eo adhuc uiuere: de tertio dubitant. Astro.

Credo ego equidem quod deus prouidens ab aeterno futurum antichristum perfide hominibus predicat se filium dei esse: & messiam in lege promissum: multaque uia naturali miranda facientem propter quae multi sic esse coniecturabunt: seruaerit cum Elia: Enoc mirabile uisus

eadem naturaliter operantem: ut undiq; conuinci possit pseudo
ille propheta Antichristus. F. Antichristus per artes Ne
gromanticas operabitur: ergo forte ut dicitur in speculo magni
Alberti: libri tales deberent conseruari: & non destrui. Astro.

Dixit Albertus sine præiudicio melioris sententiæ proderit ha
bere & inspexisse: cum iam tempus prope est: transeāt hæc: & au
di Ortapanum istoricum dicentem Ebreos ab habraam dictos
quem ad pharetantem ægyptiorum regem migrasse: & astrolo
giam illi tradidisse: & honores maximos habuisse. Vide quātū
antiqua & mirabilis sit hæc scientia: q̄ honoratos & mirabiles
homines a priscis regibus sacerdotibus & populis redderet:
quid de sapientia Ioseph quam successione naturæ sibi reliquit
habraam: licet ab ægyptiis didicerit artes liberales: cum patipha
res a negociatoribus uenditum habuisset. uide quāta apud pha
raonem fecerit in declaratione sompniorum: quæ licet nutu dei
facta sint: ut littera genesis refert: præceteris ægyptiis edoctus e
rat: Ita ut in scientia augurandi nullus ei similis tunc haberetur
propter quæ ægyptum annis septem gubernasse fertur a quo
Moyse edoctus recedit: cuius tanta fuit sapientia: & doctrina:
ut facile omnium rerum causas cognouerit: & maxime in astro
nomia omnes alios superauit: cuius doctrina multa Orpheus
didicit: & Numenius pythagoricus dixit: nihil aliud esse plato
nem q̄ Moysem attica lingua loquentem: unde factum esse ait
artapaus istoricus: ut quali deus ab ægyptiis coleretur propter
prædictionem futurorum: & propter litterarum inuentionem
mercurium etiam appellatum: licet multa quæ fecerat: diuino
iussu exequeretur: aitamen cum apud pharaonem sapientes ma
gi & incantatores eadem fere facerent scientiis suis: ait Moyse
o pharao ego non despicio scientias ægyptiorum: sed quāto di
uina excellentiora sunt humanis: tanto mea omnia ista excellūt
& serpenti suo præcepit: ut deuoraret omnes serpentes ægyptio
rum: & deuorauit omnes: uide Iosephum Euxebium Lactan
ctium & magistrum istoriarum scholasticarum & multo plu
ra inuenies miranda. F. Memini uidisse Exodi capitulo se
ptimo ecclesiastici: constitui te deum pharaonis: dixit dominus
ad Moysem. nimirum ergo si tanq̄ deus ab ægyptiis colebat.
Astro. Non essentialiter sed nuncupatiue dixit: ut Gregorius

asserit: nam alibi etiam dicitur deus stetit in synagoga deorum
inter omnia scilicet essentialiter uero super omnia: & cum dixit: ego
sum deus habraam deus Isach & deus Iacob. F. Hæc ne
aliquis græcorum antiquorum quæ commemoras tradidit: cum
hanc scientiã iudei a caldeis phenices a iudeis græci a phenicibus
accepisse ab antiquissimis istoricis traditum sit. Astro. Cer
te iuniores: antiochus Doratheus & fronto & Timens Ptole
meusq; & alii Euclidis stillo hanc præclaram scientiam tradide
runt: at antiquorum primus omnium græcorum pythagoras: quæ
tamen multi non græcum: sed sabinum aut sirium aut Tiriñum
fuisse contendunt: sed hunc græcum ego arbitror: sed phereci
dem doctorem sirium habuit: nam non eum solum: sed. perfa
rum etiam magos: & ægyptiorum diuinatores & brachmanas
iudeorum philosophos audiuisse asseritur: sic ut ab aliis arithme
tricam: ab aliis geometriam: post ab aliis astrologiam: & ab aliis
musicam: & aliud ab aliis acceperit: a græcis autem nihil eum
habuisse ausus quispiam est dicere: tanta doctrinæ & bonarum
artium penuria in græcia fuit: anteq; pythagoras omnia quæ ab il
lis collegit summo studio docuerit: & propterea altos meruit ho
nores a quo prima philosophia processit quam italicam quoni
am ibi maxime docuit appellare solent. Secunda est quæ thales
unus de septem sapientibus tradidit quæ ionica nominatur: ter
tia Eleatica dicitur cuius xenophanes collophonius auctor ascri
bitur. Thalem autem multi non græcum sed phenicem dicunt:
nonnulli millesium fuisse arbitrantur: quem tradunt ab ægyptio
rum diuinatoribus pleraq; accepisse: quid in hac sua philosophia
uerius uel dignius tradidere quæ quod de astrologia cæterisque
mathematicis ostenderunt: quid aliud gloriatur Democritus a
barbaris didicisse: quam linearum demonstrationes: in quibus
postea nullus sapientum ægyptiorum præualere: uel eum supe
rare potuit: quid maius quid dignius in se habuere græci uel ex
cellentius quæ quæ de celestibus ac diuinis conscribere. talia. n.
hec sunt qualia propinquiores homines deo reddunt: hinc est
quæ mirabilia a polinis responsa uidebant: & ab indoctis diuina cre
debant: cum re ipsa nihil aliud quæ astronomica essent responsa:
quo fit ut contra eam in primitiua ecclesia non nulli niterent: ut testat
porphirius in libro de oraculis: & Eusebius in sexti principio: cum demo

nes illi perfidissimi & astuti scientia hac quodammodo media a popularibus & indoctis colerent: quando tamen non scientia sed superbia demonum esset uehementer deprimenda prout ad uentum domini nostri Iesu Christi completum est: & ignorantia hominum arguenda. Concludo ergo o fidelis questionem si est omissis quae ab Enopide & Endoxo rationibus de zodaico: & formis eius dicta sunt: quia planetae stellae: signa: duodecim: & formae aliae celestes: & influentiae eorum esse aperte concluduntur: oportetque ad uere de rebus humanis & naturalibus philosophandum celestia diuina quae aperto sensu percipiuntur non ignorare: ut per quendam indum socrati colloquentem athenis responsum fuisse refert Aristoxenes musicus. F. Hec certe omnia magna admodum auctoritate antiqua & noua ratione firmata sunt: nosti ne alios hec tradidisse magne auctoritatis & potentiae uiros: ego Pithosium & Necepsim commemoro: quorum alter egypti gubernabat imperia: amborumque prudentiam ad ipsa secreta celestis diuinitatis accessisse: secutosque Esculapium inimico genesi: & Anubim: quibus potentissimum mercurium numen istius scientiae secreta commisit: Omitto Orpheum Tritodemum aratumque poetam & achilem prudentissimum appellatum uersibus heroicis secreta astronomiae scientiae disertissime scribentem: de aristotele ipso quid sentis hec ne ignorauit.

Astro. Placuit admodum o fidelis mi angele hec a te memorata intellexisse: sicuti ego apud non nullos doctrinam illorum accepi: & in mathematicis scientiam mirabilem: iudicia ego aristotelis ab auctoribus dignissimis allegata uidi egregia: neque credo tam egregiam disciplinam & unum hoc praecipuum quod eius diuinum ingenium non fuisset executum reliquisse ipso te stante primo metaurorum de formis caeli cum dixit cometam apparuisse ab axis principio: & ascendisse usque ad zonam orionis: & subeuntem stellam louis in geminis: & aliam ad stellam: quae est in femore canis: quae non possunt nisi arte & scientia comprehendere uere cum paulo post dixit: quod ex necessitate mundus iste inferior superioribus latioribus est contiguus: ut omnis uirtus inde gubernetur: subiungit: iam uisum est a nobis per astrologica teo remata: quod terra quibusdam astris est minor: & in secundo celi de ordine stellarum dixit: & iam diximus omnia ista in libro nostro qui

uocatur astrologia: & hanc scientiam a deo extollit ut sit mirabile audire: & similiter commentator: licet alibi impugnet quod ignorat: sed iam audi sequentia quia pro completa aduinatione dicendorum institui ponere librum rationum in scientia astrorum iudiciali: & ideo cum signa & planetae sint praecipua: in quibus tota ars pendet: primo est soluenda questio quid sit signum: quid planeta. F. Dic inquam ut frugi sis: Quid est signum quid planeta. Astro. Signum dico partem celi in qua incipit primo influentia: & uirtus celi: quae transmittitur ad corpora se mouentia: & mota per illam influentiam & uirtutem: ad operationes naturales: & planeta est stella quae influentiam dictam naturaliter dat corporibus inferioribus: quae per illam influentiam appetitum habent & naturam quae moueant & causent eorum naturas & uirtutes ad operationes naturales: & ad conditiones illis pertinentes: signum etiam stellae & planetae in se habent propriam uirtutem: quae de sua est essentia: & cum illa uirtute inferiores uirtutes elementorum & rerum elementarum in eis quibus uirtus celi est appropriata: ut eorum sit instrumentum cum quo se moueant ad agendum: & cum quo mota sint per corpora superiora: & per hoc uirtus quae uenit de superioribus ad inferiora habet duplex instrumentum proprium & appropriatum: ut puta lux solis & eius motus sua sunt instrumenta: cum quibus ignem mouet ad illuminandum & calefaciendum qui quidem ignis cum illis instrumentis quae de supra ueniunt: se ipsum mouet in se ipso: & in aliis elementis: & elementis: procurando & multiplicando suas operationes naturales per calorem & lucem: & per suas alias proprietates: cum quibus facit omnia quae facit naturaliter dicta ab astrologis: signa ergo sunt stellae: & planetae domini & magistri in inferioribus: qui mouent & disponunt & ordinant euentus & appetitus & motus naturales: & propter hoc corpora superiora dicuntur: & sunt domini: & causa corporum inferiorum: ex uirtute suae animae: ut dictum est: & hoc est quod astronomi prima diuisione sua sic celum diuidunt in signa stellas & planetas &c. & dicunt quod operationes naturales in inferioribus quas sentimus & imaginamur: sunt impressiones corporum superiorum: quae in operationibus suis imprimunt similitudines proprietates uirtutes & naturas: si ut ut ita loquar

pes qui ponit in arena suam similitudinem: per hec & alia dicenda potest doctrina haberi ad cognoscendum corpora cœlestia & ad faciendum de ipsis diffinitiones: cum dictum sit quid sint: & quid habent naturaliter in se ipsis: si prius inuestigabimus id de quo sunt. Accede ergo o fidelis: & uide si hec aliquid in se habet infidelitatis uel erroris. F. Indiget mora: sed age respōde questionī de quo sunt signa stellæ & planetæ: de qua materia celum & stellæ: & de quo est influentia: & uirtus: quam ad corpora inferiora transmittunt: uidisti de materia celi auerroim aristotelem & auicenam. Astro. Mitte Sat habeo: audi si placet inquit Iosephus celum deus super omnia collocauit: ipsumq; ab aliis distinguens in semet ipso cōstitutum esse præcepit. in quo posuit solem lunam signa & stellas: celū dico simpliciter in quo sunt signa fixa uel stellæ non erraticæ: & planetæ: quæ sunt partes ipsius celi totalis esse de cœlestiali forma: & cœlestiali materia: de quibus est celi substantia: quæ una est de quinque generalibus essentiis. F. Non ne plures sunt essentiæ. Astro. Quinq; sunt in quibus totus mundus continetur: prima essentia ē deus sublimis super omnia colendus: secunda intelligētiarum. tertia celi: quarta elementorum: quinta elementatorum: neq; aliter rectius ut arbitror nuncupari potest: & quoniam oportet illam esse de forma & materia: quia corporea & quanta locum occupans: cū omnis actio sit per formam: & sine forma non possit esse ens actu nec actionem habere: nec per consequens etiam si materiam propriam non haberet: celum nec partes suæ dictæ passionēs proprias non haberent: cum quibus possent esse causa naturaliter passionum in se & in inferioribus: per naturam & secundum cursum naturalem: quoniam influentiæ quæ de superioribus corporibus ueniunt ad inferiora: si portarent uirtutem & naturam de formis superioribus: & non de materiis superioribus passionēs naturales inferiores non haberent appetitum ad passionēs superiores & natura esset appetitu uacua per priuationem conuenientem naturæ celi: & partium eius in formalitate: & materialitate cum natura inferiori: pro cuius uacuitatis conuenientia: plurima sequerentur inconuenientia: qm̄ primo sequeretur q; corpora inferiora nō haberent cū quo uel in quo naturā suā participaret in quodā formali & materiali cū quinta essentia superiore: nec

Secūdo corpora superiora haberent cum quo participarēt per passiōes: quoniam una stella in aliam actionem habere nō posset sine passione: & passio in ipsis esse non posset: ab ipsis priuata materia: & sic de aliis inconuenientibus: nā mercurius dictus conuertibilis sine propria materia nō posset habere causam sue conuersionis: nec similiter luna nec alius planeta posset habere causam receptionis influentiarum superiorum: quæ in ipsis recipiuntur per appetitus: & instinctus suos naturales habēt ergo corpora celestia materiam propriam quæ est de eorum essentia: & qua corpora ex tota sua materia cōsistunt per quam possunt esse corpora: cum totam materiæ potentiam forma sua celestis adimplēat: ut non remaneat in ipsa potentia ad aliam formam per consequens: nec in alia materia remanebit potentia ad hanc formam. est ergo probatum corpora celestia esse de celestiali forma & materia: per quas possūt esse corpa. F. Sic est o astro nome. sed inuestigare rursus conuenit de quo ē eorum forma & materia. Astro. Dico q̄ forma & materia celi & stellarum sunt de se ipsis & non de aliis: nam formaliter sunt de substantia li bonitate sua: quod si non esset sequerentur plura inconueniētia: quoniam si celum nec stelle sunt de substantiali bonitate sua: sed accidentali quia de altero earum sunt: sequitur q̄ celum nō esset formaliter bonum: sed accidentaliter: & sic substantialis sua bonitas esset sibi mala: quoniam sua substantia non esset bona per suam essentiam & naturam: sed per suam bonitatem accidētalem: & sic accidens per suam essentiam & naturam in celo eēt bonum: & sic nulla substantia esset magis uirtuosa nobilis & potens q̄ suum accidens: ut uerbī gratia iuppiter si non esset bōus per bonitatem substantialem: quæ est una pars suæ substantiæ bonitas quam transmittit inferius causaret bonitates accidentales: & non essentielles: A sic substantiæ inferiores non essent effectus substantialium bonitatum superiorum: sed accidentalium unde sequitur q̄ instinctus & appetitus qui sunt in inferioribus se haberent cum maiori uirtute ad accidentia superiora q̄ ad substantias superiores: quæ sunt dominæ & magistræ & motrices suorum accidentium: ut dictum est & probatum supra. hæc autem impossibilia sunt aperte ut patet intelligenti: ergo forma & materia celi sunt de se ipsis de substantiali bonitate sua: quæ est

pars celi:& nō de aliis. Sed aduerte o fidelis q̄ de illa substantia
li bonitate exit una alia bonitas accidentalis:quæ quodāmodo
est instrumentalis bonitas:cum qua celum bonificat naturales
bonitates inferiores. F. Ergo per accidentales bonitates uel
formas influit. Astro. Attende cum in istis inferioribus sint
substantialia & accidentalia:neesse fuit in celo ex bonitate sub
stantiali concipere instrumentalem quæ locum tenerent accidē
talis:cum qua celum bonificaret naturales bonitates transmit
tendo ipsis influentiam:& uirtutem sue substantialis bonitatis:
& accidentalis. F. Sat habeo ut exinde substātiās bonificet
in inferioribus:& earum substantiarum accidentia. Astro.
Recte concepisti. F. Sunt ne in celo alia principia quæ tu i
probatione prime cause adduxisti? Astro. Sic certe iūmo ad
probandum de quo est celum:istis principiis uti oportet:& cū
de bonitate loquor de aliis intellige. F. Accede si placet &
ostende aliqua. Astro. Ergo obserua recte uerba: quoniam
probabo celum esse formaliter de substantiali magnitudine du
ratione potestate:& q̄ in eo sit instinctus naturalis & appetitus
& uirtus naturalis:& tamen non sit in eo contrarietas per se &
essentialiter:& arguo primum ex supradictis de bōitate. Quia
si celum non esset formaliter de substantiali magnitudine:esset
de accidentalibus:ergo esset magis magnum per accidentalem ma
gnitudinem:q̄ per substantialem. Hoc autē impossibile est: cū
naturaliter substātia plus habeat de entitate & natura:q̄ accidēs
aliter non haberet naturam & potestatem extensionis per circu
lum:ut uideamus. item si celum non esset de duratione substātia
li maiorem haberet naturam & potestatem in durando per suū
accidens:q̄ per suam substantiam:& sic duratio substantiæ esset
substantata in duratione accidētis:unde ex hūis sequeretur deor
dinatio in natura:quia substantia sustentaretur in accidente:&
non econtra. Idem arguo de ceteris dictis:quia si celum nō esset
de potestate substantiali:& instinctu:& appetitu substantiali:&
de una substantiali uirtute primo esset magis potens celum per
naturam accidentalem:q̄ per substantialem:& accidens magis
potens q̄ substantia:& similiter si instinctus naturalis qui ē una
de partibus suis essentialibus non esset substantialis in inferio
ribus:totus instinctus esset accidentalis:& appetitus & uirtus

omnis: sequitur ergo q̄ sit celum de substantiali uirtute: & aliis
principiis substantialibus. F. Audiui inq̄ multa illorum cē
principia. Item partes eorum: ergo habent principium finē con
cordantiam differentiam quietem & contrarietatem. Astr.
Non ne dixi recte uerba esse obseruanda. hec quæ dixi p̄cipia
sunt partes celi essentialis: ut infra aperiam: attēde. celum enim
quiescere non potest nec contrarietatem habere per se: quia non
est generabile neq̄ corruptibile: per accidens tamen multe sunt
contrarietates in celo: in motibus enim inferiorum cōtrariis da
tur quies in mediā: & si sic non esset ex medio sæpius dicto seque
retur q̄ celum esset maius per accidens q̄ per substantiam: & ma
iora essent illa accidentalia & nobiliora q̄ substantialia in celo:
& sic in se ipso inordinatum esset: & ita suum effectum causaret
inordinatum: faceretq̄ q̄ ignis arbor homo & alia elementa &
elementata essent cum maiori nobilitate & perfectione per acci
dens suum q̄ per suam substantiam: quod est impossibile: & cō
trā experiētiam quam sentimus & imaginamur & intelligimus
de substantiis inferioribus: & eorum accidentibus. probatum ē
ergo deo fauente: q̄ celum est de substantiali bonitate instinctu
appetitu & uirtute & aliis essentialibus & naturalibus partibus
suis substantialibus: bonitas enim se communicat forme per ac
tionem in quantum celum est faciens bonum: & per magnitu
dinem potest magnificare: & sic per ceteras partes suas operari.
Inuestigabimus modo a quo sunt hec dicta bonitas scilicet ma
gnitudo instinctus & aliæ partes celi essentialis. F. Quæ
nam hec est perscrutatio: & abstractio: non ne omnis bonitas ē
a prima bonitate: & magnitudo a prima magnitudine & sic de
ceteris. Astro. Audi & mentem eleua ad dicenda: quoniā &
instinctum essentialem & appetitum dico a prima causa esse: si
cut & bonitatem: hæc enim bōitas magnitudo & cetera celi sub
stantialia ab inferioribus non sunt deriuata generata: nec facta:
nec creata ab alia magnitudine bonitate: & ceteris q̄ a prima: sed
deus creauit & fecit unum generale principium eorum: ut causa
ret omnes bonitates magnitudines & ceteras corporales & na
turales: inferiores: & ratio quare bonitas est de substantiali ipius
bonitate & non de aliquo alio est quoniam oportet dare unam
bonitatem maiorem corporalem & unam magnitudinē corpo

ralem & unam durationem &c. que non sit de alio naturaliter aliter esset processus in infinitum dicendo quod bonitas celi est de una maiori bonitate: & quod illa maior bonitas esset de alia maiori bonitate & sic in infinitum: & ideo deus determinauit principia generalia ad species sub principis existentes: aliter per naturam genus non esset supra speciem: neque species esset supra individua: quod esset inconueniens & impossibile secundum cursum naturalem & potentiam dei ordinata: est ergo bonitas celi de substantiali ipsius bonitate: & non de aliquo alio materialiter: sed a deo tantum per creationem: & sic de magnitudine & aliis partibus essentialibus de quibus etiam est forma celi. F. Hæc inaudita sunt: potes ne hac uia probare de quo sunt influentiae que transmittuntur de superioribus ad inferiora: accede si potes ad hæc.

Astro. Credo equidem posse & id probare: attende exemplum Sigillum quod imprimi similitudines suarum litterarum in cera: similitudines influit in cera: quæ non sunt de essentia sigilli: quoniam sigillum non ponit aliquid de essentia sua in cera: quoniam litteræ quæ in ipso sunt de essentia sigilli sunt: & tamen ab ipso non recedunt: simili modo o fidelis signa celi & planetæ non transmittunt aliquid substantiale uel accidentale de eorum essentiis & proprietatibus & naturis ad corpora inferiora: sed imprimunt in ipsis inferioribus suas substantiales similitudines: quæ sunt influentiæ: quas ad inferiora transmittunt: & illæ influentiæ inde deductæ sunt de qualitatibus de potentia ad actum in substantiis inferioribus: per superiores substantias sicut per sigillum: ut ita loquar: quod similitudines suarum litterarum deponit in actu in cera: & sic similitudines siue influentiæ quæ de superioribus transmittuntur ad inferiora: sicut similitudines bonitatis appetitus & uirtutis &c. mouent inferiores substantias ad educendum in actu formas quas habent in ipsis & hoc est quod dicit Ptolomeus: uultus huius seculi subiecti sunt uultibus celestibus: sicut sol qui cum suo splendore magno in estate magnum calorem multiplicat in igne uel per ignem: & sicut luna quæ cum suo cremento & decremento crescere facit & decrecere fontes riuos: & menstrua in feminis: & cancris &c. Item appetitus & instinctus in substantiis quæ sunt sub sua constellatione uel sub illa nascuntur: & sic suo modo de aliis constellationibus corporum celestium

sicut saturnus qui quando est in signo in quo habet maiore potestatem quam alius planeta facit homines natos in sua constellatione graues ad se mouendum: & alter planeta facit agiles. F. Sic loquendo profecto nihil quod mea sententia saluari uel defendi non possit adduxisti. Sed si placet responde quare sunt corpora celestia ad ornatum ne & quare influentia? Astro. Iam medium silentium tenent omnia: dormiendum censeo usque mane post audies quae ab altissimo inspirabuntur. F. Lucessit surge uoad spiritus de largitate sua spirat: responde quare sunt haec?

Astro. Tribus modis hanc questionem considerare possumus. Primo secundum causam & effectum: & sic dicemus quod celum & stellae sunt quia factorem habent deum creatorem qui celum creauit & corpora celestia & influentias: & ideo quia deus est creator est celum & stellae & influentia: quae sunt effectus & ipsius operatio. Secundo modo sunt per modum formalitatis sicut homo qui formaliter est: quia est de anima rationali & corpore humano formatus: & sic celum & superiora corpora sunt quia formaliter sunt & essentialiter de forma & materia celesti: ut dictum est proxime: si notasti. Tertio modo ratio finis questionem absoluit. homo enim est homo ut recolat & intelligat & diligat deum: & illi seruiat toto corde: & premium aeternum accipiat: sic celum & stellae sunt & influentia ut substantiae inferiores uiuere possint: sicut panis est ut homines de ipso uiuant: & ut sit generatio & corruptio & priuatio per alterationem uite in mortem: quoniam absque celo & stellis non esset generatio nec corruptio: neque dies neque hora neque tempora anni: neque aliqua operatio naturalis: quoniam absque influentia celi non posset generari elementum ex elementis: ut etiam dicitur secundo de celo & mundo: & primo metaurorum: & alibi: quoniam non esset natura quae moueret instinctus & appetitus naturales ad agendum in substantiis elementatis & uegetatis & sensatis: quoniam principia inferiora sicut ignis plura & homo & similia semet ipsa cogere non possent ad suas contrarias naturas: ignis enim siue iuuamine solis non posset aquam compellere ad calefaciendum: ut carnes in olla calefacierent: cum aqua id agat contra naturam propriam: & ratio huius est: quia aqua concordat: cum terra per frigiditatem & cum aere per humiditatem & ignis per se non posset illam con-

cordantiam destruere duarum frigiditatum & duarum humiditatum: & ipsam mutare in contrarium per calefactionem: absque sole qui plus iuuat ignem ad calefaciendum quam illa duo aquam ad infrigidandum &c. Item dicto de aliis similibus propter finem ergo celum & stellae & influentiae sunt: ut in inferioribus sint operationes naturae. F. Recte credo te concludere haec generalia: dic & responde ad particularia: quae magis ut dicis sola ueterum auctoritate consistunt quam ratione: ut puta, quare sunt septem planetae: & non plures: quare, xii. signa & non plura uel pauciora?

Astro. Difficile est particularia attingere: in quibus iubet plato quiescere: sed nutu dei causam uere propinquiore indagabimus: attende, Omnia numero potest & mensura deus constituit de trinario quanta dicat aristoteles primo de celo omittit: quanta Septenario numero praecleara quanta duodenario miranda ordinauerit deus gloriosus & sublimis: quorum tamen perfectam causam habere sui ipsius est: non ceterorum: tamen quantum naturales scientiae & mathematicae ostendunt & permittunt, inuestigemus: una ratio est quare sunt septem planetae solum per naturam: quia septem dies dominus constituit: ab initio: quieuit in sabbato: ergo cepit in die dominico a sole. s. F. Quomodo quieuit in septimo planeta in sabbato Saturni die a sole incoando: non ne superius dixisti in responsionibus plotini ex platonice uerbis sapienter & profunde numerum septem planetarum probari: quare ergo non in numero sed in ordine discordant. Astro. O fidelis attende: pulchra est questio: dies appellati sunt ab uniuerso nomine planetarum: & ordinati: licet uideantur in ordine discrepare: nam luna non sequitur immediate solem: sicut dies lune sequitur diem solis: & sic de aliis: attamen quia, xii. sunt horae diei: & similiter noctis teste saluatore: non ne, xii. cum sunt horae diei pariter sunt & noctis: & prima hora dicitur esse planetae diei: similiterque primae horae noctis dominus noctis dicitur: & ita denominantur a planetis dies & noctes: cum ergo initium fuerit a sole diei dominice dominus: fuit sol dominus primae horae noctis iuppiter, xiii. a sole computando per successionem planetarum ordinatae: sol uenus mercurius luna Saturnus iuppiter Mars sol uenus mercurius luna saturnus iuppiter sic ergo tertiusdecimus a ioue erit luna: quae erit domina diei lune: & sic rationabiliter dies lunae sequitur

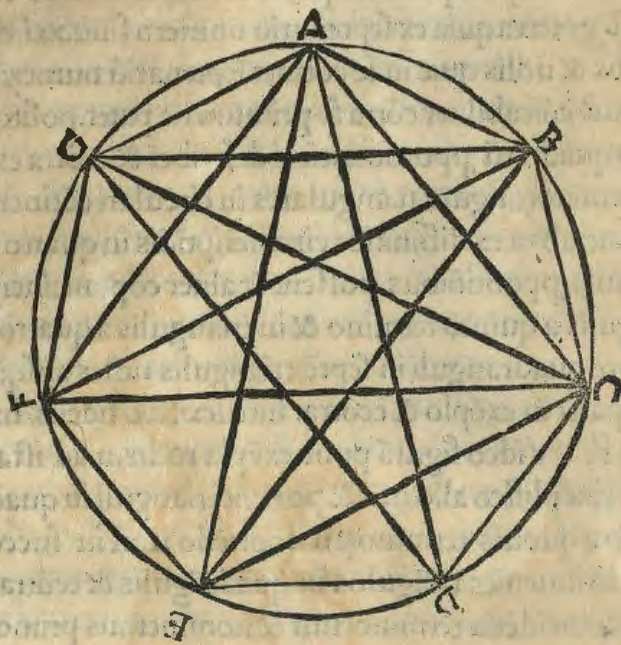
diem solis & cæ. Computa & uidebis ordinem dierum secundū ordinē planetarū: & denominationem dierum cum denominatione planetarum conuenire uigesimoquinto habeo seruire domino diei sequentis: sicut luna uigesimoquinto a sole: & Mars: uigesimoquintus a luna: & sic successiue: quia ut clarius dicā dies est. xxiiii. horarum cum nocte. incipiendo a sole. incipiet dies lune ab hora lune: & dies martis ab hora martis. F. Ergo non plures nec pauciores ex quibus denominatur dies operis & quietis domini dei altissimi. Astro. Sic recte ex septimāis uero proficiscitur annus mensium. xii. currentium qui ex. lii. eb domadibus constituit apud omnes linguas: licet non quadret præcise annum solarem: qui ex. ccclxy. diebus cum quarta diei: fere tamen ex earum multiplicatione per septem resultat numerus propinquior q̄ cum omni alia sectiōe: nam ex multiplicatione. lii. per septem fiunt. ccclxiiii. aliter enim lōge disparia resultarent: alia ratio est geometrica & arithmetica: cum in numero septem sint circulariter & complete trianguli in quadrangulis quadranguli in triangulis: & sic denominatio complet denominationem secundum operationes naturas & influentias: quas ad corpora inferiora transmittunt: & quilibet planeta absq; coīcisiōe surditate irrationaliter est cum suo triangulo & quadrangulo: quod esse non posset nisi in numero septenario planetarū: ergo necessario fuerunt septem: & non plures nec pauciores: cōsequētia patet: & antecedens probat: nam posito numero septem planetarū per a b c d e f g circulariter eis septē lateribus dictis fiūt quattuor quadranguli per circulum & primus quadrangulus componitur ex a b c d. Secundus ex b c d e tertius. ex c d e f. quartus ex d e f g: & complentur latera terminorum cum comensuratione & rationalitate absq; coīcisiōe & surditate licet cōplēdo omnes terminos per circulum fierent septem quadranguli: & in illis quattuor fierent septem trianguli ut puta primus triangulus in supra dictis terminis erit ex a b c secundus ex b c d tertius ex c d e quartus ex d e f: quintus ex e f g sextus ex f g a septimus ex g a b octauus coīcideret cum primo semper: & sic complentur trianguli in quadrangulis & e contra siue sint septē quadranguli siue quattuor siue aliqua surditate: siue a primo incipias siue ab alio termino terminantur trianguli in quadrangulis &

econtra per circulū secundū rationales cōmensurationes ab Al
 chindo traditas: & ab Euclide in quinto: & maxime in nono p
 positioe octava & in .x. elemētoꝝ ppositioe. cyii. ubi pbat q̄ licet
 sit possibile scriem irrationabilium in ifinitum p̄duci tñ nō est
 possibile ullā eaz̄ cū p̄cedenti posse cōuenire in tertio & iudicio
 & hoc est p̄pterea quia ex septenario numero finit. xxi. combina
 tio rōnalis & utilis quā in se cōtinet septenariū numeꝝ cōmēsu
 rabiliter uel cōicabiliter cōtra se primum ut patet. posito. n. trigo
 no potes quadratū p̄portionatū ei describer̄ & ecōtra ex ultima
 secūdi elemētoꝝ. figure. n. angulares in circulari cōtinent̄ & cir
 cūscribunt̄ ab ea ex diffinitioe circūscriptiois in quarto elemēto
 rū in primis p̄positioibus. possent et̄ aliter cōponi incipiēdo in
 quadrāgulis a quinto termino & in triangulis a quarto & ex eis
 fierēt septē quadranguli in septē triangulis utiles absq̄ irratiōa
 litate ut patet in exēplo & ecōtra. intellexisti o fidelis introspice
 figurā. F. Video figurā pone exēpla rudis. n. ad ista sum.
 Altro. Exēplifico aliō mō & ponent̄ trianguli in quadrāgulis
 incipiēdo a quouis terminoꝝ relinquēdo unū in successioe &
 numerādo inuenies triāgulos in quadrāgulis & ecōtra sine sur
 ditate & coincidētia terminorum & nominemus primo per pla
 netas dicendo nominemus triangulos secundū istū ordinem.

Primus quadran. erit.	Satur.	Mars.	Venus	Luna.
Secūdu quadran.	Iuppiter	Sol.	Mercu.	Satur.
Tertiū quadran.	Mars	Venus	Luna	Iuppiter
Quartus quadran.	Sol.	Mercu.	Satur.	Mars.
Quintus quadran.	Venus	Luna	Iuppiter	Sol.
Sextus quadran.	Mercu.	Sat.	Mars	Venus.
Septimū quadran.	Luna	Iuppiter	Sol	Mercu.

Primus triangulus	Satur.	Mars	Venus
Secundus triangulus.	Luna	Iuppiter	Sol.
Tertiū	Mercu.	Satur.	Mars.
Quartus	Venus	Luna	Iuppiter
Quintus	Sol.	Mercu.	Satur.
Sextus	Mars	Venus	Luna
Septimū	Iuppiter	Sol.	Mercu.

Octauus cū primo coīcideret : & ideo nō sunt plures nec pau-
 ciores: Possēt ēt quis in triangulis a Ioue incipere quod esset idē
 sicut a quouis alio inciperet seruatis seruandis.

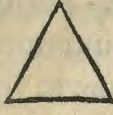
F. Dico astronome non ne trianguli essent in quadrangulis
 etiam si octo eēt termini uel pauciores quia quilibet terminus
 facit & triangulum & quadrangulum iuxta exempla dicta & in
 terponēdo etiam æqualiter ut tu dixisti. Astro. Ha ha dicis
 te hec ignorare sic est in omnibus aliis denominatio : tamē qua-
 dranguli cum triangulo non complet numeri denominationē
 nisi in septenario numero. nā septē est radix. xlyiii. & multiplicā-
 do priō. lxxiiii. siunt. septies quattuor & septē p tertiū fiunt .xxi.
 & addendo. xxi. &. xxviii. fiunt. xlyiii. cuius radix est septē i quo
 sunt septem quadranguli & septem trianguli etiam æquilateri ut
 patet in figura geometricæ quæ omnia i nullo alio numero pos-
 sunt reperiri siue siant successione terminorum siue interpositio-
 ne æquali sunt trianguli in quadrangulis æqualiter. F. Cre-
 do æquidem a maioribus non absq; ratione firmata fore. hec. n.
 scientia inter alias primas cōputata est & ideo rationibus firma

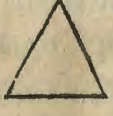
ta demonstratiuis. Astro. Sic est & meliora & potiora a fundatoribus huius sciētie haberes. Quid si habraā apud caldeos loquentem audiuissemus: ut Iosephus recitat: apud nostros alchindum & Ptolomeum & ceteros: audi aliam rationem quare planetæ non sunt plures. si hec sola ratio non concludit: certe sequens phisice demonstrabit: si placet attende: experimēto cognoscimus & ratione duas esse qualitates actiuas: & duas passiuas hocq; omnes phisici testatur: & q; a calido & humido omnis uita consistit: principaliter & actiue a calido: consequēter nutritaliter & passiuē ab humido: maxime ergo frigiditas & siccitas uitæ contraria sunt: ideo oportet q; duo planetæ principaliter in actiuitate concordēs sint in caliditate scilicet primo sol & mars: in frigiditate duo luna & uenus: ut actiuitate sua contemperent actiuitatem illorum: duo adiuuantes caliditatē Iuppiter & mercurius frigiditatem qui etiam iuuant cum sua humiditate indirecte uno directe frigiditatem adiuuante saturno scilicet. ita tamen ut caliditas a duobus directe adiuta dominetur: quæ facit pro uita: & quia tres fuissent siccitates cum quattuor caliditatibus: ne ex calido & sicco corrumperetur uel destrueretur mundus: necesse fuit duos planetas ponere iuuantes humiditatem lunæ & ueneris & hii fuerunt Iuppiter & mercurius aerei. sequitur ergo uictoria calidi & humididi p quattuor planetas calidos & quattuor humidos frigiditate & siccitate in tribus remanente fuit ergo necessarium ponere septem planetas & non plures nec pauciores duos igneos duos aereos duos aqueos: & unum terreum: aliter sequitur si octo essent quod qualitates passiuē ita magnam haberent actionem sicut actiuæ in istis inferioribus: quia si esset terreus tanta esset potentia siccitatis & humiditatis quanta caliditatis: & frigiditatis: & similiter si esset de naturis aliorum aut siccitas aucta esset: aut humiditas: suffocaretur autem calor aucta humiditate aut calor consumeret aucta siccitate: deficientq; altero istorum planetarū destrueret antedicta ordinatio: & natura passionē heret quā sublinere nō posset destructa ordinatiōe. F. Profecto recte cōcludis cū planetæ sub circulo generatiōis: & uitæ zodiaco. s. p. cise pambulēt: sed dic quare ī circulo illo uitæ sunt duodecim signa p. cise: & quare ita ordinata ut terreū sequat igneū: cū potius sicut ī elementis ordo eē de

beret. Astro. Causa numeri huius est: ut possint esse quattuor
tempora anni: uer estas autūnus & hiems: & quodlibet tempus habeat
tres menses: ut sit temperamentum complexionum in inferioribus per trian-
gulum & quadrangulum in circulo: sicut quater ter faciunt duode-
cim: & tres quadrangulos & ideo est unus circulus compositus de
triangulis & quadrangulis: quattuor triangulis existentibus circu-
lariter in tribus quadrangulis & e contra: ut de planetis dictum est geo-
metricae & arithmeticae. hoc autem esse non posset si celum esset di-
uisum in plura aut pauciora signa quam duodecim: & si aliter celum
naturam circuli non haberet: neque naturam quadranguli & triangu-
li: & sic in uirtute deficeret proprietas proportionis: & natura cir-
culi & trianguli & quadranguli: propter quem defectum non pos-
set esse causa circulorum & quadrangulorum & triangulorum
& aliorum in istis inferioribus existentium. hec autem sunt incon-
uenientia & contra ea quae superius dicta sunt & probata sunt:
ergo duodecim praecise & non plura. F. Haec ut uideo eisdem
mediis deducuntur ergo possent esse septem: ut de planetis
probatum est. Astro. Non attende sequentia ut bene scru-
teris praedicta: quia ex denominatione fit denominatio addendo:
hic autem multiplicando: neque iudices nisi tota lege perspecta:
confidera sequentia & uide Alchindum in quinta propositione
tractatus aurei ad haec confirmanda: proportionum enim in quat-
tuor terminis existentibus duodecim modis fiunt. Quare cum
sint triginta erunt omnes combinationes trigesties duodecim ex
quibus resultat numerus graduum signorum duodecim: & cum
sint triginta sex utiles: relinquitur quod facies signorum sint ex hac
diuisione utiliores. confidera haec o mi angele & ad memoriam
reuoca quae supra dixisti omittenda: & in questione hac de nume-
ro signorum aperienda. F. Teneo & recte ad hoc attinet:
Aperi ergo figuras & combinationes sequentes ex sex supradic-
tis combinationibus & earum conuersis. Astro. Audi er-
go cum res ipsa in quattuor terminis deducta sit scilicet ignis aer
aqua terra signata quidem per a. b. c. d. & nota combinationes: ea-
rumque uictorias & habebis quattuor triplicitates: & signorum suc-
cessionem: & numerum duodecim in zodiaco.

A	b	c	d		Principales com- binationes sunt
ignis	aer	aqua	terra		sex: cōuerse sex & sic fiunt. xii.
Prima	a	b	b	a	septima
secūda	a	c	c	a	octaua
tertia	a	d	d	a	nona
quarta	b	c	c	b	decima
quinta	b	d	d	b	undecima
sexta	c	d	d	c	duodecima

ex a igne b aere
a b concordant in caliditate
a d concordant in siccitate
ergo resultat cōbinatio ignea

ex b a
b a concordant in caliditate
d a concordant in siccitate
ergo resultat cōbinatio ignea

ex d a
d a concordant in siccitate
a b concordant in caliditate
ergo resultat combinatio ignea

Ergo ex a, b, d, & ex, b, a, d, & ex, d, a, b, fit triplicitas ignea.

ex c aqua d terra
c d concordat in frigiditate
d a in siccitate
resultat ergo combinatio terrea.

ex d c
d c in frigiditate
d a in siccitate
resultat ergo combinatio terrea

ex a d
d c in frigiditate
a d in siccitate
ergo combinatio terrea

Ergo ex, c, d, a, & ex, d, c, a, & ex, a, d, c, fit triplicitas terrea.

Ex aliis combinationibus fit o fidelis angele triplicitas aquea s
ex d c b: & ex b c d: & ex c d b.

Et triplicitas aerea componitur ex a b c: & ex b c a: & ex c b a ex
uictorius qualitatuum elementorum ut supra.

Et si uis nota uictoriam omnium signorum qualiter surgunt ex
qualitatibus elementorum & habebis signa & numerum & suc
cessiones eorum cum triplicitatibus.

Primo ex igne aere terra fit aries. Ex igne terra aqua fit taurus.

Ex igne aere aqua fit gemini. Ex terra aqua aere fit cancer.

Ex aere igne terra fit leo. Ex terra igne aqua fit uirgo. Ex ae
re aqua igni fit libra. Ex aere aqua terra fit scorpio. Ex aqua
terra igni fit Capricornus. Ex terra igne aere fit Sagittarius.

Ex aqua aere igne fit aquarius. Ex aqua aere terra fit piscis.

F Ergo celestia ex elementis componuntur. Astro. Non se
quitur: sed istae qualitates superioribus attribuuntur: ut dixi su
pra. aries enim fuit rationabiliter primum omnium signorum: &
uertex quoniam sol tunc ad nos uertitur: & sequitur signum fixum:
quonia natura temporis in eo figitur & perseverat ceteris paribus:
deinde sequitur coe: quoniam duplicem naturam habet sapit. n. naturam sequen
tis signi: ideo mobile signum principium temporis sequentis: quoniam mutat
naturam partem & auget precedentis temporis: ceteris partibus: & quantum ad
hoc & ita fit in ceteris partibus circulariter & perfecte maxima soler
tia ab opifice summo celebratum: & n. successio facta est signorum: ut
cum concordantia & contrarietate omnia colligantur: & perficiantur. sicut. n.
sic omnia & constant per contraria: ut expressit aristoteles tertia problema
problemate primo in ueteri in noua nonadecima particula problema primo:
ex his duobus natura seruat & constat a calido. s. & frigido:
id est complentur omnia: & per contrarietates: ad unum reducuntur: ita aries
tauro concordat in siccitate & taurus geminis discordat: gemini
cancer concordat: cancer leoni discordat: & ita per omnia signa circulari
ter contrarietas uel discordantia cum conuenientia uel concordantia surgit
ut ex eis omnia perficiantur constant & seruentur. F. Si recte meminimus dixi
sti quod a calido & humido uita consistit. Astro. Sic nutritiue. attende
recte uerba. circulus. n. signorum dicitur circulus generatois & corru
ptiois: & per consequens uitae: circulus zodiacus dicitur a zoe quod est uita uel
zodias aial dicitur in eo. xii. aialium forme sunt: ignis. n. supremum ele
mentum est & primo actiuum: ideo primum locum in uitae circulo obtinuit

aries terra autem mīstionibus minus apta cōuenienter igni suc-
 cedit. mouetur enim sursum uirtute eius ad mīstionem: aliter. n.
 terra in mīstionibus nunq̄ ascenderet: maxime aere opitulāte &
 aquam ad ascensum disponente: ista propinquitate etiā mouet
 terra ignem ad descendendum & aqua aerē uirtute zodiaci ita
 ordinati ad hec omnia inferiora disponenda: ut per eum omnis
 uita & mīstio elementorum & elemētatorum coordinetur & co-
 aptetur debite. patet ergo q̄ aliter non poterat cōnumerari & co-
 ordinari zodiacus mīsti circulariter in quaternario numero ele-
 mentatio: ut per appetitum eorum mutuo se trahant naturali-
 ter ad ascendēdū & descendendum ut mediāte influxu dicti cir-
 culi zodiaci fiat terræ et aquæ ascensus et ignis & aeris descen-
 sus ut etiam grauiā in mīstis leuibus coaptentur: & e contra p̄
 ut infra cum de appetitu celi dicitur euidenter apparebit. F.

Quare modo sic signa figurata sunt & nomiata: & formæ aliæ
 celestes. Astro. Quia sic conditori sūmo & æterno placuit
 has ita formas celestes depingere stellisq̄ ornare ut uultus hu-
 ius seculi subiecti essent uultibus celestibus p̄pterea homines
 sursum in celum eas aspicientes admirati nutu dei de formis &
 conditionibus suis per principia naturalia sibi diuinitus infusa
 semper diuina sperante sapientia ut suum opus maiestatis suæ
 gloriam enarraret ratiocinati sunt ut Dauid inquit celi enarrant
 gloriā dei & primus ille pater patrum habraam: qui & pater su-
 periorum corporum interpretatus est adinuenit et iussu dei do-
 cuit: ut late dictum est supra. F. Satis profecto hæc deducta
 sunt et rationibus firmata legentibus aliqua cogitanda omitta-
 mus quas dixisti sæpe proprietates cæli & qualitates superiorū
 ut parum ante sunt ue in cælo proprietates aut qualitates pro-
 priæ aut attributæ uel appropriatæ. Astro. Audi ergo æquo
 animo et ne titubes si insolita et inusitata uerba et dogmata au-
 dies. arrige aures et mētē abstrahētū cōsidera rectā in cælo dico
 & in stellis esse qualitates pprias & appropriatas uel attributas
 & qualitates ppriæ stellarū sunt earū ppria principia ut dictum
 est: cum de quo sunt stellæ inuestigauimus: quandoquidem de
 potestate bonitate uirtute instinctu & ceteris principiis esse pro-
 bauimus: illæ etiam qualitates sunt propriæ omnibus signis &
 planetis & stellis: in quantum sunt accidentia quæ exeunt de eo

rum substantialibus principiis ut per ea bonificent tam substā-
tias q̄ earum accidētia in inferioribus. sunt tamen propriæ qua-
litates in omnibus: quia sunt de una bonitate potestate uirtute
instinctu & ceteris: aliæ uero omnes sunt qualitates appropriā-
tæ quæ effectiue stellis & planetis: & partibus celi appropriātur
uel attribuuntur: sicut malitia quæ attribuitur saturno: & boni-
tas appropriatur ioui uel ueneri: & masculinitas arietī datur: &
femineitas tauro: & sic de aliis: & istæ qualitates appropriatæ
duobus modis sunt attributæ: cōmuniter & specificē: cōmuniter:
cum aliqua qualitas uel pprietas pluribus attribuitur: sicut
malicia quæ attribuitur saturno & marti: & bonitas quæ est cō-
munis Ioui & ueneri & sic de multis ab astrologis positis hinc
inde: Specificē uero qualitas uel proprietas ē attributa: cum ali-
quid alicuius speciei uel alicuius multitudinis unī attribuitur:
ut puta plumbum dies sabbati gens Iudeoꝝ quæ attributa sunt
saturno & appropriata: & stagnum & dies Iouis: & alia quæ da-
ta sunt Ioui: nullum tamen signum uel planeta ex sua propria
qualitate malum facit. Et hoc est quia est de bonitate: & quia bo-
num & malum contrariantur: sed secundum attributa commu-
nia aut specificā: & secundum dispositiones in inferioribus ita
operatur bonum uel malum: saturnus enim uel Mars malum
operatur cum aceto: in corporibus quibus malum ē ut sint ma-
cri: & Iuppiter cum aceto operatur bonum hominibus quibus
macies conuenit: & hic punctus est bonus pro medicis: si eo sci-
rent uti. Item alicui conuenit macies: tamen eam introducendo
cum rebus saturno appropriatis: Saturnus malum faciet: intro-
ducendo autem maciem cum Ioue & iouialibus bonum opera-
bitur: ideo secundum dispositiones quæ sunt in inferioribus
Idem planeta bonum unī malum alteri facit. F. Exem-
plifica aliquando si placet quo ista magis elucescāt. Astro.
Placet: sol enim sua claritate bonum facit sagittariis ut possint
melius uiderē feras sagittandas: & malum fecit ceruo uulnera-
to: & interfecto. Item luna cum saturno herbas iuuat cum humi-
ditate: & mala pro gelu: maxime cum mars ad Saturnum acce-
dit: per siccitatē comburit herbas. F. Habeo: dic quare cum
magnitudo sit propria qualitas corporum superiorum: & sit ac-
cidens: ut dixisti In quantum exit de substāiali magnitudine eo

rum: & stellarum magnitudo substāialis mouet earum magnitudinem accidentalem: & ita causet similitudinem suam in inferioribus: & substāialem dando: dat etiam accidentalem: & ideo magnitudo superiorum causat magnitudinem inferiorū: in quantum dat suam similitudinem substāialem & accidentale eis: & propter hoc inferiora occasionata sunt p̄ superiora ut sint magna substāialiter: ut magnæ arbores & magni homines: & et accidentaliter: ut sint magni colores & intensi sapes: & sic alia cetera magna: & non parua erunt: hoc autem falsum est & contra experientiam: quia multa sunt parua naturaliter ita q̄ ali quod animal ita paruum sit q̄ mirum sit prout de animali reper to in flore buguloxe quem hodie collegimus papia: responde.

Astro. Hæc profecto magnitudo & relatiua est & propor tionabilis naturæ inferiorum: & sicut dictum est supra: uultus huius seculi subiecti sunt celestibus: & fortius ex supra habitis & ex dictis alchindi in de projectionibus radiorum habetur: q̄ mundus hic inferior est exemplum mundi siderei: & nulla substāia uel accidens est hic substāiens: quod suo modo non sit figuratum in celo: ut per hec principia infra probabimus: & a bar bato Sancto Hieronymo in epistola ad Damasum papā dedu ctum est: ideo dico q̄ celum maius est substāialiter & acciden taliter ut supra: omnibus inferioribus & planetis & stellis: & ta men licet totum sit influens magnitudinem: ita tamen relatiuā magnitudinem influit secundum proportionem suarum par tiū: & naturā diuersam earū: & diuisiones suas q̄ una pars maior alia: sit: id est unus planeta alio: una etiā stella multo maior alia secūdū diuersas naturas rerū inferiorū a diuersis superioribus p̄ ductas: & p̄ducēdas magna & minus magna p̄ducit: ideo anti qui sapiētissimi inspirati a sup̄ma bonitate: & illuminati uide tes mūdialiū rerū uarietate & conditōes a superioribus causatas uidentesq̄ oculata fide & indubitantī geometrica demonstratio ne magnitudines diuersas in celo: & i stellis magnitudinesq̄ & diuersitates formarum in diuersis partibus diuersimode celum replere: non dubitarunt celum in .xii. partes imaginariē primo di uidere: & in pluribus aliis esse actualiter diuersimode signatum uiderūtq̄ necessariam esse pluralitatem circulorum propter ua rios motus planetarum: & uariam maxime elongationem a ter

ra. Quæquidem saluari nõ possunt: nisi uarios círculos ponēdo maiores & minores: cõsideraruntq; diuersas in celo uirtutes nam sol maiorem uirtutem habet q̄ aliqua pars signorum: quia sol indiuisus: & signa indiuisa licet sint maiora: & quis saturnus maiorem habeat circulum: q̄ sol: non tamen habet ita magnam uirtutem in inferioribus: sicut sol: quia sol maiorem habet quantitatem & lucem in quatuor stella q̄ saturnus: ideo magnitudo superior per suam propriam naturam semper facit inferiora magna omni dimensione: cum causat magnitudinem corporũ per appropriata tamen parua relatiue: & secũdum habitudines par uorum corporum superiorum ad maiora: & naturas pprias recipientium inferiorum. Ex eadem enim armonia celesti pppria & appropriata producit magnitudo Camelli & agni & tormicæ secundum tamen diuersas conditiões in tali armonia & diuersas receptiones in inferioribus: & etiam per appropriata nõ eandem pulchritudinis: magnitudinem uel uirtutis causat: nam in hominis causalitate maiorem uirtutem causat in corde absolute q̄ in pede: & maiorem sensum in oculo uel manu q̄ in pede: sed hoc facit magnitudo celestium secũdum naturas quæ sunt in superioribus: & in inferioribus: quoniam cum uno signo aut planeta in tali habitudine causat in inferioribus aliquibus magnam pulchritudinem: & cum alio magnam turpitudinẽ: & ita cum aliis paruam uirtutem: & cum alio magnam: sicut. n. ignis facit aquam acquirere naturam sibi contrariam adiutus a superioribus: ita magnitudo superiorum secũdum dispositionẽ planetæ signi & naturæ uincētis in superioribus & naturæ substantiarum inferiorum illis proportionatarum facit magnas substantias facere: non ita magnam uirtutem: & nõ ita magnas substantias facere maiorem uirtutem: sicut ficulnea arbor magna quæ non ita magnum fructum facit sicut uitis: & tamen piper contra minus in quantitate q̄ racemus: & maiorem habet uirtutem. Secũdum ergo dicta de magnitudine considerare debemus: q̄ influentiæ ueniunt per magnitudinem superiorem ad inferiora per signa & per planetas & stellas: & q̄ magnitudo in inferioribus per unum modum uel habitudinem suam similitudinem causat cum uno planeta uel pluribus: & per alium modum uel armoniam cum alio planeta uel planetis & stellis & signis cau

fabit dissimilitudinem secundum q̄ p̄ exemplum uides de aqua
quæ per propriam qualitatem suam quæ est frigiditas & cū sa-
turno adiuuante malum facit bladis per gelu: & per appropria-
tam cum Ioue qualitatem bonum facit bladis per pluuiam &
rorem. F. Satis ex hīs responsum est astrologos posse iudi-
care de magnitudine indiuiduorum speciei hominis: quare ali-
quis ex parentibus paruis fit magnus: & e contra pulcher uel de-
formis: si nota sit natiuitas: neq; puto deliramenta esse astrono-
miæ particularia: sed subtilia & cognitu difficilia: sed rogo pro-
sequaris responde quia uarietas tanta est in rerum duratōe: una
enim species multo ī natura durabilior erit alia: surgit ne hoc ex
celo & stellis: præterea loquamur de homine de quo tota uis sci-
entiæ astronomiæ ad cognoscenda sua accidentia maxime uer-
satur: quid est q̄ durat unus homo amplius alio: & multotiens
uidetur apparenter ex medicinali scientia melius dispositus: &
tamen minus durabit: & e contra: inquit aristoteles nihil phibet
langorosas longæ uiuere: & quid si in aliis sit similis causa du-
rationis malorum & bonorū: & frigoris & estus & cæ. Astro.

Probabo tibi generaliter ex proprietatibus celi esse: ut durare
ista & alia faciat diuersimode cum enim duratio sit una pars: &
natura celi & stellarum: per quā durat & durare facit in corpo-
ribus inferioribus proprietates & naturas: & accidentia: quoniā
ita durationis officium est durare: sicut magnitudinis magnifi-
care: & suum officium complet uno modo cum signis & p̄ aliū
modum nō planetis uel stellis aliis: ita q̄ cum bonis facit dura-
re res bonas: & cum magnitudine magnas res: & cum malo ma-
las: secundum conditiones superiorum & inferiorum ut dixi:
duratio enim celi facit motus etiam durare in inferioribus. Item
durare facit masculinitates: femineitates: immobilitates dies no-
ctes: & alias proprietates: & naturas quæ sunt in inferioribus: si-
cut cum saturno facit durare malum & operationes suas pprias:
& appropriatas frigiditates: & scicitats: de die magis q̄ de nocte
& cum: Ioue facit durare bonum & operationes suas proprias:
& appropriatas: & ita dicto de aliis attributis stellis ī libris astro-
nomiæ: & ideo secundum conditiones & habitudines quas ha-
bet cum uno planeta uel stella facit plus & minus durare substā-
tias inferiores: cum in specie cum in indiuiduis: ut puta os: ol iuæ

uel testa nucis plus conseruabitur a sua duracione: q̄ granum frumenti: uel caro oliuarum: tamen secundum combinationes particulares duracionis cum signis uel planetis: citius destruet os oliuæ q̄ caro & ita: testa nucis q̄ nux: duratio celi facit hiemē durare & tempora anni: & secundum diuersas habitudines stellarum & signorum & planetarum diuersimode durant tempora: & unum sapit naturam alterius: & si hoc non esset: sed duratio celi eodem modo isflueret semper essent tempora similia simili naturæ: & qualitatis & quantitatis: quod nūquam est p̄pter diuersas habitudines duracionis cum stellis: & celi partibus & planetis: eadem proprietas durare facit folia in arboribus: pelles in animalibus: & pennas in auibus: & in hominibus sanitates ægritudines diuersimode secundum diuersitatem superiorū & inferiorum: aliquando cum saturno gratia exempli stringit & indurat: cum ioue calefacit & humectat: multiplicat sanguinem: & carnem: cum saturno ossa & neruos memoriā auget: cū sole duratio facit intelligere per calidum & sicum: forte confortando organum intellectus: cum Ioue facit amare: cum saturno imaginari: & sic de aliis naturis condictionibus & proprietatibus: cū quibus duratio celi insluit cum stellis & planetis: secundum diuersas habitudines & proprietates stellarum: & horum inferiorum recipientium diuersas duraciones & motus in inferioribus ideo nota que particulariter dicuntur in natiuitatibus hominū maxime de his duracionibus cum ad alia particularia transire esset ualde difficile: sufficit o fidelis q̄ etiam illa sub ista celi duracione & stellis continētur: de quibus ab astronomis dictum ē aliquid hinc inde: ut in reuolutionibus annorum mundi: in quibus considerant omnia uel considerari possunt de uarietatibus aeris & elementorum & elementatorum. F. Audiui quæ dicta sunt per te de istis principiis celi per sapientiam: ego concipio o astronome q̄ potestas celi cum magnitudine: & duracione deberet esse magis magna in masculinitate q̄ in femineitate semper: quia maiorem habent potestatem masculi q̄ feminae: ut patet in hominibus: & sic in ceteris. Astro. Aduerte sane dixi p̄ sapientiam multa considerari possunt: sed per eam considerabimus nūc q̄ in celo & stellis est potestas naturalis: & essentialis: cum qua signa & planetae habent actionem in corporibus infe

rioribus: & conditiones habent quod proprietates uno modo cum uno signo: alio modo cum alio: & cum bonitate unam: cum magnitudine aliam: cum se ipsa & stellis aliam: & maxime hæc diuersa secundum proprietates & naturas inferiorum: & ideo uerum est quod in hominibus potestas celi cum stellis aliis: & cum magnitudine magis magna est in masculinitate quam femineitate: cum secundum conditiones alias & naturas inferiores alias. potestas cum magnitudine & stellis aliis secundum conditiones facit quod aues feræ de rapina uiuentes sunt maiores & potentiores: & e contra in eis que non de rapina uiuunt: sicut in gallo & perdice apparet & in aquila & falcone: femina enim maiores & fortiores sunt in quadrupedibus etiam diuersimode operantur: in inferioribus superiora: lepores femine maiores: leones masculi maiores sicut sæpius dixi. potestas cum magnitudine: ut ita dicam: quia generalia intendo: nunc non particularia: cum saturno substantias facit longas: & subtiles: & non amplas latas constringendo: & in longitudinem trahendo arbores: & homines graciles melancolicos producendo: contrarium huius producit cum Ioue sanguineos homines: arbores uero non altas: nec longas: sed amplas & latas. Iterum audi aliud exemplum: quia exemplificare iubes: plumbum plus durat quam ferrum & ferrum est magis durum: & citius consumitur hoc fecit potestas celi cum saturno cuius est plumbum & cum marte cuius est ferrum: potestas eadem cum tauro magis durare facit operationes hominum quam cum ariete: quia taurus fixus aries mobilis. F. Hæc sapientia profecto multa quæ difficilia uidebantur aperit & planat: potes ne aperire instinctus diuersos in animalibus hac uia. Astro. Ita profecto & credo te id posse iam aperire: sed attende media: signa planetæ & stellæ: ut probaui supra: habent instinctum naturalem quo commouent agentia naturalia in inferioribus ad agendum: secundum cursum naturæ: sicut aries qui habet instinctum ad masculinitatem diuturnitatem mobilitatem caliditatem & siccitatem: & ipsum instinctum habet maiorem in tempore ueris incedo breuiter hic quia alibi omnes instinctus & proprietates: annotabimus quodlibet signum quilibet planeta quilibet stella habet suum proprium & appropriatum instinctum naturalem & accidentalem: secundum caliditatem frigiditatem humiditatem siccitatem

tatem. Item secundum tempora & secundum principium mediū
& finem: ut puta in ascendente stando in ascendendo & descen
dendo. Item in prima facie signi in secunda in tertia. Iuppiter. n.
habet instinctum cum uere: sol cum estate: luna cū hieme: saturnus
cum auctumno: cum ponderositate & grauitate: luna uero
cum leuitate & sic uariando secundum diuersas condictiōes in
ascendendo habent unum instinctum in medio alium in descē
dendo alium & similiter signa secundum facies eorum positas
in practica: & ideo in inferioribus instinctus sunt diuersi ex diuer
sitate naturalium instinctuū superiorum. Instinctus enim celi
causant in homine uno in organo intellectus bonum uno mo
do in alio malum alio modo: similiter magnum intellectum &
paruum & similiter masculinitatem & femineitatem: & hæc fa
ciet sol & luna & planetæ magis enim sol facit instinctum intel
lectus in organo q̄ luna & hoc est q̄ iudicant astronomi de bo
nitate intellectus in uno in alio non: & in uno doctrinam excel
lentem. per instinctum celi arbores habent naturaliter instinctū
ad faciendum a uite folia q̄ flores: & aliqui arbores econtra: & flo
res ante q̄ fructus. Item habent instinctum utendi suis naturis:
sicut uitis quæ non uidet & se extendit in arborem propinquā
& ligatur ut pondus racemorum & fructuum suorū possit sub
stentare hoc facere nō posset nec haberet absq̄ iuuamine instin
ctus celi: qui ipsum mouet sicut intellectus hominis: qui homi
nem mouet ad uirtutem cognoscendam. ita instinctus celi cum
dictis propriis & appropriatis facit in animalibus irrationabilibus
mouendo suos instinctus ad operandum magna & mira: sicut
aranæ dedit magnitudinem tibiærum & fortem imaginationē
ad tellam faciendam & uulpibus magnam industriam ad uiuē
dum & formicæ cui dedit ut sciat granum in terra conseruare:
quid de miro apū ordine in melle faciendo in domibus structis
suis filiis seruandis et rege custodiendo ut et ipse eas apes in pa
ce seruet et a uespis custodiat instinctu celi opante. uide istorias
animalium ut miranda quæ ex instinctu hoc ueniunt contēple
ris neq̄ aliunde euenire potest hoc. F. Postq̄ ista ita monēt
sensus possunt ne aliquo modo uoluntate hominis mouere ad
hoc uolendum uel illud. Astro. Scias o fidelis q̄ deus glo
riosus creauit animam rationalem et creando infundit i corpus

organizatum aptum ad suscipiendum eam: non dico absolute tanq̄ tabulam rasam immo cum hac uirtute: ut liberam habeat uoluntatem licet incarcerata & ligata sit ad actum pro tempore ideo dico cum uideamus inferiora omnia appetitibus plena: & inferiora a superioribus regantur ex necessitate q̄ in celo est naturalis appetitus mouēs naturales appetitus inferiores ad finē propter quem sunt: & hoc facit cū signis & planetis & aliis principis propriis & appropriatis: cum ergo uoluntas hominis moueatur naturaliter ad uolendum naturales operatiōes corporis cum quo anima iuncta est: & illæ sunt appetitus inferiores ergo uoluntas mouetur naturaliter secundum dispositiōem naturarum & indigentiarum corporis uerbi gratia uoluntas hominis mouetur ab appetitu inferiori moto a superiori ut cupiat filium ut speciem conseruet: & uult comedere & habet appetitū comedendi uel bibendi secundum complexionis naturam & indigentiam: & idem est de bestiis suo modo. F. Hoc modo mouet uoluntas sed nō cogitur: quomodo appetitus ad tam uaria mouetur a superiori. Astro. Audi exemplum appetitus celi causat & mouet inferiores appetitus ad plura cum pluribus instrumentis & cum multis formis et figuris: quæ sunt corpora celestia & eorum qualitates: & proprietates cum una enim habitudine aliquorum unum mouet appetitum: & cum alia alium: sicut testrix quæ pñum uel linreamen magnum facit de auro: in quo plures facit figuras: & facit cum multis instrumentis & diuersis & sic celum cū uno appetitu & masculinitate masculos mouet ad feminas: & cum femineitate mouet feminas ad masculos: & cum mobilitate arietis mouet in uere arbores: ad flores & folia: & cum sole in estate mouet fructus ad maturandum: & cum appetitu scindendi mouet homines ad habendum appetitū ad gladium & securim: & cum appetitu lucrandi mouet homines ad mercaturas & exercitia diuersa: appetitus tamē celi plus mouet uoluntatem memoriam uel intellectum cum Ioue q̄ cum mercurio: quoniam mercurius est planeta confusus extensus secundum naturam aliam: sed Iuppiter naturam habet specificam & intensam: & idem est de tauro & saturno qui homines plus mouent ad sentiendum magnum & bonum appetitum: q̄ cancer: & luna: & ideo boitas & magnitudo appetitus comedendi plus

est per siccitatem in melancolico cum iuuamine tauri & saturni: & in fleumatico est plus per appetitum bibendi cum cancro & luna cum motu: quod cum statione: & sic de aliis homo enim auarus qui naturaliter est de saturno: maiorem habet appetitum ad minorem pecuniam: quod prodigus qui est de geminis & loue: concludo o fidelis: exempla enim ponimus ut assentiant auditores: per appetitum celi & appetitus substantiarum inferiorum ascendunt & descendunt inferiora & superiora: sicut terra: quae habet appetitum ad ascendendum cum sua qualitate: ut a celo accipiat uirtutem: & cum ipsam acceperit: appetitum habet descendendi: & unus appetitus trahit alterum: & idem de igne & aliis elementis: & hoc facere non posset appetitus inferioris sine iuuamine superiori a quo regatur: quoniam spera aeris transire non permetteret influentias: quae ad terram ueniunt: nec spera ignis influentias quae ad aquam ueniunt propter contrarietatem eorum: sed saturnus & taurus gratia exempli bonitas magnitudo & aliae naturae celi terram iuuant: & uenus: & luna aquam: & idem dico de appetitibus ignis & aeris qui descendunt eodem modo. F. Habeo: & uideo oculata fide: quare principia dicta aperte sunt in istis inferioribus: quae reguntur a superioribus nutu dei ut habet a sancto Thoma in tertio contra gentiles per longum processum: neque regere possent nisi in dictis principis conuenirent: quodammodo relativa sunt regens: & regendus: sed profecto uerba equiuoca sunt: est ne in celo uirtus uel uicium ut in inferioribus hominibus est. Astro. In celo non est uirtus prout contra uicium distinguitur non enim meritum uel demeritum est in celo: sicut in homine uiatore: sed dico in proposito quare in istis inferioribus elementis & elementatis sunt proprietates manifestae manifestiores manifestissimae & occultae occultiores: & occultissime: quas uirtutes appellamus: tam sensui quam rationi: & ille sapientior est qui plura eorum percipit: ideo cum uidemus has uirtutes manifeste: Reubarbarum purgare coleram: & magnetem attrahere ferrum & peoniam uel corallo uel imaginem leonis curare epilexiam dolorem stomachi: uel calculum scimus hoc non esse quia calidum uel frigidum: sed quia tali uirtute celesti dotatum: licet & multae uirtutes sint per qualitates primas. ideo dicimus quod in celo & stellis & planetis est uirtus uel proprietas: quae informat mouet &

disponit uirtutes in inferioribus secundum q̄ in stellis signis: & planetis est diffusa secundū proprias & appropriatas uirtutes: alii enim flores ad solem conuertuntur: & eos aperit: & ab ipso incrementum & uirtutem recipiunt: disponitq̄ uirtutem suam ut de potentia educantur in actum. flores autem qui ut ita dicā: sunt de signo immobili aut potius de ueneris aut lune natura: non se uertunt ad solem: omnes tamen ab ipso sole uirtutē accipiunt per suam propriam naturam bonitatem magnitudinem & potestatem & cetera. cum quibus magnū bonum facit: reubarbarū uirtutē habet contra coleram: quæ est de sua complexione: & similiter scamonea: quod esse non potest siue uirtute celi: quoniam duæ species unius: & eiusdem complexionis contrariæ esse non possunt sine aliquo medio: sed uirtus celi quæ in inferioribus agit cum potestate bonitate & magnitudine & ceteris principiis disponit & ordinat: q̄ cum reubarbaro uel scamonea purgetur colera: cum Ioue & sole & formis ut bonum efficiat: & cum Marte Saturno & informis ut effreniter: & malum operetur. & hic passus est multum obseruandus a medicis una enim medicina uel consimilis uno tempore exhibita saluat: & alio tempore perimit: uel frenat hoc idem dicit doctor subtilis in secunda distinctione decima quarta. animaduerte ergo o fidelis quid confert cognitio astroꝝ.

F. profecto res perutilis est. Astro. Attende ergo q̄ ne dum medicina: sed cibus & potus uno tempore propinatus magis calefacit q̄ alio tempore: ubi conueniat constellatio uictoriā faciens cum cibo uel potu. comedens enim carnes cum aleata in constellatione calida & sicca ut puta luna cum Marte in ariete ceteris paribus plus calefiat: q̄ in complexione ueneris in cæcro: & ita si maluaticum biberet: quia a uincit b: ut probatum est supra. F. Hinc est ergo q̄ aliquis infirmatur ex rebus calidis uno tempore comestis & alio non. Astro. Ita est ubi cetera sint paria. posset tamen ex aliis causis quis taliter causis calefacientibus resistere: q̄ non infirmaretur licet multum calefieret: magnes præterea: audi ut rationē huius oculi habeas: attrahit ferrum cum uirtute celi: & cum potestate stellarum: & signorum mobilium quæ sunt de complexione eorum: & uirtus maxime stellæ septentrionalis cum magnete attrahit ferrum: & propter hoc uirtus magnetis est quodammodo medium: quæ habet officiū

concordandi uirtutem stellæ septentrionalis: & uirtutem ferri:
Plus enim influit suas similitudines celum per maiorem uirtu-
tem quam habet in magnetem: q̄ in ferrum ideo c uincit d quæ
est complexio stellæ: & magnetis. audi aliud exemplum pro me-
dicis cubebe sunt de a calidæ siccæ: cerebrum de c frigidū: & hu-
midum: & ruta de a: & oculi de c: cubebe ualent cerebro cōtra c:
& ruta oculis contra c: quod tamen esse non posset absq; uirtu-
te celi quæ iuuat a contra c: cum a & c sint præcise opposita: &
equalis uirtutis. & iste passus est bonus pro medicis: ut sciāt ap-
proximare medicinas de a contra c in cōstellatione de a in qua
a magnam habeat uirtutē per stellas calidas: & siccas: ut p arie-
tem uenerem martem: & solem. Item sinapis uirtutem habet fa-
ciendi fumositatem ascendere ad caput per a ignē & e ascēsum:
citionium uero habet uirtutem reprimendi fumositates per d ter-
ram: & g descensum: ideo æqualiter deberent agere: sed quia uir-
tus celi magis cōmunicat sinapī per e q̄ citionio per g: ideo sina-
pis habet intensiorem motum ascendendi: & calefaciēdi caput:
& deficiendi q̄ citionium habeat ad descendendum ad fundū sto-
machi: præterea citionium sumptū ante pastum stringit uel con-
stipat & post lassat quod facere nō posset absq; uirtute celi: que
in eadem uirtute de d creat in inferioribus diuersas uirtutes: &
operationes & hoc facit per e: & per g: quoniam uirtus quam ha-
bent stellæ per g se cōmunicāt citionio in descendendo & per e
in stando: & ideo citionium lassat cum uirtutibus mobilitatis si-
gnorum: & constipat cum eorum signorum & stellarum fissio-
ne. F. Ergo corpora superiora uirtute sua uniuersaliori mo-
uent & disponunt particulares uirtutes inferiorum. Astro.
Sic est: illud enim quod in sua natura perfectum est absq; cōtra-
rietate intrinseca est uniuersalioris uirtutis: q̄ illud quod in sua
natura non perficitur nisi ex cōtrarietate: corpora autem celestia
sunt huiusmodi uirtutes autem uniuersales sunt motiue parti-
cularium: ergo celum & corpora celestia mouent & disponunt
omnia inferiora: & uirtutes eorum ab eis disponuntur & regun-
tur: & similiter omnes motus qui sunt in inferioribus reguntur
& mouentur a motu superiori: oportet enim primū motus prin-
cipium esse aliquid immobile: ad quod corpora celestia magis ac-
cedunt: q̄ inferiora: quia nisi una specie motus mouent: amplius

primum in quolibet genere est causa omnium aliorum quæ sunt post inter autem motus omnes primus est motus cæli: ergo motus celi cæ est omnium aliorum motuum solus. n. motus cæli est regularis: & uniformis & prior aliis: tempore solus enim ipse potest esse perpetuus: ut probatur octauo philosophorum: & naturaliter est prior aliis: quia simplex est & unus: cum non distinguatur principio medio & fine: sed totus sit quasi medium: perfectione etiam dicitur primus: quia reflectitur ad principium: nec uariatur esse secundum aliquid ei inherens: sed solum secundum aliquid extrinsecum: ideo motus localis est rei iam perfectæ: & inter motus locales circularis est prior: ideo ignis elementa uel elementata non habent uirtutem calefaciendi uel in frigidandi uegetandi uel sentiendi: nisi per se ipsa & in se ipsis: quoniam non est de proprietate sua hoc facere ad extra se sed uirtus cæli per instinctus & cæ. dat illis uirtutem per quam sentire faciunt calorem & frigus & uegetare crescere & nutrire & ceteras uirtutes ad extra producere in actum lapidis. n. uel arbor uel aliud elementatum non habet per se uirtutem quæ uideatur uel tangatur uel ex percussione unius lapidis cum alio audiat percussio: sed per uirtutem cæli hec habet: & idem de aliis sensibus & uirtutibus: obiecta. n. cum uirtute cæli disposita sunt quæ attingantur per uegetatiuam sensitiuam & imaginatiuam: quæ uirtutem habent a cælo excitatam & concitatam ad attingendum obiecta: & hinc est quæ fiunt generationes & corruptiones & alii motus in istis inferioribus motu cæli: & in hac uirtute multum confidunt astronomi. F. Profecto hæc cum principis aristotelicis concordant: ut ueritas ipsa iudicat.

Astro. Recte o mi fidelis ueritatem introducis sine qua nihil consistit in cælo: ueritas est per quam signa stellæ & planetæ ueras habent essentias proprietates: & naturas: & ueros motus & influentias: quæ sine ueritate esse non possent ultimum enim est hoc principium omnia concludens: illa quippe ueritas producit in inferioribus ueras essentias: & naturas & proprietates & motus cum aliis cæli principis ueritas. n. signorum quæ causat cum sole in polo nostro uer. cum sol ad nos uertitur: ueritasque eadem oppositorum signorum causat auctumnum: cum sol ad illa transit: & similiter ceteris partibus causat oppositas ipsorum naturas

& conditiones in æstate: & hieme: & in alio polo ueritas celi signorum & planetarum e contra generat & producit: secundum enim ueritatem situs terrarum in quibus sunt homines: & secundum ueras naturas proprietates: & influentias signorum & planetarum ita tempora generaliter disponuntur in illis: quando enim aries est supra terram: mediolani libra supra terram apud oppositum: ut ita dicam. antipodes & ideo ignis tunc mediolani habet appetitum ascendendi per arietem: & apud oppositos per libram & e contra quando libra est supra nos & artes subtus: & quando taurus est supra ignis appetit ascendere per siccitatem quæ est qualitas igni appropriata: ut habeat concordantiam cum terra in siccitate: & aerem possit compellere ad calorem fortiolem recipiendum ab ipso: & ideo appetitus ascendendi maior est in igne tunc per taurum quam per arietem: & hoc ponit ueritas cæli in uere: sine qua illud non esset uerum: quoniam sine ueritate cæli ignis haberet semper maiorem appetitum per arietem calidum ascendendi quam per taurum siccum: cum caliditas sit ibi propria & siccitas appropriata ex his significauimus quod elementa habent diuersimode plures appetitus & naturas secundum quod signa: & planetæ circulariter in circuitu terræ mouent: & sic homines naturaliter secundum Situm suum in terra imaginantur quod Antipodes cadant & e contra antipodes imaginantur nos cadere uersus celum & ideo sicut ueritas celi facit uerum esse quod imaginatio habet naturam imaginandi secundum regionem & dispositionem loci in quo est situata: ita facit uerum esse quod corpora superiora influant in inferioribus eorum similitudines secundum loca: & regiones. Ita quod tota terra diuersa diuersimode & eadem recipiat. F. O astro nome uideo in istis inferioribus delectationem multam: & uariam: dependet ne a superiori delectatio inferior. Astro.

Dixi & probaui supra quod omnes motus inferiores causantur a superioribus: & maxime motus: alterationis antecedens ad corruptionem: & generationem: mira in hoc motu percipies: uidemus enim homines tristes naturaliter in uno tempore absque causa alia apparente & alio tempore hilares: & in uno tempore fortes: & in alio debiles: & in uno tempore sa

nos: in alio infirmos: ideo dico q̄ in celo est delectatio naturalis
& multo melius q̄ in elementis & elementatis: quoniam ex signis
principiis surgit maior & melior delectatio in celo: q̄ in istis infe-
rioribus: quoniam nobiliori & excellentiori modo habent in se
principia sua: q̄ aliis comunicent uel participant: & sicut ignis
cum iuuamine sui instinctus & appetitus naturalem habet de-
lectationem ad comburendum uel multiplicandum calorem suū.
Ita signa & planetæ delectationem habent ad producendas suas
operationes: omnia enim operantur: & agunt propter bonum: &
finis cuiuslibet rei est in quod terminat appetitus: & omnia ap-
petunt bonum & gaudent & delectantur sine in quo omnia
ordinantur: & illud est deus summum delectabile delectant. n.
& stellæ: & celum in producendo bonum in inferioribus: in qua
tum sunt de bonitate: & ad faciendum magnum in quantum sunt
de magnitudine: & aliqua signa maiorem habent delectationem
cum eo q̄ conuenit q̄ cum alio quod disconuenit: ut aries maio-
rem habet delectationem in uere q̄ in hieme: & cum marte quā
cum luna: & cum masculinitate & motu q̄ cum femineitate: &
fixione: & sic de aliis secundum suas conditiones proprietates
& naturas: ideo homines: qui nascuntur cum influentiis signo-
rum & planetarum conuenientium in naturis suis & propieta-
tibus magnam in illis delectationem habent & sunt magis hi-
lares q̄ alii: & contra tristitia natorum in constellationibus
planetarum & signorum qui nō habent magnam delectationem
ad transmittendum suam influentiam: propter disconuenientiam
ut puta si aries suam influat uirtutem ad inferiora quando satur-
nus & uenus iuncta sunt cum eo tunc aries coactus: est influe-
re uirtutem suam ad inferiora: per saturnum & uenerem in qua
constellatio. d. uincit. b. & facit tristitias & ploratus: & propterea
ille homo qui tunc nascitur nō habebit ita magnam delectatio-
nem: & gaudium naturaliter sicut si cū ariete mars: & Iuppiter
fuisent simul gaudentes: & hec ratio est dictorum supra: & ita est
in appetitu comedendi & bibendi: & coeundi: quæ diuersimode
appetuntur: & in actum ducuntur per constellationes supra nos
insequentes: & ita diuersa producit dulcia: & amara: secundum conditio-
nes: & proprietates rerū supra quas influunt: & breuiter oēs delecta-
tiones: aut tristitiæ naturales: sūt coicate p̄ delectationem aut non

delectationem superiorem. F. Procede ad aliud principium per quod res distinguuntur: & differunt: quod differentia dicitur: si differentias omnes celi intelliges: recte te puto posse inferiora cognoscere. Astro. O angede solius dei. æterni est rerum differentias comprehendere: sufficiat nobis indagari quod differentia sit una pars essentialis celi et stellarum siue principium per quod signa stellæ omnes ad inuicem differunt: & sic dictum est: quod corpora celestia non possunt sine naturali potestate: nec durare sine naturali duratione: & ita de ceteris: ita non possunt esse differentia sine naturali differentia celi: quæ causa est differentie in inferioribus effectiuæ. ignis enim differetes calores & siccitates et luces habet per differentiam superiorem: quoniam calor ignis uno modo causatur per martem: & alio modo per calorem arietis: & sic de sole et aliis qui diuersimode calores: et siccitates et luces producunt per suas differentias: sicut et saturnus et taurus siccitatem operantur diuersam: et luna et uenus humiditatem et frigiditatem per differentiam quam habent per a. b. c. d. qualitates proprias et appropriatas sicut enim homo semper est in motu alterationis: et localis: mutando se de loco ad locum: et item alia inferiora. ita omnes motus superiores semper sunt in differentia locorum motuum conditionum et proprietatum et quantitatum et omnium illorum que spectant ad eorum essentiam et influentiam quam ad inferiora transmittunt: ut secundum differentiam in motibus superioribus accipiat differentia in inferioribus: et propter hec iudicia astronomie sunt difficilia ualde et grauius ad intelligendum maxime particularia: ideo dicebat Ptolomeus debere esse generalia et media: signa. n. in tres partes diuiduntur: quæ facies dicuntur uel decanæ: quia in decem diuiduntur & quelibet pars illarum quæ gradus dicitur habet minutam & minuta habent secundas & cetera. Ita quod tota pars differentia est pars in partes quousque deueniat ad unam partem quæ sit de e principio medio si fine gradus primo dictam in qua sit uerus motus celi uel partis uel partium eius ut tradunt canonistæ: et in illo motu est ueritas iudicii quoniam homo nascitur uel sit questio uel aliud tale: et totum istud facit differentia superior: et pluries sunt plures motus in uno iudicio obseruandi: imo in omni iudicio obseruandi: precipue cum sit iudicium de rebus magis generalibus ut sunt natiuitates reuolutiones annorum et cetera similia: et ideo iudicia uirtutem maiorem habent per extensionem: & congregationem motuum stellarum

& complexionum planetarum: & signorum in quibus sunt ad unam constellationem: & plus habebūt de uirtute & potestate per differentiam superiorem in qua consistit differentia inferiorū ita q̄ omnes res inferiores ita sunt differētes per differentias superiores q̄ nulla adhuc res potest inueniri quæ sit cū alia similis sine aliquibus differentiis: aut aliqua differentia: & p̄pter hoc nemo potest habere talem faciem sicut alter sine differentia: im̄mo neq̄ aliquis pictor depingere posset talem figurā sicut alius: neq̄ pictor idem duas sine aliqua ambarum figurarum differentia: & hoc totum est quia differentia superior est magna & successua in motu: & est causa differentiarū inferiorum: & propter hoc mirantur homines: & mirandum est quoniam una res in istis inferioribus talis esse non potest sicut alia sine aliqua differentia.

F. Dixisti o astronome differentia omnium horum inferiorum ex differentia stellarum euenire & corporum inferiorum: quomodo dicis concordantiam esse partem celi & unum eius principium differentia: & concordantia in eadem esse non possunt. Astro.

Non recte uerba: & sensum principiorum habes: quoniam si superiora essent continue in omnimoda differentia: nulla concordantia esset in inferioribus: neq̄ generatio aliqua fieret uel amicitia: ideo cū uideamus in istis inferioribus concordantia: & amicitia naturalem: elephas enim naturaliter hominē diligit: & errantem ad uia portus dirigit &c. multa necesse est ponere in celo concordantia tanq̄ principium conuenienter repertum in celo: & in istis inferioribus: cū qua signa planetarū: & stellarū concordantia habent: & illa faciat inferiorem concordantiam qua mediante concordent ad transmittendū influentias ad inferiora corpora: sine enim concordantia nō influerent: nec corpora reciperēt: quoniam concordantia quā habent superiora per a. b. c. d. per qualitates attributas: ut q̄ aries cōcordet cū tauro in siccitate: & cū geminis in caliditate & similiter cum saturno: & Ioue: & aliis concordantiis generalibus est ut concordantiam habere possint ad transmittendum influentias per concordantiam quam habent per eorum actus naturales: & propria principia: de quibus dictum est supra quæ sunt bonitas magnitudo &c. a. b. c. d. & masculinitas: & femineitas dulcedo color: & alia accidentia: quæ naturaliter habent substantiarū inferiores: uel inferiora sunt uelut nunciū &

instrumenta: cum quibus superiora corpora inferiora transmittunt
& influunt similitudines essentialium principiorum: sicut simi-
litudo sigilli in cera: & gratia exempli bonitas: & magnitudo &
alia principia: partes ignis sunt substantialiter similitudines boni-
tatis & magnitudinis & aliorum principiorum solis: ut ita dicā:
sed calor: & siccitas quæ realiter sunt de igne non sunt similitu-
dines solis: quia sol neque naturaliter neque formaliter est calidus:
& siccus: & propterea sol & ignis maiorem habet concordantiam
per bonitatem & durationem & per alia principia essentialia: & p-
pria quæ per caliditatem: & siccitatem: Quoniam sicut facies filii quæ est
similis faciei patris de quo est per generationem: & materialiter est
magis similis faciei patris sui quam figuræ proprie suæ quæ imprimitur in spe-
culo: ita corpora superiora & inferiora sunt magis similia per prima
principia dicta quam per a. b. c. d. & quæ per diuturnitatem: & masculinita-
tem & cetera similia: & ideo corpora superiora non causant illa
principaliter. s. a. b. c. d. & cæ. sed per bonitatem magnitudinem & alia
principia: neque causant per essentialitatem formaliter neque materialiter: sed
effectiue tantummodo. Animaduerte ergo o fidelis mi angele hunc
processum: quoniam concordantia superior est fons concordantia
inferioris elementorum: & concordantia elementorum: est
fons concordantia elementorum: & concordantia superiorum
transit ad concordandum elementata: per concordantiam simpli-
cium elementorum: & ideo significatum est: quod concordantia
de a. b. c. d. est aliquo modo in simplicibus: elementis: ut concor-
dantia superiorum transire possit ad elementata particularia: &
ita est totus mundus superiorum in concordantia signorum &
planetarum per bonitatem: & magnitudinem & cetera ipsorum: sicut per
differentiam: quoniam si motus superior non esset semper in concor-
dantia non posset esse motus in successione per totum circulum de uno
instanti in aliud: & quilibet circulus esset scissus uel diuisus quod
est impossibile: & impropriū motui circulari celi: & secundum natu-
ram circuli naturalis. F. Profecto hæc concordantia non conue-
nit contrarietati quæ habet aries cum cancro: & in celo dixisti esse con-
trarietatem: cupio uehementer huius nodi dissolutionem. Astro.

Iam sol est prope occasum: & hora cenæ interpellat audi nunc breui-
ter unico uerbo: cras deo fauete latius & expressius: sat dictum sit si
bene prepredisti. hæc contrarietas non est formaliter inter signa celestia

uel corpora: sed est per a. c. attributa: quia aries: & cancer accipiunt similitudines corporum inferiorum ut suas similitudines influere possint: ut dictum est si recte accipisti: & late nunc aperta.

F. Iam recreasti spiritus: cena & sompno: responde: & aperit hanc contrarietatem in celo: & quid operat. Astro. Attende ergo. Dixi contrarietatem esse in corporibus celestibus per accidens: scilicet per a. b. c. d. qualitates elementales: & p. e. f. g. id est per ascensum statum & descensum principaliter primo ut in inferioribus communicare possent: & disponere contrarietates sine quibus in inferioribus non posset fieri generatio uel corruptio neque operatio aliqua naturalis: neque hec contrarietas est in corporibus celestibus ad intra se: quoniam essent corruptibilia: sed hec contrarietas est ad extra se: & subiectum contrarietatis eorum est in inferioribus per qualitates dictas sicut enim fabri ars non est ad intra: suam essentiam: quoniam ars non est de substantia fabri: & ideo clauum uel aliud opus facit extra propriam essentiam & naturam: ita aries: & mars sunt contra geminos & Iouem: & subiectum contrarietatis eorum est in inferioribus per a. b. quæ contrariantur per siccitatem: & humiditatem: quæ contrarietas est tamen temperata: Quoniam in suo dicto subiecto est concordantia per calorem: & ideo dicitur aliquod esse subiectum contrarietatis: & concordantia fortunatum secundum quod aries: & Iuppiter gemini & mars sunt causæ superioris concordantia & contrarietatis in inferioribus: ut puta aries: & mars per ascensum scilicet per e sunt contra geminos & Iouem qui illis contrariantur cum g scilicet cum descensu: cum aries: & mars ascendunt tunc magis influunt & formam faciunt: quia in facie illa ascendendi plus est de bonitate & uirtute: & ceteris principiis quæ in descensu & in g. Iouis: & geminorum & similiter influeret e geminorum & Iouis contra g. arietis: & martis & ideo e arietis & martis colligit hoc quod erat colligendum per e a geminis & Ioue: & destruit quod potest & similiter e geminorum & Iouis destruit quantum potest quod collectum est a g arietis: & martis: quia non habent cum g ita magnam potestatem sicut cum e ueritatem totum destrueri non possunt: quoniam concordantia quæ est in a & b de qua sicut dictum est conseruat hoc quod potest: & f quæ naturam habet de e & g conseruat utrunque: cum sit medium uel in medio ipsorum:

ideo per superiores constellationes isto modo fiunt homines formati: cum licentia tamen & nutu dei ad bonum aut ad malum: ad diuitias: aut ad paupertatem: ad sanitatem: aut ad infirmitatem: ad gaudium: & ad tristitiam. Item per constellationes: ut supra: quidam homines sunt magni: quidam parui & albi: & nigri: & medii: & sic de ceteris similibus: ita ut per contrarietatem superiorem illo modo sint quidam homines dispositi ad contrariandum quod contrarietur aliquibus aliis: ita ut uideatur inter eos naturale odium: & contrarietas naturalis: & in aliquibus perseverat durat: & multiplicat & hoc est per contrarietatem: & durationem: & appetitum &c. in superioribus qui causant suas similitudines in inferioribus: & ideo crescit ira in inferioribus per influxum contrarietatis superioris: maxime cum in longum tempus complexionum & aspectus contrariarum stellarum protrahuntur contrarietas: & destructiones maiores: & fortiores fiunt: sicut adueniunt nunc anno. M. ccccxxxiiii. in principio iam saturno pessimo intrante: cui multi iungentur primo uidelicet iungetur marti deinde saturno deinde mars saturno: deinde mercurius: saturno directus postea retrogradus postea directus: & cum ipse mercurius significans supra clerum totiens saturno iungatur: & iupiter in oppositioe retrogrado in pessimo aspectu coniungatur: stet significans cum eo legem christianam: Ideo dubito ne sicut sinapis quae quanto plus territur: tanto plus fortior efficitur: ita & haec tribulationes & discensiones clero euertur in dies fortiores fiant: & tandem post bella in magnum scisma: & tristitiam peruertantur nisi deus provideat: contrarietas hec superiorum causa est contritionis hominum & infirmitatum inseparabilium: & obliquitatis oculorum & aliarum azemenarum aegritudinum & quod aliquando in pomo dulci amaritudinem gustus inueniat.

F. Deducis o astronome ista principia nominata tanquam repta in celo: & in inferioribus: si recte memini dicis principium esse unum ex dictis: erit ergo principium in principis & medium in principis & finis in principis. Astro. Ita est necessario neque sequitur aliquod inconueniens immo ex principio medio & fine tolluntur omnia inconuenientia. F. Dixisti motum celi circulare simplicem: & unum: nec principio medio: & sine distinguere. Astro. Verum est: sed dixi propterea quia non uariat re

uel se secundum aliquid ei inherens: sed secundum extrinsecum
aliquid: & nota diligenter o fidelis mi: q̄ celum in se locum nō
habet ad quem moueat se uel ad quem suæ partes se moueant:
quoniam celum est subiectum sui motus sine tempore in se nō
habens partes: quoniam totus suus motus est ita sine successio
ne temporis: sicut suus circulus sine principio medio & fine: ut
dictum est & infra amplius dicitur cum de anima celi determi
nabitur: in proposito ergo est unum principium summum pri
ma causa deus: omnium aliorum principiorum principiatiua
& licet cum æternitate sua non conueniat cōtrarietas maioritas:
& minoritas: deus tamen est principium creati principii: & crea
te contrarietatis maioritatis & minoritatis per creationem: ideo
dicimus q̄ in celo est principium: siue principium est una pars
celi essentialis per quam omnes aliæ partes celi sunt ita pricipia
inferiorum principiorum: sicut partes celi sunt causæ aliorū di
ctorum: ut puta sicut sunt bonæ per bonitatem ad bonitates infe
riores: & magnæ ad magnitudines inferiores per superiorem: ita
sunt principia ad pricipia inferiora per superiora principia: quæ
sunt stellæ signa & planetæ: quæ faciunt impressiones in inferio
ribus principiiis: uerbi gratia sol dicitur principium ignis uel lu
cis uel caloris: quia sol imprimit suam magnitudinem potesta
tem: & uirtutem in igne: in quantum suum calorem multiplicat
in estate & lucem: & similiter luna est principium aquæ quia ce
teris paribus in hieme suam frigiditatem multiplicat in niue &
gelu. F. Sunt ne alia principia horum nisi sol & luna: nō
ne alia operantur ad hæc generalia? Astro. Alia profecto
concurrunt: sed ita licet exemplificare: hæc certe potiora sunt: om
nia dico principia superiora sunt in motu per a. b. c. d. & i successio
ne per e. f. g. quæ significant principium medium: & finē: uel
ascensum statum & descensum: & propterea superiora sunt pricipia
per illas qualitates principiorum inferiorum: sicut inferior
qui recipit influentiam a superiori est de similitudine bonitatis:
& magnitudinis & aliorum principiorum superiorū: & illæ col
liguntur in bonitate & magnitudine & aliis principiiis: quæ sunt
in istis inferioribus per a. b. c. d. Ita quælibet essentia inferior influ
entiam accipit a quolibet principio superiori secundū successio
nem de e f g. quæ sunt principia in quibus tempus multiplicat

secundū motus successiōem: & per principia superiora incipiūt
in inferioribus omnia scilicet generationis: & corruptiones nati
uitates hominum & aliorum animātiū & uegetabilium inci
piunt formæ: & informæ ellectōnes interrogationes instinctus
& appetitus consuetudines: et cetera rerum principia edificia na
ues mercantiæ et artes et scientiæ quæ omnia sine principio celi
esse non possunt: et quia diuersa sunt principia in celo secundū
differentiam eius ut dictum est diuersificantur omnia inferiora
principia secundum q̄ late in libris astronomorum reperitur: et
licet non possint omnia hec particulariter exprimi uel compre
hendi: uniuersaliter tamen intellectus assentit: et concludit sic eē
sicut in ceteris scientiis euidenter apparet: ille enim sapientior ē
cuius intellectus de pluribus exaltatur: omnia uero singularia
sentire sup̄mæ: et æternæ: et infinitæ sapientiæ est: non nostræ.

F. Quomodo possunt hec quæ dicis fieri: cum quodāmo
do ista inferiora particularia excedant numerum: et propria sint
infinita principia rerum mundialium maxime cogitationū. ani
ma enim una plura potest cogitare q̄ ex toto celo causari possit:
quid ergo omnes homines: hoc mihi uidetur inconueniens.

Astro. Dixi sæpe q̄ hic loquor naturaliter: et q̄ anima huma
na habet propriū: quid ei a principio creationis suæ annexum
diuinū non naturale: quod uoluntas libera dicitur diuina boni
tate & sapientiā æterna sua animæ infusum cum creat eam ut
ostenderet deus ipsam supra celos creatam & ex se posse omnes
uirtutes inferiores uirtute hac libera superare & ipso iuuante si
ne quo ad ipsum nihil reuerti potest iusta illud euangelii nemo
potest ad me uenire nisi pater traxerit illum: hac enim uirtute li
bera & uoluntate quecunq; cōtingentia fiunt uel dicunt. quod
non aduertentes priscei philosophi mosaica sapientiā nō imbu
ti quæcunq; ex necessitate ordinis euenire naturæ auctumaban
tur: cum sapientissimus dei filius a patre æterno solertissimus fa
bricator constitutus nihil absq; causa inordinatum in rebus reli
quisset: & cum tamen liberæ sit uoluntatis liberam tribuens ho
minibus uoluntatem: dominus sui operis immensū mutare om
nia posset: etiam humana uolūtas ex se influxum contra ire po
tēt: indirecte tamen ab influxu mouetur: ut cogitet secundū ob
iectorum dispositiones: quæ mouent sensus finito numero rerū

corruptibilem quæ ignobiliora sunt & minora numero: & q̄titate superioribus possint rationabiliter superiora esse causa inferiorum. Attende o fidelis nec te decipiat multitudo rerum corruptibilem: sic certe exigit ordo uniuersus: q̄ nobiliora q̄titate & numero excedant ignobiliora: quæ esse uidentur propter nobiliora: unde oportet q̄ ista sint quasi per se existētia & incorruptibilia multiplicenturq̄ quantum possibile est ideo uidemus corpora celestia in tantum excedere elementaria: ut quasi hec non habeant q̄tatem notabilem in comparatione ad illa: neq̄ numerus hec probantur a Ptolomeo geber & albategni: & aliis: hoc dixit se probasse aristoteles secundo metaurorum: & Auic. i tractatu aureo de uiribus cordis: non debes ergo dubitare celum posse hæc omnia causare: propter multitudinem & multiplicationem rerum mundalium inferiorum: & ut praticemus parumper exemplis uide quomodo ex septem planetis fiunt. cxx. cōiunctiones: quanto ergo cum pluribus terminis fient numerosa: si potes. aries cum saturno unum facit principium: cum Ioue aliud: & cū Marte aliud: & sic per cetera signa stellas & diuersa principia fiūt ita q̄ sicut nos non possumus distinguere illa: neq̄ ista comprehendere præcise & particulariter omnia ualemus: licet multa cognoscantur ut puta q̄ aries habet unum principium cum a aliud per e: & aliud per g: & similiter de combinatione omnium principiorum ad alia principia & stellarum & planetarū ad stellas: & ad alia omnia quo particularius fieri possit secundum capacitatem hominum. F. Ex his ego concipio q̄ uniuersale nobis datum est ex quadam necessitate: quoniam omnia singularia sentire est impossibile: & tamen nihil est in istis inferioribus mundanis sine principio: & per consequens sine medio & fine: sentis ne sic o astronome. Astro. Ita inq̄ sentio: actus enim substantiarum sunt quodammodo medium coniungens potentias & obiecta: absq̄ medio nihil perficitur naturaliter: ideo in celo est medium quod est principium ad media inferiora. F. Ergo illud medium habet principium. Astro. Ita: & finis habet principium alia tamē est ratio finis & principii & medii ut patet ex dictis de principio & que dicentur nunc de medio & fine: in proposito ergo sicut in bonitate celi est bonificatio medium ut ita dicam iter naturam bonificantis & bonificabilis uel bonificatiuitatis & bo

nificabilitatis: ita q̄ illa bonificatio superior causat bonificatio-
nem inferiorem: & magnificatio est medium inter magnificatē
& magnificabile: quæ magnificatio causat actus magnitudinū:
sicut magnum calefacere infrigidare sentire imaginari ampliari
& sic de similibus: ita per medium superius fiunt complexiōes:
& concordantiæ in inferioribus: & domus celi in quibus plane-
tæ coniunguntur sunt mediā ad influendum bonitates magni-
tudines uirtutes superiores ad inferiora: & cetera alia principia
dicta: & per medium quod est in celo aggregatæ sunt stellæ in lo-
co galaxiæ & zodiaci medio ex quo fiunt regiones habitabiles:
& per illud mediū celi maxime uirtutes naturales in medio sub-
stantiarum sunt. F. Quomodo in medio substantiarum
sunt: cum in psilio sint duæ uirtutes in superficie & in medio: &
similiter in coriandro: & caule. Astro. Medici large & non
proprie dicunt in superficie: dico q̄ ex medio superiori fit illa uir-
tus in medio substantiæ partis exterioris: & ita dicunt medici nō
in corpore: imo dico q̄ medium celi est causa linearūque sunt
in inferioribus in medio duarum partium: & per consequēs cau-
sa per differentiam differentiæ illarum partium in uirtute: ut su-
pra dixi: cum de differentia ageretur: est etiam aliud mediū signi-
ficatum per f. quod est in medio de e g: per quod medium sunt
signa cōditionata & planetæ similiter: natura namq; arietis ex
natura sui motus per e f g: est iter naturas tauri & pisciū & Iup-
piter in medio saturni & martis: & sic de aliis: que species mediū
causat in inferioribus motum qui per mediā transit: sicut ignis
transit ad aerem per calorem & siccitatem & ad aquam similiter
cum ita sit q̄ aer sit mediū inter ignem & aquam: & ignis iter
terram & aerem: & terra inter aquam & ignē: & ideo sunt mediā
per a. b. c. d. e. f. g. in inferioribus: per mistiones: & compositiones
elementorum in elementatis: & similiter medium celi est cā com-
positionis & unionis corporum: & membrorum & partium eo-
rum neruorum & ligamentorum: quæ quodammodo sunt me-
diā coniungentiā partes: & componentia animal: ut puta q̄ bra-
chium alligetur humero: & caput collo: & tibia coxæ & cæ: & trū-
cus alligetur trunco arboris: & folia ramis: & rami trūcis: & cōclu-
de q̄ medium pars celi essentialis est causa: & natura quedā que
cōiungit in inferioribus formas & materias: de quibus sunt sub

stantiæ omnes: sicut primo dixi q̄ actus substantiarum cōiungunt potentias et obiecta: & consequenter o fidelis in celo est finis: unum de suis p̄cipiis: qui finis est causa finium corporaliū & naturalium: cum signis & planetis bonitate & magnitudine uirtute et aliis p̄cipiis: quæ sunt partes celi. ita q̄ per finem celi sunt priuationes mors et fines rerum in inferioribus: ut confinia terrarum et regionum de quibus loquunt̄ astronomi diuersa in esse: et finis qui est perfectio in inferioribus ē sicut in generatione natiuitas hominis: uel fructuum uel animalis: et in mercatura lucrum: in scientia scitum: et in amare amatum: et sic de aliis similibus: et cum similibus maiorem perfectionem: ut puta aries maiorem finem perfectionis habet per calorem de a q̄ per siccitatem cum sit maior melior: et firmior per uirtutem et qualitatem propriam q̄ per appropriatam: cum in a siccitas se habet ad finem caloris: cum ergo mars sit iunctus cum ariete: siccitas martis tendit ad finem caloris arietis. et contra maiorem finem et nobiliorem perfectionis habebit q̄ si Iuppiter iunctus eēt arietis: quoniam tunc Iuppiter haberet appetitum ad priuationē siccitatis arietis. quoniam per humiditatem est cōtra finem caloris arietis: et quando uenus cum ariete coniunctus est tunc uenus est contra finem arietis et magis per frigiditatem q̄ per humiditatem. cum fortius contrarietur per qualitates proprias q̄ per appropriatas. et hinc est q̄ aliquæ res sunt de contrariis finibus & aliquæ de finibus cōcordantibus: & q̄ aliqua tendunt ad unū alia ad contraria: secundum q̄ signa stellæ: & planetæ sunt contra suos fines in complexionibus & aspectibus & influentiis: aut secundum q̄ habent concordantiam inter se uel per contrarietatem eorum in finibus per b. c. d. a. e. f. g. & etiam per alia p̄cipia quæ sunt in inferioribus: cum aliisquæ sunt supra: & in hoc passu multum consistunt iudicia astronomie quæ omnia debēt respicere finem perfectionis aut priuationis rei ut cognoscatur uistoria in complexionibus & constellationibus significantibus rem: quoniam aliquando una constellatio apparenter unum significabit & si bene considerentur contrarietates oppositum iudicabit: ideo arge aures in iudicando. F. Video ex istis solutionem ad multa quæ in inferioribus apparēt: dic mihi si potes quare est q̄ multotiens inter sodales eiusdem professiōis humi

liatur aliquis & deprimatur: alter erigitur & sublimatur: cū tamē
depressus sit longe doctior genere nobilior: & uirtute: immo ex
tollitur insciens fatuus dominatur astuto & solerti. Astro.
Hec sunt naturæ miranda: quæ in curiis principum & regum &
maxime pontificum romanæ ecclesiæ quotidie uidentur: unum
enim principium est in cælo quod maioritas dicitur: per quā su-
periores substantiæ corporeæ & inferiores maiores sunt quā acci-
dentia & nobiliores: ut dictum est supra: & etiam quædam substā-
tiæ maiores quā aliqua alia: sicut sol maior ē quā luna quā mercurius
& elephas maior ē quā equus: & sic de aliis: quæ eueniūt per supe-
riorem maioritatem: per quam potest esse & de facto est in a ma-
ior bonitas magnitudo potestas & uirtus per calorem: quā per sic-
citatem: & in b per humiditatem quā per calorem: quia una est pro-
pria & alia appropriata: & sic de c. d. e. f. g. & ideo dico in inferio-
ribus causant maioritates substantiarum: & accidentium per ma-
ioritates superiores quæ essentialiter non insequuntur nobilita-
tem generis uel scientiam astutiam solertiam uel fatuitatē: licet
aliquando eadem constellatio celi maioritatem & scientiā asso-
ciet in eodem: ut in Sisto pontifice: ut plurimum tamen ubi mini-
mus intellectus: ibi plurima fortuna: & econtra ubi plurimus in-
tellectus ibi minima fortuna: quia raro in ambobus quid bene
fortunatur: & ita debet intelligi aristoteles ibi aries. n. maior est
per martem quā per saturnum: & per solem quā per uenerē: & sic de
aliis secundum enim conditiones signorum & planetarū ma-
iores: & præstantiores: ut scribitur in natiuitatū libris in quibus
plures superiores maioritates concurrunt habent homines di-
gniores natiuitates: & per consequens maiores appetitus ad ma-
iorem bonitatem: & magnitudinem quā ad minorem: & ad maio-
rem prosperitatem quā ad minorem: & aliquando nos uidemus ali-
quos econtra natos: qui maiorem habent naturalem appetitum
ad minorem statum: & conditionem: quā ad maiorem: id est ad hu-
militatem quā ad superbiam: ideo relinquunt pecunias naturaliter
& parumpendunt eas: & aliqui pro tempore sic sunt dispositi: & po-
stea per maioritatem superiorum mouentur ad contrariū appe-
titum: & sic religiosi in conuentibus suis aliis præferuntur: & se
multo nobilioribus: aliqui in tali prælatura longo tempore du-
rant cum contrarietate multa: alii concordantia: sed paruo tpe:

secundum q̄ maioritas cum duratione concordantia & con-
trarietate conuenit in natiuitaribus suis : & officiorum : & di-
gnitatum principis propter hec etiam breuiter concludendo:
quidam uolūt esse domini: nedum suorum sed aliorum: ideo
inuicem habent rancores iras: & odia guerras: & praelia: & sic
ille qui in maiorem perfectionem: & concordantiam finis habebit
in inferioribus per superiores maioritates uincet: quoniam ma-
ioritas superior diffusa: erit in illo per maiorem concordantiam:
quam habebūt homines cum illo cum maioribus similitudi-
nibus qualitatibus proprietatibus uirtutibus q̄ cum alio: & hec
est ratio conuenientiae inter duos: & inter alios disconuenien-
tiae uictoriae uel amissionis & priuationis officiorum. F.

Ex his certe medijs aequalitas concluditur : & minoritas.
Astro. Sic est sunt relatiua maioritas: & minoritas : & ubi
est dare maius: & minus ibi est dare aequale: ideo est dare in
caelo principium quod aequalitas naturalis dicitur: quae aequali-
tates naturales causabit in inferioribus . ita q̄ aequalitas supe-
rior erit causa aequalitatum inferiorum duobus modis scilicet
per aequalitatem mensurarum : & aequalitatem proportiona-
tarum aequalitatum: duo enim homines aequaliter sunt sub hu-
mana specie: quia aequaliter partes corporis proportionatas
habent: & tamen uni debetur plus de honore q̄ alteri : ut pu-
ta militi: q̄ rustico: quare inaequaliter commensurabuntur in
eadem specie: operaequalitatem superiorem: aries enim & mars
sunt aequales per speciem quia sunt ambo de a & habet hanc
aequalitatem per aequales mensuras qualitatum. uerumtamen
secundum aequalitatem proportionalem plus de a habet mars
q̄ aries: quoniam mars habet a per potestatem suam : quam ha-
bet in tota sua sphaera: & circulo: sed aries non habet a in toto suo
articulo: sed in parte: ideo mars facit in inferioribus maiores
aequales mensurasq̄ proportionabiliter cum a q̄ aries : quia fa-
ciet proportionabiliter aequalitates suas maiores : & similiter
facit cum mensura bonitatis & magnitudinis: & aliorum prin-
cipiorum praeterea mars & aries aequalitatem proportionalem
per a habent: quia maius existit a per calorem q̄ per siccitatem
ergo illa aequalitas proportionalis sit uirtute & maiori-
tate a

& per huiusmodi æqualitates proportionales superiores fiunt in inferioribus æqualitates proportionales: sol enim etiã gratia exempli maior est q̄ uenus: & ideo non potest facere æquales mensuras: æqualitas superior in illis de a. c. sed proportiõabiliter ipsas æquales mensuras facit ut in inferioribus sit temperata cõtrarietates per solem & uenerem: & idem facit de bonitate solis & malitia martis æqualitas superior: quia illa æqualitas non potest esse de æqualibet mensuris: sed proportiõabiliter secundum q̄ sol est maior stella q̄ mars: & ita licet aliqua signa & planeta: & stellæ habent æquales: mensuras in masculinitate diurnitate & cæ. ut puta sol aries sol mars tamẽ non sunt æquales in uirtute: quoniam sol plus habet uirtutis in inferioribus: q̄ aries: uel mars: sed secundum eorum æqualitatem proportiõalem specierum qualitatum & uirtutum causant in inferioribus æqualitates specierum: & qualitatum.

F. Vna species ab alia differt in perfectiõe: ergo nõ potest esse æqualitas specierum. Astro. Verum est secundũ mensuram: tamen proportiõabiliter una aliam æquare potest. sed animaduerte excellentiora multum quæ causat hæc æqualitas cæli: nam appetitus: & instinctus æquales producit & causat in inferioribus naturales similitudines iusticias: & consuetudines: quoniam iusticia est quædam æqualitas similitudo similiter & consuetudo similitudo enim numerorum parium uel disparium: consonantiæ æqualitas signorum numerorum: & computi ex superioribus æqualitatibus proueniunt: & ideo cũ æqualitas superior sit causa cõputi musicæ arismetricæ & geometriæ: & iuris ciuilis: quod ius nihil aliud est q̄ æqualitas: astronomi melius possunt scire has scientias si recte et subtiliter scrutarentur: q̄ alii homines: et similiter medicinam ut notatum est supra pluries: æqualitas certe est subiectum numeri: et medicinæ prout consideratur in simplicibus et mistis cõpositis æqualitas per quam postea uictoria complexionũ deducitur. Item per æqualitatem & maioritatẽ superiorem sunt quedam æqualitates: in inferioribus maiores q̄ aliæ: sicut æqualitas: duarum librarum maior est: q̄ æqualitas duarum onziarum: etiã in aliquibus est æqualitas ponderositatis: in quibus

nō est æqualitas magnitudinis: ut in libra ferri & in libra plum-
bi: quoniam ferrum est maius per substantiam & fortitudinem
q̄ plumbū: & sic de aliis. Ex his o fidelis mi cōcludo unico uer-
bo minoritatem in celo esse principum: quoniam sine ea in celo
non posset esse maioritas: ut supra probatum est: & quoniam ut
dixi illa se habent relatiue ergo per illa quæ dicta sunt de maio-
ritate potest haberi cognitio de minoritate: quæ est in celo causa
minoritatum quæ sunt in inferioribus: sicut maioritas celi maio-
ritatum: & sic deo dante applicauimus ad astronomiam princi-
pia dicta in quibus totus mundus materialis continetur: ut pos-
simus recte & uere compræhendere: q̄ sicut uere illa sunt in celo
& in istis inferioribus: & ordine nature inferiora a superioribus
gubernantur: ita celum stellæ signa: & planetæ omnia inferiora
gubernent conseruent & regant nutu dei.

F. Astronome. secretiora ut opinor & quæ magis ardua eē uī-
dentur ad rationem habendam de illis sunt tempus locus mo-
dus: & instrumentum. hæc enim pro astronomis sunt necessaria
quoniam dicitur in primo sententiarum & communiter a theo-
logis ibi q̄ deus creauit quattuor simul & primo: naturam an-
gelicam: celum empireum: materiam primam: & tempus: ideo di-
co q̄ ad naturalem ordinem rerum conueniebat primo materiã
primam creare: & tempus: de materia prima non est tempus: ne-
q̄ materia prima de tempore: sed tempus est de se ipso accidens
de quo multiplicantur momenta: & ponuntur in successiōe cū
motu: quæ descriptio eadem est cum dicta ab aristotele quarto
philosophicorum: tempus est mensura motus secundum prius: & po-
sterius: cum ergo tempus: & motus idem in intentiōe sint: cum
unum ingrediatur in diffinitionē alterius: sequitur ergo q̄ cum
tempore creauit motum: & in principio quo creauit deus celum
creauit celum mouens se ipsum per suam essentiam motiuam:
quæ est sua anima ut dictum est supra: & dicitur infra: cum de
anima celi dicitur: quia conuenientius dicendum est cum sapiē-
tia: q̄ ille qui uiuit in æternū creauit omnia simul: quoniam ut
probatum est ex motu celi fiunt generationes & corruptiones:
omnes: & generatio tota ordinatur ad hominem: sicut in finem
ultimum: finis ergo motiōis cæli ordinatur ad hominem sicut
ad ultimum finem in genere generabilium & mobilium: hinc ē

q̄ dicit̄ deutronomii quarto deus corpora celestia fecit in myste-
riū cunctis gētibus: ideo nō est uerisimile q̄ postea p̄ interualla:
postq̄ fecit cælū & mouēs & materiā primā: fecerit reliqua: sed
uolēs Moses tollere errores gētū: ita creationē distinxit primo
eorū qui credebāt mūdū æternū: & Saduceorū ponētū nullū
spiritū esse: & aliorū ponētū oēm substantiā esse corpoream: &
Apolinaris & sequētū ponētū aīas ab aīalibus generari: sicut
corpora a corpibus: & illoꝝ qui ponunt aīas ab angelis creati:
ideo Moses ita coherdinauit: ut hoīes caperēt ordinē rerum &
regulā uiuēdi a supno oīum opifice cui dies festus dedicaret̄ te-
pūmus: in quo requieuit ab ope quod patrarat: primo dixit crea-
uit deus cælū & terrā: terra autē erat inanis & uacua: & tenebre
erāt sup̄ faciē abissi: ut ostēderet naturaliter sine luce & lumine
& motu nihil p̄duci posse ideo fecit lucē & diuisit lucē a tene-
bris: & factus est dies & nox: & fecit firmamentū cælū & postea
p̄duxit: cūcta secundū genus suū: ideo dixit Moses uerba illo
ordine ut sensitiuā: & uegetatiuā animā a naturalibus cāis p̄du-
ci intelligeremus: cū dixit p̄ducat terrā herbam & cæ: & p̄ducāt
aquæ reptile animæ uiuētis: ad hoīem uero ueniēs ostēdit aīam
hominis a deo creatam. ita & ostendit naturæ hominē & deī po-
tentiam: postea posuit stellas in firmamento & solē & lunā: ut
dies & menses: & annos & tēpora distinguerent nobis. Astr.

Si deus cū luce creata in primo die poterat æque bene omnia
complere. F. Ita moyses destinxit ut ostēderet nobis deū eē
collendum super omnia: qui & lucem creauit ante stellas: & so-
lem ut liberum arbitrium cum natura angelica ostenderet crea-
tum aīe omnia corporalia: & ideo diuisit lucem a tenebris ange-
los: sed bonos a malis ut patefaceret hominibus effectum boni
liberi arbitrii: quia bonos glorificauit malos damnauit. Astr.

Ita ne sentis: recte enim doctrinam nostri raymūdi Iulii acce-
pisti tempus est id in quo maxime cōfidunt astronomi: quoniā
si tempus nō esset nec motus esset nec inferiora essent cōsequē-
ter in motu a superioribus. sol enim planetæ & stellæ qui cum
motu transeunt super orizontibus diuersis secundum diuersas
regiones: & loca multiplicant momenta in successione posita se-
cundum e f g. ita q̄ de ipso tempore sunt momenta. & successio
& de ipsīs sunt hora: dies septimanæ menses & anni & aliæ fra-

ctiones secundum q̄ diuidere melius uisum est canonistis . ē er
go tempus datum a deo: ut possit esse successio substantiarum
motarum per loca crementa & decrementa & alterationes in in
ferioribus: in quibus diuisum ē tempus in quattuor ptes: quod
annus dicitur: quæ dicuntur uer æstas auctumnus: & hiems: &
quælibet earum in septimanas: & dies diuiduntur: & per partes
alias subtiles: ut dictum est quoniam tempus unam habet natu
ram in uere aliam in æstate: & aliam in una die: & aliam in alia:
& similiter in aliis temporibus anni mensis & dierum partibus
habet diuersas naturas: secundum condictiones superiorum sub
stantiarum & inferiorum. loca enim propter quæ est tēpus sunt
substantie superiores: & inferiores: in quibus est modus tempo
ris cum motu & successione ipsarum substantiarum: quoniam
modus temporis superioris causat modum temporis inferioris
licet ambo modi sint unus modus ad extra se generalis tempo
ris: a quo descendunt modi particulares uel species modorum
particularium in indiuiduis inferioribus: tempus certe est cum
motu qualitate: & aliis accidentibus: & substantiis sine quibus
esse non potest: & in quibus sustentatur: & hec oīa dicta sunt
necessario ut possimus melius dare doctrinam de scientia astro
rum uel astronomiæ: quæ in tempore maxime sustentatur qđ
est mensura motus per quem astra plurimum influunt. F.
Dic mihi quid est locus quoniam multi mirantur in hoc: dicunt
astronomi q̄ unus planeta in uno loco bonum & in alio malū
significat dicentes ex hoc uanam scientiam cum non aduer
tes multa in inferioribus hec eadem agere: ut dictum cōtra Mar
siliū: pone hæc. Astro. Valde difficile est locum inuestiga
re: & de naturis suis secretis q̄ rimari: ut sciamus cognoscere lo
ca celi quæ sunt necessaria cognitu ab astronomis: ut per illa lo
ca inferiora causata a superioribus habeantur. Aristoteles quar
to phisicorum q̄ locus est ultima superficies corporis ambiētis
locatum dicit: non diffiniendo quomodo partes locati sint in lo
co maxime partes uirtuales: & substantiales quæ non continen
tur imediate ab illa superficie ideo dicamus nos q̄ locus ē illud
accidens cum quo una substantia aliam substantiam in se con
tinet: & collocat: & una pars aliam partē: sicut ampulla uel uas
quod cum loco continet uinum: ut ita exemplificem: & bonitas

uini quæ est pars eius quæ cum loco in se bonificat magnitudi-
nem uini: & magnitudo uini quæ est alia pars uini cum loco in
se magnificat magnitudinem uini: & ita de aliis rebus similibus
istis non sunt in loco tanquam in ultima superficie corporis: sed sunt in
loco in aliquo accidere: cum quo differt una pars ab alia: & una
alia continet: quoniam locus in quantum locus ita est de se ipso uel
sui ipsius: sicut tempus & genus quod est de se ipso & non de
alio: ut dictum est quod partes temporis sunt de tempore & tempus de se
est & non de alio: uerum tamen locus in quantum est accidens: & al-
terius uidelicet substantie in eo quod est instrumentum suum: quia
locus est instrumentum cum quo una substantia alia collocat: & una
pars aliam partem in se continet: sicut calor est instrumentum cum
quo ignis calefacit aquam: ideo celum primum mobile est in loco per
aliquod accidens cum quo differt a celo empireo uel alio continen-
te eum: & in celo sunt loca plurima per accidentia cum quibus
una substantia differt ab alia: & collocat aliam: & similiter una pars
aliam continet: quare locus est accidentium substantie: quæ ac-
cidentia non possunt sine loco haberi: sicut quantitas tempus mo-
tus figura qualitas & cetera accidentia pertinentia ad substantiam:
quia ut dixi locus in quantum sua essentia & natura est de se ipso
& non habet quantitatem nec mensuram: sed solummodo est instrumen-
tum cum quo quantitas secundum suas dimensiones. scilicet longitudinis
latitudinis & profunditatis potest esse: & ita quantitas est instrumen-
tum cum quo substantia potest esse in loco: ergo sine loco quantitas esse
non potest: & sine quantitate substantia non potest esse in loco: qualitates
uero loci sunt lineæ positæ in figuris locorum: ut puta in circulo
quadrangulo: et triangulo: ita quod sicut tempus primum præsens: et fu-
turum sunt figuræ temporis absolute designatæ per e f g. ita fi-
guræ loci sunt circulus quadrangulus: et triangulus. trāseūt. n.
e f g. sicut figuræ temporis sicut principium medium et finis: sicut
etiam ascensus status: et descensus: per loca celi cum motu et cum
tempore et cum a b c d. et cum bonitate et magnitudine & aliis
principiis: & breuiter cum omnibus qualitatibus propriis et ap-
propriatis celo: et istis inferioribus: et secundum quod sic distant per
loca celi causant transitum de uno loco in alium: et consequen-
ter secundum quod per diuersas regiones: et climata corpora supe-
riora sunt in illis locis celi et in diuersis: causant fortunam aut

infortunium corporibus inferioribus secundum conditiones
eorum supra memoratas: & ideo hæc multi ignorantes reprehē-
dunt astronomos dicentes iouē in tali loco causare fortunā in
tali infortunā: asserentes illi ex diuersitate locorū non posse mu-
tari naturam: ignorantes naturas pprias & appropriatas rerum
& locorū credētes insup alios non potuisse scire quæ ipsi cū sua
rhetorica & organo aīæ nequiuērūt attingere: uerum antiqui he-
roes ut dictū est supra: in scientia longa experiētia inuenerūt di-
uersitates locorū cæli: secundū diuersas regiones & pbauerunt
recte: q̄ in cælo aries est in uno loco & taurus i alio et saturnus
in uno & iuppiter in alio & sic de ceteris signis & planetis secū-
dum rōnes demonstratiuas: & q̄ in ariete est unus locus p̄ satur-
num alius p̄ martē: & sic per signa & planetas discurrendo po-
suerunt terminos & facies: p̄ signa inuenerunt unā constellatio-
nem in uno signo p̄ saturnū: aliam p̄ Iouem: & sic de aliis ita q̄
unus locus in ariete est p̄ e alius per f. alius p̄ g. & secundum di-
uersitates orizōtū sic unus gradus uno tēpor e erit in uno loco
p̄ e alio tēpore p̄ f alio per g. secundū q̄ cōtingit p̄ motum cōti-
nuū cæli ab orizonte recto ad obliquū & econuerso: & hæc lo-
ca sunt quæ antiqui experimentatores notauere magno igenio
præditi in introductoris libris quæ sine rōne uidentur poni cū
tamen intimā & euidentissimā in se rōnem p̄ferant: oīa tamē lo-
ca cæli cōprehendere uel cōputare illius est qui æternaliter itel-
ligit & p̄fectissime oīa hæc inferiora in se & superiora cōprehē-
dit: nostrum autē est secundū imbecilitatē nostrā intendere deo
assimilari: cū illud oīa intendant tanq̄ ultimū finē: ideo quia bo-
num oīa appetunt: ipse uero simpliciter bonus: quāto igit de in-
telligentia & sapientia & bonitate rerū p̄cipabimus tātō deo si-
miliores erimus: sapientia uero maxima ē supiora cognoscere &
celestia: ergo p̄ illos cognitionē similiores deo erimus conemur
ergo totis uiribus hæc cōprehēdere: & plura eorū p̄cipere sensu
& rōne ex factorū cælorū meditatiōe possumus admirari & cōsi-
derare diuinā sapientia: cū reluceat in artificio suo: quanto magis
cælorū motus cognitiōe certa: & ex effectibus mirabilibus: qui
sapientia suā cōicationē quādā & similitudinis sparsam habēt
ideo mirabilia opera tua & aīa mea cognoscet nimis hæc q̄ con-
sideratio in admirationē ducit altissimæ dei uirtutis. oportet. n.

q̄ uirtus facientis eminentior omnibus rebus factis intelligat:
& ideo dicitur sapientia. xiii. si uirtutem: & operari cæli: & stella
rum & elemētōz mundi mirati sunt philofophi: intelligūt quo
niam qui fecit hec fortior est illis. F. Video o astronome
q̄ cognitio rerum naturalium creatarum est necessaria ad fidei
instructionem: & quanto digniores & altiores sunt res illæ tãto
excellentiōri modo fidei instructio habetur de deo: cum ergo
cognitio superiorum naturarum omnem aliam cognitionem
excedat naturalem: cum et dei inuisibilia per ea quæ facta sunt
intellecta cōspiciantur maxime p̄ superiora facta. ex hac. n. cogni
tione admirando dei timor p̄cedit & reuerentiã. Astro. O fi
delis cōcludis ergo q̄ astra in timorem: & reuerentiã dei ducit fi
deles: cū naturæ superiorū corpōz ab alia sciētia nō cognoscan
tur. F. Ad hæc ego plene habeo q̄ cognoscere naturas rerū
eo ordine quo creata sunt plurimū ualet ad destruēdos errores
qui circa deū sunt primo qui crediderūt solē & lunā deos eē: cū
nihil dignius uiderēt: ignorātes naturā eoz de quibus dicit Sa
piētia. xiii. sic crediderūt & attribuentes q̄ dei est aliis creaturis
erāt ex errore habito circa naturas rerū: ut sapientia dicit. xiiii. in
cōicabile nomē lignis et lapidibus iposuerūt: quasi dicat ignorā
tes rerū cōdictiōes: & naturas illis iponūt quod nō conuenit na
turæ eorū: ideo simulacra deos fecerūt: cū ex natura rerū simula
cro nomē dei nō cōpetat: p̄terea homo qui p̄ fidē in deū ducitur
sicut in ultimū finē: ex hoc q̄ ignorat causas rerū ignorat gradū
suū ordinis in uniuerso: & p̄ cōsequēs se putat eē subiectū aliqui
bus quibus ē superior: sicut qui credūt uolūtates hoīum astris
supponi. cōtra quos dicit hieremias. x. a signis cæli quæ gētes ti
mēt nolite timere uos: quid dicitis: arguit ne hieremias cōtra astro
logiã. Astro. Si qua secta p̄ ignorantia rerū derogat digni
tati hoīum: ut puta q̄ aliqua existimet angelos creatores aīarū
& alia aīas hoīum esse mortales: & sic errorē in se hēat: maledcā
sua corrigat: si quis et hoīum gradū suæ aīæ in ordine uniuersi
ignorat: & cōditionē et naturas p̄prias aīæ humanæ contra
eū hieremias dicitū militat: nō cōtra astronomiã scientē nobilita
tem aīæ a deo creatæ supra stellas cū libera uolūtate: ut dictum
est sæpe: sed ait hieremias p̄pheta o uos qui deū colitis: et liberā
uoluntatē conformē deo hētis iusti fideles nolite timere a signis

cæli: quia dñs uirtutē suā ostēdet: nec est in uirtute cōsuperatus
uel diminutus: sed omnipotens est: ut signa cæli ad bonū uobis
conuertet: gentilibus autem non sic ppter eorū transgressiōes ne
q; ex hoc propheta excludit causas secundas a rebus cū quibus
diuina prouidētia exequit̄ quibus usus fuit semper nisi re cogē
te: uide processum istoriæ iudaice: neq; icurrit errorem dicētium
nihil interesse ad fidei ueritatem quid de creaturis & naturis ea
rum quisq; sentiret: dummodo circa deum recte sentiat: nam ut
narrat Augustinus in libro de origine animæ error circa creatu
ras & naturas earum redundat in falsam de deo scientiam: &
hominum mentes a deo abducit in quem fides dirigere nititur:
dum res creatas & naturas earum ut debet ordinat: & supponit:
quibus sic errantibus scriptura comminatur dicens in psalmis
quoniam non intellexerunt opera: domini & in opera manuum
eius destrues illos: & non ædificabis eos: & sapientiæ secundo
hæc cogitauerunt & errauerunt &c. F. Reuertamur un
de digressi sumus Felix qui potuit rerum cognoscere causas ut
uideo loca inferiorum sunt per superiora: & signa & planetæ ha
bent loca in corporibus hominum & animalium herbarum &
metallorum secundum conditiones suas proprias & appro
priatas frequenter dictas. Astro. Sic est exemplificando
communiter cerebrum hominis est locus triplicitatis aquæ &
ueneris: & lunæ quia in complexione conueniunt: absolute ta
men cerebrum unius minus humidum est cerebro alterius ali
quando: ut puta cum aries & mars in natiuitate alicuius locū
in cerebro habent: cum eorum a & aliis qualitatibus ipsam con
ditionant & alterant taliter ut minus humidum existat & for
tunatum uel infortunatum faciunt secundum particularia po
sita in libris iudiciorum: & ita de aliis membris hominis secun
dū enim q; cor neruū ossa facies pars anterior uel posterior uel
media secundū qualitates suas breuiter supradictas dico habent
unam fortunam et conditionem cum uno signo uel planeta in
una domo uel loco: et aliam cū alio et aliis. s. uisus est locus de
a et b. ut ita dicam: quia est et efficitur per lucem ignis & aeris
diaphanitatem magnam et auditus est locus de a quia substan
tiæ calidæ et siccæ magnum: sonitum faciunt et e contra frigidæ
& humidæ: & odoratus est etiam de b. plures. n. fiunt odores in

uere & plus intēsi q̄ in alio tempore: & affatus est de a sicut au-
ditus: & ideo homines colerici habēt uerba magis intēsa: & acu-
ta q̄ alii hoīes. Item gustus ē locus de a p potum in æstate: quo-
niam hoīes in æstate plus sentiunt de sapore p potū q̄ in hieme:
& econtra gustus in hieme est locus de b p cibum: quādo in hie-
me maiore saporē inueniunt in cibo q̄ in æstate: & tactus ē lo-
cus de b quoniā cor fortius sentit q̄ aliud mēbrum: & imagina-
tio est locus de d quoniā hoīes melancolici meliōrē hñt ima-
ginationē: & ideo secūdu q̄ sensus habēt loca p a b c d. ita sunt
a b c d loca planetarum & signorū: p membra manus hoīum &
pedes sunt loca locoꝝ cæli inquantū manus sunt loca cum qui-
bus operat̄ homo: & pedes cū quibus uadit sunt loca operatio-
nū superiorū uel inferiorū: & ideo secūdu q̄ homo natus ē ita
formatus est uel informatus ad operandum: & ad ostendendū
operationes & motus uel stationes suas secundum dispositōes
& constellationes & motus stellarum in quibus natus est.

F. Audiui dicta tua de loco: dic mihi quid intelligis per mo-
dum cū dicis q̄ corpora celestia habēt modū in operationibus
suis naturalibus: cū quo influūt suas similitudines ad corpora
inferiora: quæ secundum naturam eorum recipiunt similitudi-
nes modorum superiorum. Astro. Nos conari debemus ul-
tra loca cæli: cognoscere modum superiorem: ut habeamus infe-
riores modos quibus effectus producūtur: ideo dico q̄ modus
est ordo naturarum aut cōsuetudinū quæ ad unum finem se
habent uel tendunt: ut gratia exempli aries & mars: qui eodem
modo uel simili se habent secūdu ordinem naturæ suæ ad ca-
lesciendum & desiccandum: & taurus & saturnus ad desiccandū
& infrigidandum: & aries & iuppiter modum habent multipli-
candi calorem: sed aries habet modum destruēdi humiditatem
Iouis: & iuppiter econuerso siccitatem arietis: & ideo ppter hoc
aries & iuppiter per unum modum se habent ad concordantiā:
& per alium ad contrarietatem: & propter hoc iste ordo natura-
rum & cæ. qui modus appellatur: est quodammodo medium cum
quo uel per quod superiora agunt conueniēter in inferioribus.

F. Superior iste modus de quo est? Astro. Recte post
quid est sequit̄ de quo est: modus superior ut sæpius dixi supra
in p̄cipiis est de naturis signorū & stellarū: & planetarum & de

eorum principiis uidelicet de bonitate et magnitudine et ceteris:
& iste modus fit in eorum complexionibus & obuiationibus uel
aspectibus:& a b c d. sunt eorum iustumenta: cum quibus supe-
riora modum habent ad influendum suas similitudines ad infe-
riora:& ut habeas quare fit modus superior est ut corpora infe-
riora modum habeant naturalis modi & instinctus:& appetitus
& sic de aliis dictis principiis: quonia absq; modo superiori qui
est ordo naturarum ad unum finem corpora inferiora modum
habere non possent ad generationem incrementum atq; motu
& ad alias operationes naturales: quæ sunt in istis inferioribus
secundum ordinem naturarum:& consuetudinem in illis: ignis
enim ut ita dicam uel sol sine æstate modum habere non possit
ad multiplicandum calorem & ad maturandum fructus: neq;
aquæ crescere possent si luna non cresceret:& breuiter audi o fi-
delis ut aperiã tibi regulas modorum celestium ignoratorum
a reprehendentibus astronomiæ documenta: quantitates & nu-
meri modorum superiorum causant quantitates & numeros mo-
dorum inferioru: ut uerbi gratia aries & taurus: & gemini: quæ
signa habent modum causandi uer cum a b d:& cancer leo uir-
go habent modum causandi æstatem cum a c d e f g:& sic de ce-
teris suo modo ut supra dictum est:& ideo secundum q; in infe-
rioribus modi temporum multiplicantur: homines modos cõ-
suetudinum suarum multiplicant uidelicet in uiuẽdo comedẽ-
do & habitando &c. in super planetæ signa modos habent se-
cundum suas qualitates proprias & appropriatas: quonia aries
cum siccitate habet modum concordantiæ cum siccitate cū sa-
turno:& habet modum essendi cõtra saturnum cum calore: &
ideo in inferioribus ignis est contra terram cum calore: & terra
contra ignem cum frigiditate:& habent modum huius contra-
rietatis per influentiam & excitationem modi contrarietatis su-
terioris:& ignis & terra concordantiam habent per concordan-
tiam arietis & saturni qui cõcordantur in siccitate: simili modo
ignis & aqua concordantiam habent per medium: uidelicet quia
ignis & aer concordantiam habent & aer & aqua:& aqua & ter-
ra:& terra: & ignis:& idem de omnibus qui habent modum
concordantiæ & contrarietatis per qualitates quas habent: &
per influentiam quam recipiunt a superioribus modus est etiã

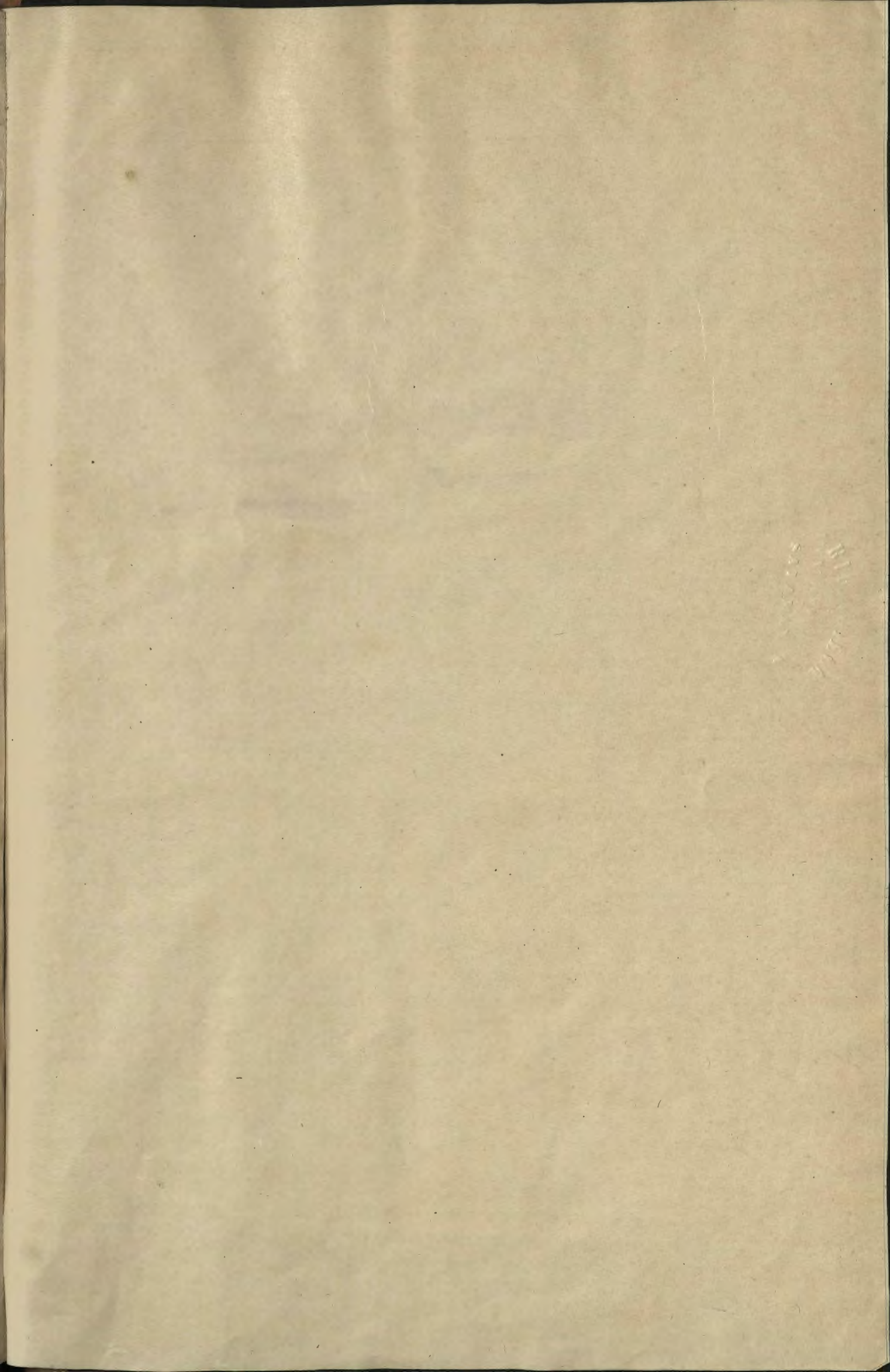
in tempore quoniam unum tempus requiritur ad loquendum
aliud ad tacendum: ut puta nunc in quo digito compesce label
lum, accusator erit: aliud ad emendum: aliud ad uendendum & cæ.
& astronomi dicunt quod isti modi naturaliter sunt per mo
dos constellationum corporum superiorum celestium: quoniam secundum
constellationem & modum eius in qua homo natus est: habet
modum loquendi & tacendi: & habet modum eundem aut stadi
& comedendi quaedam cibaria & non alia: & sic de aliis: secundum
enim quod modus est in locis superioribus: est et modus in inferiori
bus: sicut uere est modus qui suum calorem suam humiditatem & suum
odorem expandit ut frigiditatem: & siccitatem consumat: & hæc est ratio
quare in medio ueris positus taurus frigidus: & siccus: & in æsta
te leo in medio ut caliditas temperet a frigido cancri & uirginis
& humiditas cancri a siccitate uirginis maturetur: & caliditas leo
nis augeatur & foueatur: in autumno uero e contra ueris rationem
ponitur ratio similiter & in hieme considerare: ideo dicunt astrono
mi quod homo sciendum debet arborem uel amputare: & balnea faciat
& medicinas recipiat: & præminutiones faciat ut de corpore ex
eat corruptio frigiditatis & siccitatis per abundantiam caloris &
humiditatis introductæ: & modus superioris instinctus & appe
titus naturalis mouet instinctum & appetitum medicorum: &
astronomorum ad considerandum hæc antedicta ad utilitatem
omnium uiuentium: ideo ex modis superioribus moti fuerunt
homines ad hec cognoscenda finaliter: ut cognoscas o fidelis cum
quo est modus celestis postquam dictum est quid est de quo quare
quantus quando: & ubi audi exemplum faber modum habet ad
extendendum ferrum qui cum igne querit consumere uel minue
re frigiditatem ferri: ut ferrum quod frigiditate sua durum est: &
siccitate molle efficiatur cum calore ignis in fornace: & ideo faber
cum igne in fornace & martello modum habet extendendi ferrum
& de ferro clauum facere: & quia ferrum extensioni aptum man
tenere non potest: neque ipsum cum pugno extendere absque mar
tello: modus instinctus naturalis superioris fecit ipsum consi
derare tenaces & martellum primo: & appetitus superior ip
sum considerare fecit: & habere instinctum quod de ferro cla
uos: sic faceret: ut finis superior suam similitudinem influeret in
finibus inferioribus: & ideo astronomi dicunt et quod instrumenta

superiora sunt causæ inuentionum instrumentorum inferiorum
cum quibus mechanici faciunt suas operationes. F. De ista
instrumentalitate quid sentis? Astr. De hoc supra aliquid te
tigi: sed instrumentum est illud cum quo agens agit uel hêt actionem
ad agendum & patiens ab eo passionem recipit: sicut martellus
cum quo faber actionem habet in ferrum & cum igne fornacis
disponit quod ferrum molle fiat: & homo cum gustu & lingua sa
porem sentit: & intellectus est instrumentum cum quo homo
intelligit: & sic de aliis: ideo dicunt astronomi quod instrumenta su
periora sunt actus: & operationes signorum & planetarum: & quod
a b c d. sunt eorum instrumenta cum quibus agunt in inferiori
bus: & de quo. sunt: calor enim est instrumentum ignis: & calefa
cere est instrumentum caloris: sicut manus fabri est instrumen
tum operandi: & martellus est instrumentum manus: & clauis
& ideo dicunt astronomi quod instrumenta superiora sunt dupli
cia: & causant duplices instrumentalitates in inferioribus: secun
dum instinctum & appetitum naturalem instrumenta superio
ra sunt instrumenta naturalia: & ut per naturalia inueniantur in
strumenta accidentalia ad uiuendum necessaria: sicut homo qui
oculos habet ut uideat: & dentes ut comedat: & sic de aliis instru
mentis naturalibus: sicut arbor habet folia ut flores possit con
seruare & fructus: & sic auis habet alas ut uolare possit: & faber
habet martellum ut ferrum extendere possit: & sic de aliis instru
mentis: quæ sunt homini: & nature necessaria: & omnia sunt pro
pter finem hominis. Item instrumenta superiora sunt ut instru
menta inferiora sint applicata & inducta ad finem uitæ hominis:
& aliorum animalium planetarum & aliorum entium natura
lium instrumenta superiora sunt plura: & eorum quantitas est
ita magna sicut requiritur ad causandam multitudinem nume
ri & quantitatis realis substantiarum in eis: sicut sol qui ha
bet ita magnum instrumentum sicut est necessarium ad facien
dum diem: & sicut aries taurus gemini ita magna habent instru
menta: sicut est eis necesse ad faciendum uer: & sic de aliis. infra supe
riora cum suis propriis qualitatibus causant proprias qualitates inferio
res: sicut aries qui cum sua bonitate causat bonitatem ignis: & cum
magnitudine causat in ipso magnitudinem: & cum natura cal
orificam causat multiplicationem caloris in igne: & sic cetera signa in al

ut elementum habeant suam complexionem:& sic qui in sua cō
stellatione nascuntur &cæ. tempus est instrumentum corporū
superiorum:cum quo causant tempus in inferioribus :sicut leo
& mars causant tēpus æstiuale:& sic de aliis : & loca superiora
& modi superiores sunt instrumenta:cum quibus sunt loca infe
riora:& modi inferiores:& sicut loca constellationum sunt instru
menta:cum quibus astronomi iudicia faciunt : sic et modi su
periores sunt instrumenta ad cognoscendum iudicia officialiū
bonorum:& malorum & officiorum quæ sunt in inferioribus
nutu dei:qui uiuit in æternum & cum istis possunt inuestigari
secreta naturæ.

Impressum Mediolani per Leonardum de Vegiis Anno domi
ni.M.CCCC.VII.die.xxyiii.Mensis Maii.

Apud Alexandrum Minutianum.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

